

«We were just a metal band, and then we also became
educators»

*En studie av hvordan metallbandet Sabaton fremstiller
fortiden, intensjonene deres og hvordan lytterne reagerer*

Christian Fredrik Ask

Masteroppgave i historie
Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap
UNIVERSITET I BERGEN
Våren 2021

Abstract

Title: “We were just a metal band, and then we also became educators”: A study on how the metal band Sabaton portray the past, their intentions for doing so and how their listeners respond.

This thesis is a study on how the Swedish metal band Sabaton conveys the past in their music, their intentions and messaging in their songs, and how listeners respond to this. This is done by analysing a selection of their songs based on three different separated themes, by using Philippe Carrard’s “minimalistic narratives” term to find out what story is conveyed by the lyrics, and what kind of moral or political message can be interpreted from it. The band’s intentions are interpreted by analysing statements made by the band’s frontmen, Joakim Brodén and Pär Sundström. The response of the listeners is gathered by analysing comment sections on YouTube videos of both official and unofficial videos of the band’s music.

In general, Sabaton portray the past to entertain their listeners. Their intentions for doing so are largely commercial. For the listeners, Sabaton’s music fulfils other uses for historical functions than just entertainment: it has existential, scientific, legitimising and identity-creating functions. Sabaton’s music allows the listeners to immerse themselves in the past.

Forord

I mange år har jeg kunne betegnet meg selv som to ting: «metalhead» og «historienerd». Disse to merkelappene, eller identitetsmarkørene, hadde lenge levd som to adskilte men likevel viktige deler av min identitet. Mye endret seg da jeg for rundt 10 år siden oppdaget det svenske metallbandet Sabaton. Jeg husker fortsatt diskusjonene jeg hadde med en kamerat av meg om hva den historiske konteksten som bandet sang om faktisk handlet om.

Jeg har i anledning denne oppgaven bladd gjennom disse diskusjonene jeg hadde med kameraten min. Konteksten var en diskusjon vi hadde i 2014 om låten «Far from the Fame» fra albumet *Heroes*, en låt som omhandler historien og skjebnen til en tsjekkisk flyger etter andre verdenskrig. Jeg uttrykte til min kamerat at låten gav meg en følelse av «tsjekkosllovakisk nasjonalistisk stolthet», selv om jeg ikke er derfra.

I dag vekker kommentaren min en liten følelse av flauhet og undring. Hvorfor kan en låt fra et svensk metallband få en person fra Norge til å føle patriotisme til Tsjekkia, selv om personen har absolutt ingen tilknytning til Tsjekkia? Det er dette spørsmålet som har dannet grunnlaget for at jeg har valgt å skrive om historiebruken til dette bandet seks år senere.

Det er flere personer som har vært til stor hjelp og betydd veldig mye for meg under dette prosjektet. En enorm takk og applaus til min veileder, Teemu Ryymin, for to år med gode tilbakemeldinger, støtte og entusiasme. Det har vært to kjekke år med et underholdende tema å skrive om. En nesten like stor takk til min kjære samboer Sandra som har vært en uvurderlig konsulent, logisk stemme og støttespiller uten like. Uten deg hadde jeg ikke kommet meg til hvor jeg er i dag.

Jeg vil også takke for gode tilbakemeldinger, kritikk og berettiget slakt fra seminarlederne og mine medstudenter på seminargruppen «Politikk, samfunnsstyring og historiebruk». Jeg vil også takke mine medstudenter for fine diskusjoner på pauserommet som på seminarene, samt gode bordtenniskamper med Rom 313. En stor takk må også gis til Indiana «Indy» Neidell og Tobias «Piscator» Fischer for at de stilte opp til intervju og for deres gode svar på spørsmålene mine.

Christian Fredrik Ask

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	1
1.1 Tema.....	1
1.2 Problemstilling	2
1.3 Tidligere forskning	4
1.4 Kilder, teori og metoder	7
2. Første analysekapittel – De nasjonalpatriotiske låtene.....	16
2.1 Israel – «Counterstrike» - Seksdagerskrigen i 1967.....	16
2.1.1 Analyse av låttekst.....	16
2.1.2 Intensjon	17
2.1.3 Resepsjon.....	18
2.2 Storbritannia - «Back in Control» – Falklandskrigen i 1982.....	20
2.2.1 Analyse av låttekst.....	20
2.2.2 Intensjon	21
2.2.3 Resepsjon:	22
2.3 Polen - «40:1» - Forsvaret av Polen under andre verdenskrig.....	24
2.3.1 Analyse av låttekst.....	25
2.3.2 Intensjon	25
2.3.3 Resepsjon.....	26
2.4 Polen - «Uprising» – den polske motstandsbevegelsen.....	27
2.4.1 Analyse av låttekst.....	27
2.4.2 Intensjon	28
2.4.3 Resepsjon.....	28
2.5 Polen - «Winged Hussars» – Slaget ved Wien i 1683.....	30
2.5.1 Analyse av låttekst.....	30
2.5.2 Intensjon	31
2.5.3 Resepsjon.....	31
2.6 Hellas - «Coat of Arms» – Den gresk-italienske krigen under andre verdenskrig.....	34
2.6.1 Analyse av låttekst.....	34
2.6.2 Intensjon	35
2.6.3 Resepsjon.....	35
2.7 Hellas - «Sparta» – Slaget ved Termopylene 489 f.v.t.	37
2.7.1 Analyse av låttekst.....	37
2.7.2 Intensjon	38
2.7.3 Resepsjon.....	38
2.8 Tsjekkia - «Far from the Fame» - Den tsjekkiske pilothelten	40
2.8.1 Analyse av låttekst.....	40

2.8.2	Intensjon	40
2.8.3	Resepsjon.....	41
2.9	Skottland - «Blood of Bannockburn» – Slaget ved Bannockburn i 1314	42
2.9.1	Analyse av låttekst.....	42
2.9.2	Intensjon	43
2.9.3	Resepsjon.....	43
2.10	Diskusjon – De nasjonalpatriotiske låtene	45
3.	Andre analysekapittel - Tyskland under andre verdenskrig	50
3.1	Wehrmacht – det tyske militæret før og under andre verdenskrig	51
3.1.1	«Ghost Division» – 7. Panserdivisjon	52
3.1.1.1	Analyse av låttekst.....	52
3.1.1.2	Intensjon	53
3.1.1.3	Resepsjon.....	54
3.1.2	«Wehrmacht» – Tyske soldater som ofre eller stilt til ansvar?	55
3.1.2.1	Analyse av låttekst.....	55
3.1.2.2	Intensjon	56
3.1.2.3	Resepsjon.....	58
3.1.3	«Hearts of Iron» – Evakueringen av Berlin.....	60
3.1.3.1	Analyse av låttekst.....	61
3.1.3.2	Intensjon	62
3.1.3.3	Resepsjon.....	62
3.1.4	«Bismarck» – krigsskipet som ble senket på sin jomfrutur.....	64
3.1.4.1	Analyse av låttekst.....	64
3.1.4.2	Intensjon	65
3.1.4.3	Resepsjon.....	66
3.2	«The Final Solution» – Holocaust.....	67
3.2.1	Analyse av låttekst.....	67
3.2.2	Intensjon	68
3.2.3	Resepsjon.....	70
3.3	«Rise of Evil» - Hvordan Hitler kom til makten	73
3.3.1	Analyse av låttekst.....	73
3.3.2	Intensjon	74
3.3.3	Resepsjon.....	77
3.4	Diskusjon – Tyskland under andre verdenskrig	80
4.	Tredje analysekapittel - Karl XII på svensk og engelsk.....	82
4.1	«Carolus Rex» – Kroningen av Karl XII.....	84
4.1.1	Analyse av låttekst.....	84

4.1.2	Intensjon	85
4.1.3	Resepsjon.....	86
4.2	«Ett Slag Färgat Rött» – Slaget ved Fraustadt 1706.....	88
4.2.1	Analyse av låttekst.....	88
4.2.2	Intensjon	90
4.2.3	Resepsjon.....	90
4.3	«Poltava» – Slaget ved Poltava 1709	92
4.3.1	Analyse av låttekst.....	92
4.3.2	Intensjon	93
4.3.3	Resepsjon.....	93
4.4	«Konungens Likfärd» – Slaget ved Fredriksten Festning 1718	95
4.4.1	Analyse av låttekst.....	95
4.4.2	Intensjon	96
4.4.3	Resepsjon.....	96
4.5	«Ruina Imperii» – Det svenske imperiets kollaps	97
4.5.1	Analyse av låttekst.....	98
4.5.2	Intensjon	98
4.5.3	Resepsjon.....	99
4.6	Diskusjon - Karl XII på svensk og engelsk	100
5.	Konklusjon	104
5.1	Videre forskning.....	110
6.	Kilder, litteraturliste og vedlegg.....	112
6.1	Kilder.....	112
6.1.1	Videoer og kommentarfelt presentert i rekkefølgen de blir analysert:	112
6.1.2	Øvrige videoer:	117
6.2	Litteratur og referanser	117
6.2.1	Litteratur	117
6.2.2	Artikler og netressurser	119
6.2.3	Eksamensarbeid.....	125
6.2.4	Intervju	125

1. Innledning

1.1 Tema

Temaet for denne masteroppgaven er historiebruk i metallmusikken, med det svenske metallbandet Sabaton som forskningsobjekt. Å studere historiebruk handler om å finne ut «hvem, hvorfor og hvordan fortiden mobiliseres, og i hvilke sammenhenger historie blir brukt til ulike formål». ¹ Innen studiefeltet historiebruk ser man på hvordan ulike aktører tar i bruk og mobiliserer fortiden som både verktøy og våpen for å gjennomføre et eller flere mål i nåtiden eller i fremtiden. Mobiliseringen av fortiden foregår på flere arenaer – i politikken, på skolen og i avisene. Den foregår også i populærkulturen. TV-serier, filmer, musikk og spill som tar for seg fortiden på en bestemt måte er meget populære og ofte også omstridte. Diskusjonen rundt de norske seriene som fremstiller de norske medlemmene i Waffen SS, «Frontkjemperne», er et godt eksempel på denne striden om hvordan man skal fremstille fortiden. ²

Jeg er interessert i å finne ut hvordan historie blir brukt i metallmusikken fordi musikk som bruker historie kan være en inngangsport til historie for mange av lytterne, som ofte er unge. Mange elever opplever historiefaglig undervisning på grunnskolen som «statisk, faktabasert og kjedelig». ³ Det kan da tenkes at mange utvikler en større historieinteresse senere i livet gjennom underholdningsbaserte media, som for eksempel film, videospill og til og med musikk. Det kan være problematisk om dette går på bekostning av den vitenskapelige kunnskapen om fortiden, men populærkulturelle fremstillinger er fortsatt en viktig inngangsport til å utvikle en historisk interesse for mange unge. ⁴

Forskningsobjektet for denne studien er det svenske metallbandet Sabaton, et metallband som fremstiller fortiden i musikken sin, med et tematisk fokus på fortidens ulike konflikter, krigsmaskiner, kriger eller personene som har kjempet i disse hendelsene. Dette forekommer i bandets låttekster, albumkunst, liveopptredener, «merch» ⁵ og musikkvideoer. Bandet har siden 1999 laget musikk innenfor en sjanger ofte kategorisert som «power metal», en undersjanger av tungmetall som ofte er karakterisert som raskere, mer oppløftende, noenlunde

¹ Ryymin, «Innledning. Historie i politikktutformingen» i *Historie og politikk. Historiebruk i norsk politikktutforming etter 1945*, 2017, s.10.

² Sørli et. al «Frontkjemperne var ikke «soldater som alle andre», VG; Steinwig, «Frontkjemperne» på NRK er en mislykket dokumentar», *Aftenposten*; Sæther og Thoresen, «På tide å svare om «Frontkjemperne», *Aftenposten*, 2021.

³ Rydberg, «Historiebevissthet i Den Kulturelle Skolesekken», 2017, s. 68, 91.

⁴ Fordham, «Leaving in the Past: The Role History Plays in Video Games», 2012, s. 24.

⁵ <https://naob.no/ordbok/merch>

inspirert av pop-musikk og ofte mer teatralisk enn andre metallsjangrer. Dette gjelder både instrumentene og låttekstene, som ofte fremstiller fantasi-verdener og kamper. Selv definerer de seg som et tungmetallband:

«I don't think Sabaton can only be categorized as power metal, as the two main attributes of power metal are high pitched vocals and fantasy lyrics and Sabaton have neither of those. We simply play our version of heavy metal — what heavy metal is to us».⁶

Sabaton består i dag av fem medlemmer: Joakim Brodén, Pär Sundström, Chris Rörland, Hannes Van Dahl og Tommy Johansson. De to førstnevnte er de eneste to gjenværende stifterne av bandet. Brodén er bandets vokalist og keyboardist, imens Sundström er bandets bassist. Det er i hovedsak disse to som skriver bandets låttekster og dermed dem jeg vil diskutere mest i oppgaven, da deres rolle som tekstforfattere for bandets musikk, også gjør at det er disse som står bak det historiske innholdet i tekstene. Brodén og Sundström stiller ofte opp i intervjuer av bandet, og fungerer slik som bandets ansikt utad.

Jeg må først avklare at forfatteren av denne teksten er en tilhenger av bandet. Jeg har i prosessen med å skrive denne oppgaven forsøkt å holde en kritisk distanse til bandet og et kritisk blikk på utsagnene til bandets medlemmer. Siden jeg har hørt på bandet i mange år har dette derimot gitt meg en god oversikt over de ulike låtene, hvem i bandet som står for låtskrivingen og hvilket tematisk utvalg av disse som egner seg godt for en tekstanalyse. Oppgaven er hverken ment som en kritisk vurdering eller forherligelse av bandet, men en undersøkelse av hvordan de fremstiller fortiden og bruker historie.

I dette kapittelet skal jeg i rekkefølge presentere problemstillingen for oppgaven, den tidligere forskningen og hvordan jeg har benyttet meg av den, og til slutt utbrodere mer om kildene mine, teorien og metoden jeg skal benytte meg av.

1.2 Problemstilling

I denne oppgaven vil jeg undersøke hvordan Sabaton fremstiller fortiden, hvorfor de gjør det på denne måten og hvordan lytterne bruker fremstillingen. Først vil jeg undersøke og gjøre rede for bandets fremstilling av fortiden ved å analysere et utvalg av bandets låter basert på tre adskilte tema. Jeg vil gjøre dette ved å ta i bruk Philippe Carrards minimalistiske fortellingsbegrep for å finne ut hva låttekstene forteller, og hva slags eventuell politisk eller moralsk budskap som kan leses ut ifra låttekstene.⁷

⁶ Divita, «Sabaton's Pär Sundstrom: History Is a Passion, But Metal Still Comes First», *Loudwire*, 26.04.2017.

⁷ Ryymin, «Å arbeide med tekstanalyse» i *Historikerens Arbeidsmåter*, 2018, s. 38.

I det første analysekapitlet analyserer jeg et utvalg av låter som fremstiller en eller flere nasjoners historie i låtteksten sin. I dette utvalget vil jeg blant annet se på hvordan bandet appellerer til en form for nasjonal stolthet eller «nasjonal patriotisme», hvordan de fremstiller ulike sider i en konflikt og hvordan lyttere av ulike nasjoner reagerer på disse fremstillingene.

I det andre analysekapitlet analyserer jeg et utvalg av låter som fremstiller Tyskland under andre verdenskrig. I dette utvalget vil jeg undersøke henholdsvis hvordan det tyske militæret, Holocaust og Hitler blir fremstilt i bandets låttekster, i tillegg til hvordan lytterne reagerer på denne fremstillingen.

Til slutt, i det tredje og siste analysekapitlet analyserer jeg låter som fremstiller den svenske stormaktstiden under Karl XII av Sverige. Her vil jeg undersøke om den svenske kongen blir fremstilt på ulik måte på bandets to ulike versjoner av albumet *Carolus Rex*, som ble utgitt med både engelske og svenske vokaler og låttekster og hvordan lyttere, svenske og internasjonale, reagerer på fremstillingen.

Jeg vil i hvert analysekapittel undersøke hvordan bandet selv begrunner sin fremstilling av fortiden. Hvilke intensjoner har de med å fremstille historie på den måten de gjør? Hva tenker de om at elementer eller tematikk i låtene kan bli brukt av lyttere til å uttrykke politiske holdninger? Er utsagnene deres i samsvar med hva som kan tydes ut ifra låtteksten iht. politisk budskap? Dette vil jeg finne ut av ved å undersøke tidligere intervju med bandet og eventuelt utsagn bandet har kommet med i andre sammenhenger, som for eksempel gjennom YouTube-kanalen Sabaton History. I anledning dette har jeg intervjuet verten av kanalen, historikeren Indiana «Indy» Neidell.

Som en tredjedel i hvert analysekapittel, vil jeg undersøke resepsjonen av bandets historiebruk knyttet til disse tematiske områdene. Hvordan tolker og bruker bandets lyttere historien som bandet fremstiller? Hvordan bruker lytterne den fortiden som blir presentert gjennom bandets musikk og materiale til eget formål? Samsvarer dette med bandets intensjoner, eller er det ulikheter? Knytter de låtene til moderne politiske saker og konflikter? Hvordan tolker enkelte lyttere det nasjonale elementet i Sabatons låter, hvor en konflikt er representert til å bestå av to sider eller nasjoner? Hvilke ulike følelser kommer til uttrykk i diskusjonen rundt den historiske konteksten til låtene?

Dette har jeg forsøkt å finne ut av ved å undersøke YouTube-videoer knyttet til låtene jeg analyserer og deres kommentarfelt, for å se på hvordan lyttere kommenterer den historiske konteksten som blir presentert for dem. Kanalene som laster opp disse videoene er både

assosiert med Sabaton og ikke. Mange av disse videoene har ingen offisiell tilknytning bandet selv, men er lastet opp av tilhengere og individuelle aktører, altså personer som har laget uoffisielle musikkvideoer av Sabatons låter. I tillegg har jeg intervjuet personen bak Youtube-kanalen Piscator, en av de mest populære uavhengige YouTube-kanalene som laster opp Sabaton materiale, Tobias Fischer. I konklusjonen vil jeg benytte meg av historiebruksforskningen til å si noe om funksjonene, formene og områdene til Sabatons historiebruk.

1.3 Tidligere forskning

Foreningen International Society for Metal Music Studies har siden 2014 kommet ut med det tverrfaglige tidsskriftet *Metal Music Studies* hvor forskere har publisert artikler som undersøker metallmusikken med et akademisk blikk. I dette tidsskriftet er det to artikler som undersøker metallbands historiebruk. Christian Thru Djurslevs artikkel fra 2014 handler om hvordan Aleksander den Store blir fremstilt av metallband fra ulike nasjoner.⁸ En av funnene hans var at det i kommentarfelt under videoene til de greske bandene som omhandler Aleksander, fyrer seg opp diskusjoner om oldtidkongens nasjonalitet og dermed tilhørighet. Han konkluderer med at de internasjonale bandene knytter Aleksander til konsept om universalitet imens de greske bandene bruker ham som et symbol for nasjonen.⁹

Francesco LaRoccas artikkel fra 2017 er en komparativ analyse av hvordan de to ulike metallbandene Enslaved og The Darkness fremstiller den samme hendelsen: Vikingenes raid av Lindisfarne kloster i 793.¹⁰ LaRocca konkluderer med at Enslaved sin låt «793» bærer et politisk og ideologisk budskap med forankring i ytre høyre tankegods, imens The Darkness sin låt «Barbarians» undergraver stereotyper ved hjelp av humor og parodi.¹¹

En annen som har skrevet om historiebruk i metall er Christopher Thompson, som i sin doktorgradsavhandling fra 2018 skrev om hvordan norske svartmetallband har brukt historie og kulturelle minner for å fremme seg som noe distinkt «norsk». For å finne ut hvordan de gjør dette har han undersøkt over fem hundre band i perioden 1988-2013 og identifisert tre ulike kategorier som mange av disse bandene benytter for å fremstille denne «norskheten»: folkeeventyr og nasjonalromantikk, vikinger og norrøn mytologi, og til slutt naturen og landskapet.¹² Thompson konkluderer med at de norske svartmetallbandene har knyttet disse

⁸ Djurslev, «The Metal King: Alexander the Great in heavy metal music», 2014.

⁹ Djurslev, 2014, s. 138.

¹⁰ LaRocca, «The Viking raids of England in metal music: From ideology to parody», 2017.

¹¹ LaRocca, 2017, s. 226-227.

¹² Thompson, «Norges Våpen: Cultural Memory and Uses of History in Norwegian Black Metal», 2018.

formene for identitetsskapelse med forestillinger om det norske samfunnet som egalitært, individualistisk og uavhengig.¹³

Arbeidene som jeg har nevnt tar for seg forskning på historiebruk i metallmusikken. Min oppgave vil som sagt være innenfor dette området, men med bandet Sabaton som forskningsobjekt. Bandet har dog blitt undersøkt av andre før meg. Pontus Bergström undersøkte i 2015 to låter fra hvert utgitte Sabaton-album, ved å kategorisere hvilke former for historiebruk som kom til uttrykk i bandets låttekster, musikkvideoer og albumkunst. Ved å bruke den svenske historiebruksforskeren Klas Göran Karlssons typologier for historiebruk konkluderte han med at Sabaton benytter seg av politisk, kommersielt og ideologisk historiebruk i materialet sitt, hvor den eksistensielle historiebruken var dominerende ved at det skaper forankringer mellom metallkulturens machoideal og historiske maskuline ideal.¹⁴ Eksistensiell historiebruk er noe som alle mennesker gjør, med formål om å enten huske eller glemme fortiden, ved at den hjelper brukerne å orientere eller forankre seg i tid.¹⁵ Han fant også ut at de var mer påvirket av diskurser i metallmiljøet enn samfunnsstrømninger i Sverige, ved at de valgte å fremstille Karl XII på en måte som skaper assosiasjoner til Hitler, et bevisst valg ifølge vokalistene.¹⁶

Bergströms funn er meget relevante for min diskusjon gjennom hans arbeid med å kategorisere Sabatons historiebruk, og hans analyser av de ulike låtene. Som Bergström ønsker jeg også å finne ut hvilken funksjon Sabatons historiebruk har. Imens han benytter seg av Karlssons kategorier for historiebruk for å finne ut hva slags funksjon historiebruken til Sabaton, har jeg valgt å bruke Håkon Rune Folkenborgs kategorier, som er bygd på forskningen til Karlsson og flere. Denne teorien vil bli forklart i neste delkapittel. En slik kategorisering av Sabatons historiebruk vil også bli brukt i min oppgave, men vil ikke være vektlagt på samme måte. Min oppgave vil vektlegge hva låtene *forteller* om fortiden. Jeg er dermed ikke ute etter å motbevise funnene til Bergström, men vil ta i bruk funnene hans til å komplementere argumentene mine.

Milena Forsström undersøkte i 2015 hvordan bandet bruker historiefortelling som et verktøy og som en måte å fremme merkevaren og musikken sin. Hun konkluderer med at bandets identitet som et «historiemetall-band» ikke var intendert, men at det har blitt en del av deres

¹³ Thompson 2018, s. 16-17, 202.

¹⁴ Bergström, «En tung historia: En undersökning om metalbandet Sabatons historiebruk», 2015, s. 56-57.

¹⁵ Karlsson og Zander, *Historien är nu – En introduktion till historiedidaktiken*, 2008, s. 57-59.

¹⁶ Bergström, 2015, s. 55.

identitet som følge av fans og lytteres forventninger.¹⁷ Det er enkelte likhetstrekk mellom min og Forsströms avhandling, selv om vi stiller ulike spørsmål og befinner oss i ulike forskningsfelt. Forsström er ute etter å finne ut hvordan Sabaton bruker «historiemetall» som en del av sin identitet gjennom merkevarebygging, imens jeg vil finne ut hvordan Sabaton fremstiller fortiden og bruker historie. Metodene hennes er lik mine egne – hun har intervjuet personer med tilknytning til eller i bandet, som bassist Pär Sundström. Hun har også intervjuet tilhengere fra ulike deler av verden og spurt dem om deres forhold til Sabatons fremstilling av fortiden. Jeg har derimot intervjuet historikeren Indiana Neidell og YouTuberen Piscator, som vil føre til andre innspill.

Peter Grant undersøkte i 2017 hvordan første verdenskrig blir fremstilt i populærmusikken.¹⁸ I kapittelet om ekstremmusikk sammenligner Grant vokalist Joakim Brodén's uttalelser med budskapet i låtteksten til «Cliffs of Gallipoli» og «The Price of a Mile», for å finne ut om låtene forherliger første verdenskrig. Grant konkluderer med at heller enn pro-krig er bandet anti-tyranni, og at sympatien til bandet ligger hos soldatene i krigene og konfliktene de lager musikk om.¹⁹ Dette samsvarer med det jeg har funnet i min diskusjon av temaet, som vi vil se i analysekapitlene.

Moa Olsson undersøkte i 2019 Sabatons album *Carolus Rex* og den svenske musikeren Stefan Andersson og brukte en klyngeanalyse av ordbruken deres for å sammenligne hvordan de fremstilte stormaktstiden i Sveriges historie, samt hvordan låtene kunne bli brukt i didaktikken. I sin analyse av albumet, kom hun frem til at det ikke bare handlet om kongene Gustav Adolf og Karl XII sin krigføring og militære taktikker, men like mye om den anonyme svenske soldatens hverdag.²⁰ Olssons arbeid er av en mer komparativ sort – hun sammenligner to ulike artister som tar for seg det samme tematiske materialet, imens min analyse i kapittel 4 er en komparativ analyse av hvordan Sabaton presenterer tematikken på to ulike språk, og i hvilken grad disse skiller seg.

Reinhard Kopanski undersøkte i 2020 hvordan Sabaton fremstiller Holocaust i låten «The Final Solution». Han analyserer låtens visuelle aspekt, samt låtteksten og hvordan bandet presenterer seg selv. Deretter presenterer han fire ulike måter å forstå Sabatons presentasjon av

¹⁷ Forsström, «Success story-creating songs about history!: sabaton, branding and storytelling in heavy metal music», 2015, s. 70.

¹⁸ Grant, *National Myth and the First World War in Modern Popular Music*, 2017.

¹⁹ Grant, 2017, s. 168-170.

²⁰ Olsson, «Krig och blod, eller okända lotsar? Stormaktstidens Sverige hos Sabaton och Stefan Andersson», 2019, s. 34.

temaet på: som en form for historieundervisning, som én av mange fortellinger om Holocaust, som normbrudd for kommersielle grunner og til slutt som en politisk uttalelse. I konklusjonen benytter Kopanski seg av litteraturforsker Linda Hutcheons teori om ironi for å diskutere hvordan ulike grupper og kulturer forstår låten og dens tematiske og historiske innhold ulikt.²¹ Han mener at hvordan man forstår Sabatons fremstilling av Holocaust gjennom låten er avhengig av ens bakgrunn og kulturtilhørighet, noe som gjør at fans av Sabaton for eksempel kan ignorere tittelen «The Final Solution» og synge med på setninger som «Enter the gates, Auschwitz awaits».²²

Oppgaven min vil ha en del likhetstrekk med Kopanskis analyse, spesielt i delen som ser på låttekstene, og hva bandet tenker om sine presentasjoner av historie. Der jeg ser på mange låter, inkludert «The Final Solution», analyserer Kopanski kun denne låten og temaet. Han går derimot dypere inn i å forklare låtens visuelle og musikalske aspekter. Han benytter seg også av andre teoretiske rammeverk enn jeg gjør i denne oppgaven, som Hutcheons teori om ironi.²³

Min oppgave skiller seg fra den tidligere forskningen på Sabaton da jeg stiller andre spørsmål og undersøker andre kilder. Kildene jeg undersøker og har tilgang til i 2021 er av et større omfang enn det tidligere forskning hadde tilgang til. Oppgavens omfang gjør også at jeg kan benytte meg av et bredere grunnlag av kilder og empiri, for å kunne si mer. Det betyr dermed at jeg vil få nye og unike svar å tilføye forskningen. Der de andre har vektlagt kategorisering av bandets historiebruk, sammenligning med andre artister ved bruk av klyngeanalyser, sammenligning av merkevaren og merkeidentiteten til bandet, eller fokusert på én låt, er min studie en tematisk bredere undersøkelse av bandets fremstilling av fortiden i låter, uttalelser fra bandet og lytternes reaksjoner.

1.4 Kilder, teori og metoder

Kildene til undersøkelsen av Sabatons fremstilling av fortiden består av låttekstene til bandet, de offisielle musikkvideoene, tidligere intervju andre har gjort med bandets medlemmer og mitt eget intervju med Indy Neidell. For å undersøke lytternes resepsjon har kildene mine vært kommentarfelt under de offisielle og uoffisielle musikkvideoene, Sabaton History sine

²¹ Kopanski, «'Auschwitz awaits': Different readings on Sabaton's 'The Final Solution' (2010) and the question of irony», 2020.

²² Kopanski, 2020, s. 352.

²³ Hutcheon, *Irony's Edge: The Theory and Politics of Irony*, 1994.

videoer om låtene, diskusjonstråder på den uoffisielle subredditen²⁴ «/r/Sabaton» og mitt intervju med en uavhengig aktør som laster opp populære lyrikkvideoer av Sabatons låter, Tobias Fischer, alias «Piscator».

Å undersøke alle av bandets låter med historietematikk ville blitt for omfattende for denne oppgaven da dette utgjør 9 album med over 80 låter. Jeg vil derfor avgrense meg til å analysere et utvalg på 24 låter som passer innenfor de tre ulike tematiske områdene som jeg mener mange av dem kan kategoriseres under: nasjonalpatriotiske låter, låter som tar for seg Tyskland under andre verdenskrig, og låter som omhandler stormaktstiden i Sverige under den svenske kongen Karl XII. Disse tematiske områdene er valgt fordi det er tema som engasjerer lytterne i stor grad og har ført til at enkelte har beskyldt både band og lyttere for å knytte seg politisk til ytre høyre og til og med for å være nazister.²⁵ Disse anklagene er basert på en kombinasjon av at låttekstene deres enten appellerer til en nasjons militære fortid, ved at de lager musikk om de tyske soldatene under andre verdenskrig eller ved at de lagde et album om Karl XII, som i moderne tid har blitt et symbol for svenske ny-nazister.²⁶ Flere låter kunne blitt innlemmet analysen under disse kategoriene, men av hensyn til oppgavens omfang, har jeg inkludert de viktigste av bandets låter innenfor de tre tematiske feltene.

Sabatons historiebruk undersøkes gjennom tre analysekapittel. Hvert kapittel inkluderer et utvalg av låter som analyseres, med et utvalg av videoer som er relevante for hver låt. Dette inkluderer for eksempel en video fra Sabaton History kanalen, hvor den historiske konteksten til låten blir forklart av Indiana Neidell, og en uoffisiell musikkvideo laget av en uavhengig aktør. I enkelte tilfeller vil noen låter ha flere videoer med i diskusjonen, avhengig av relevansen.

Det første av disse kapitlene er utvalget av låter hvor Sabaton fremstiller eller appellerer til en form for nasjonal patriotisme. Med dette begrepet så mener jeg ikke nødvendigvis at dette er låter som promoterer noen form for nasjonalisme som ideologi, men at de appellerer til en nasjonal stolthet. Dette blir gjort ved at de fremstiller viktige konflikter i en nasjons fortid fra nasjonens synspunkt eller ved at de fremstiller historiske skikkelser som har kjempet i disse konfliktene i et positivt lys. Tematikken er fremtredende i mange av Sabatons låter. Både

²⁴ Et slags forum for spesifikke hobbyer og mer.

²⁵ Gjersøe, «Svensk metalband anklages for nazisme», 2013; Reddit, «I got accused of being a neo-Nazi purely because I listen to Sabaton... WTF?», 06.04.2018; Reddit, «Had to explain a disciplinary board that Sabaton is an awesome band», 26.01.2015.

²⁶ Zander, «Karl XII har dyrkats av skolpojkar och nazister», 18.07.2017.

nasjonalitet og musikk er viktige for identitetsskapingprosessen hos mennesker over hele verden. Dette er dermed et tema som naturlig nok vil engasjere lyttere.

Dette analysekapittelet inkluderer ti låtekster med relevante videoer for hver låt. Disse låtene er «Counterstrike» fra albumet *Primo Victoria* (2005), «Back in Control» fra albumet *Attero Dominatus* (2006), «40:1» fra albumet *The Art of War* (2008), «Coat of Arms» og «Uprising» fra albumet *Coat of Arms* (2010), «Far from the Fame» fra albumet *Heroes* (2014) og til slutt «Sparta», «Blood of Bannockburn» og «Winged Hussars» fra albumet *The Last Stand* (2016).

Det andre analysekapittelet tar for seg Tyskland under andre verdenskrig og inkluderer syv låtekster med relevante videoer. Dette utvalget omfatter låtene som følger tyskernes perspektiv eller låter hvor rollen deres under krigen er sentral for låtekstens fortelling. Tematikken har en viss overlapp med det første utvalget, men er forankret i en spesifikk tidsperiode og omhandler ett spesifikt land. En analyse av dette utvalget kan vise hva slags historie som blir fortalt om Tyskland og de tyske soldatene. Dette er noe som har vært kontroversielt og politisk siden krigens slutt, noe jeg vil vise til i kapittelet.

Låtene jeg vil undersøke i dette kapittelet er «Rise of Evil» fra albumet *Attero Dominatus* (2006), «Ghost Division» fra albumet *The Art of War* (2008), «The Final Solution» og «Wehrmacht» fra albumet *Coat of Arms* (2010), «Hearts of Iron» fra albumet *Heroes* (2014) og til slutt singelen «Bismarck fra» 2019. Låter som «Attero Dominatus» vil for eksempel ikke analyseres. Selv om låten omhandler slaget om Berlin, følger den russernes perspektiv og det er russernes inntog i Berlin som er sentralt for låtens fortelling.

Det tredje og siste analysekapittelet omhandler fremstillingen av Karl XII. Dette analysekapittelet vil være en komparativ studie av både de engelske og svenske låtekstene og inkluderer fem låtekster på svensk og fire på engelsk, samt relevante videoer. Albumet *Carolus Rex* som ble utgitt i 2014 tar for seg svensk stormaktstid fra Gustav Adolfs regjeringstid til Karl XII sin død, en periode mellom 1611 og 1719. Jeg undersøker kun den siste halvparten av albumet for å vektlegge bandets fremstilling av Karl XII. Dette betyr selvfølgelig at jeg vil miste en del av det helhetlige bildet som Sabaton forsøker å fortelle om «stormaktstiden» som tidsperiode, men jeg vil kontekstualisere for dette når det trengs.

Grunnen til at jeg vil forholde meg spesifikt til fortellingen om Karl XII er hans rolle i dagens Sverige. For mange svensker er han ofte assosiert med nynazister, da de ofte tar ham i bruk

som et symbol for tiden da Sverige var et mektig imperium.²⁷ Dette vil ikke være like åpenbart for internasjonale lyttere. Jeg vil derfor undersøke om Sabaton tilpasser og endrer formatet eller innholdet i låtene for å tilpasse publikumet, og dermed vil en sammenligning av de engelske og svenske låtene være gunstig. Låtene som undersøkes i dette kapitlet er «Carolus Rex», «Killing Ground», «Poltava» og «Long Live the King» fra den engelske versjonen av albumet og «Carolus Rex», «Ett slag färgat rött», «Poltava», «Konungens Likfärd» og «Ruina Imperii»²⁸ fra den svenske versjonen av albumet.

Disse tre temaene er velegnet for å fremheve de ulike aspektene ved bandets historiebruk. I min undersøkelse av ulike lyttergrupper, er det disse områdene som har vist seg å skape mest diskusjon, og dermed engasjere fansen på en sterk måte. Undersøkelsen av akkurat dette tematiske utvalget vil frembringe ny kunnskap om hvordan disse temaene blir formidlet av et av Europas største moderne tungmetallband og hvordan denne subkulturen samhandler med historie og politikk.

Jeg vil i hovedsak forholde meg til å undersøke låttekstene. Selv om jeg da går glipp av de audiovisuelle aspektene av Sabatons låter, er det i de fleste av tilfellene nettopp i Sabatons låttekster man finner bandets fremstilling av fortiden.²⁹ Jeg vil også hevde at det blant Sabatons lyttere oftest er låttekstene som diskuteres. I en analyse som undersøker både hvordan bandet fremstiller fortiden og lytternes resepsjon, vil det dermed være naturlig å vektlegge låttekstene. Dette betyr ikke at jeg ikke kommer til å kommentere på lydbildet til låtene eller musikkvideoene om det er relevant, men låttekstene vil være min prioritet. Jeg er heller ikke utdannet innenfor musikkvitenskap, så jeg kommer ikke til å ta i bruk musikologisk teori eller begreper i analysene.

Et problem ved å finne kilder til låttekstene er at de som ligger på Sabatons offisielle nettsider ofte har skrivefeil og ikke er helt korrekte. Det virker som de skrives av lytterne og sendes inn til bandet, noe som kan være årsaken. Jeg har ikke klart å spore opp de ulike albumene i fysisk format, hvor det kan være mer offisielle bilag med låttekster, og undersøkt om teksten er korrekt. Jeg kommer dermed til å benytte meg av ulike nettsider hvor man kan laste opp låttekster og andre brukere kan redigere låtteksten slik at den blir korrekt. Selv om dette gjør at kildene mine kan virke usikre og lett redigerbare, vil jeg heller argumentere for at det gjør

²⁷ Zander, «Karl XII har dyrkats av skolpojkar och nazister», 18.07.2017.

²⁸ Denne låten har kun én versjon, den svenske.

²⁹ Jeg vil oppfordre leseren til å lytte til låtene imens du leser låttekstene i analysekapitlene.

det lettere for tilhengere med de korrekte tekstene å laste opp og redigere bort skrivefeil og misforståtte setninger.

Video-kildene jeg skal undersøke kan deles inn i ulike kategorier: lyrikkvideoer, musikkvideoer med opptak fra bandets konserter eller innspillinger i studio, og musikkvideoer som fremstiller en historisk hendelse, enten gjennom animasjon eller ved bruk av skuespillere. De offisielle videoene er som oftest høyt produserte lyrikkvideoer, videoer med opptak fra én eller flere liveopptredener, musikkvideoer med original animasjon eller musikkvideoer med skuespillere, spcialeffekter og mer. De uoffisielle videoene er som oftest lyrikkvideoer eller musikkvideoer som bruker klipp fra dokumentarer, krigsarkiver eller filmer. Lyrikkvideoer er musikkvideoer som ikke har noe handlingsforløp, men kan virke som en slags «syng-med» video, hvor låttekstene vises samtidig som de blir sunget av vokalisten. De offisielle musikkvideoene med skuespillere og spcialeffekter krever en viss mengde produksjonsmidler og er i fåtall.

I tillegg har Sabaton produsert lengre videoer som presenterer den historiske konteksten til låtene deres i dokumentarformat gjennom YouTube-kanalen Sabaton History. Kanalen ble lansert 26. januar 2019 og den første videoen som tok for seg konteksten til en av bandets låter ble lastet opp 7. februar samme år.³⁰ Kanalen har over 270 000 abonnenter og videoene deres har totalt blitt sett over 13 000 000 ganger.³¹ Siden sin oppstart har de lastet opp 102 episoder som tar for seg den historiske konteksten og bakgrunnen til ulike låter. Enkelte av låtene blir det laget flere videoer om. Kanalen er et samarbeid mellom bandet Sabaton og YouTube-kanalen TimeGhost History, som er drevet av Indy Neidell og Spartacus Olsson. Neidell har hatt mest direkte samarbeid med Sabaton. Samarbeidet om Sabaton History startet med at Sundström, bandets bassist, tok kontakt med Neidell. Han fortalte at han siden midten av 2000-tallet hadde hatt en idé om å presentere historien til låtene deres i videoformat. YouTube-kanalen sluttet med regelmessige episoder 7. januar 2021, da de hadde gått gjennom alle av Sabatons låter som kunne lages videoer av. De har tenkt til å fortsette å oppdatere med nye videoer når Sabaton lager nye låter.³²

Indy Neidell (f. 1967) er en historiker og stemmeskuespiller fra USA. På 80-tallet studerte han ved Wesleyan University i Connecticut. Han ble ferdig utdannet i 1989 med en honours-

³⁰ Nuclear Blast, «SABATON - Sabaton History Channel has launched with their song '40:1!」, 07.02.2019.

³¹ <https://www.youtube.com/c/SabatonHistory/about>

³² Personlig intervju med Indiana Neidell over Zoom. Utført den 26.01.2021.

grad og skrev sin hovedoppgave om Svartedauden.³³ Neidell bor i dag i Sverige med dobbelt statsborgerskap og har hatt rollen som vert, direktør og produsent for ulike kanaler som har laget videoer om ulike historiske perioder. Den mest kjente av disse er *The Great War*-dokumentarserien, hvor han presenterte første verdenskrig i sanntid med klipp fra britisk fjernsynsarkiv. Han fulgte altså krigens hendelsesforløp uke for uke, som om det var en pågående affære. Etter dette har han og hans samarbeidspartner Spartacus Olsson stiftet selskapet TimeGhost hvor de tatt for seg andre historiske hendelser, som f.eks Cubakrisen. For tiden er han med på prosjektet *World War 2*, som følger andre verdenskrig i sanntid.

Hos Sabaton History har Neidell hatt rollen som både vert og forsker, og han har gjort forskningsarbeidet på materialet han presenterer. Episodene er skrevet sammen med forskningsassistent og militærhistoriker Markus Linke fra Tyskland.³⁴ Sundström er kanalens hovedprodusent og redigerte førsteutkastet av videoene. Kanalen har en tilhørende Patreon-side hvor de tjener penger fra abonnenter.³⁵ Videoene har et format hvor Neidell først presenterer låtens historiske kontekst, før han intervjuer ett av bandmedlemmene om alt fra hvorfor de valgte å fremstille ting på denne måten, til hva låten har betydd for dem og mer.

Grunnen til at jeg vil vektlegge videoene til Sabaton History er fordi de er gode kilder til bandmedlemmenes tanker om hvordan de fremstiller fortiden til lytterne sine, ofte knyttet direkte til de ulike låtene som blir presentert i hver video. Lytterne som engasjerer seg i kommentarfeltene er også en del av Sabatons tilhengere som er interessert i den historiske konteksten, og vil derfor være en god kilde til lytternes resepsjon. Jeg valgte å intervju Neidell på grunn av hans nære samarbeid med bandet og fordi han i rollen som historiker, har undersøkt og presentert den historiske konteksten til hver og en av Sabatons låter. Han har intervjuet dem mange ganger, og har derfor et unikt innsyn i hvordan bandet ønsker å formidle deres fortellinger om fortiden. Jeg ønsket i tillegg å intervju enten Brodén eller Sundström, bandets lyrikere, men dette lot seg ikke gjøre da de var opptatt med innspilling av nytt materiale.

En kanal som har dukket opp ofte i min undersøkelse av uavhengige aktører som lager sine egne videoer av Sabatons låter, var YouTube-kanalen «Piscator».³⁶ Kanalen tilhører Tobias Fischer fra Tyskland, alias «Piscator». Han har laget mange musikkvideoer av bandets låter,

³³ American Veterans Radio WAVR 97.0, «American Veterans Radio Interviews Indy Neidell February 9, 2015», 14.02.2015, 04:27-04:40.

³⁴ <https://de.linkedin.com/in/markus-linke-381625164>

³⁵ En nettside hvor man kan betale månedlige beløp til personer og grupper for tjenester.

³⁶ <https://www.youtube.com/c/PiscatorLager/about>

spesifikt lyrikkvideoer. I 2009 lagde han en CD som inkluderte alle av Sabatons låter som fremstilte andre verdenskrig, og delte den med klassen for å se om noen andre var interesserte. Han ble oppfordret av klassekameratene til å fjerne det de kalte for «nazi-musikk» fra klasserommet. Denne dårlige opplevelsen gjorde at Fischer noen år senere begynte å laste opp videoklipp med musikk og låttekster til Sabatons låter på sin YouTube-kanal.³⁷ Her inkluderer han også en beskrivelse av låtens historiske kontekst, en advarsel mot å komme med rasistiske eller diskriminerende uttalelser i kommentarfeltet og avslutter med en uttalelse fra en av bandets tidligere medlemmer: «No we don't glorify anything, we just tell stories about things that have happened». Disse blir skrevet både på engelsk og tysk.

Hans videoer har ofte blitt brukt som en inngangsportale for både tyske og internasjonale lyttere som vil lære den historiske konteksten til Sabatons låter. Grunnen til at jeg intervjuet ham, er at hans videoer er svært populære blant Sabatons lyttere, og dermed er en viktig kilde til lytternes resepsjon. Han er en av Sabatons lyttere og samtidig en som formidler Sabatons fremstillinger av fortiden, og vil også være en god kilde til hva mange av lytterne tenker om bandet. Dermed kan han sees på som en slags autoritetsperson i Sabatons YouTube-miljø. Et intervju med han kan dermed fortelle mye om tankesettet til mange av lytterne.

Det mest gunstige hadde vært å intervju mange ulike lyttere av ulike nasjoner, men dette har ikke latt seg gjøre. Ideelt sett skulle jeg ha intervjuet Sabatons ulike fangrupper³⁸, noe som kunne gitt god innsikt i hvordan lyttere fra ulike nasjoner tenker om hvordan de fremstiller fortiden. Dette hadde derimot økt oppgavens omfang enormt, og kan heller anbefales til en senere oppgave som forsker på Sabatons tilhengere i en større grad.

Å undersøke kommentarfelt kan være vanskelig av mange grunner. En av dem er at jeg ikke kan sitere brukerne direkte, da dette vil være i strid med personvernreglene. For å beskytte identiteten til lytterne som er blitt beskrevet i denne oppgaven og opprettholde avtalen som har blitt utarbeidet i kommunikasjon med Norsk Senter for Forskningsdata, vil jeg kun sitere nettsiden eller videoen hvor jeg fant kommentaren, og for å vise til kommentarenes innhold vil jeg parafrasere og oversette teksten til norsk fra originalspråket. Jeg har skrevet ned når og hvor jeg har funnet kommentarene i et eget dokument, slik at jeg selv har kontroll på dem. Dette slettes etter prosjektet er ferdig.

³⁷ Personlig kommunikasjon med Tobias Fischer over e-post. Mottatt den 15.01.2021.

³⁸ Bandet har nasjonale fankubber basert i mange ulike land.

I min analyse av Sabatons låttekster og fremstilling av fortiden vil jeg ta i bruk Philippe Carrards minimalistiske fortellingsanalyse. Carrard mente at hvis en tekst skal kunne kalles en fortelling, må den «inkludere minst to hendelser eller situasjoner som er ordnet i forhold til hverandre i tid».³⁹ Med dette kan man finne ut to ting: hva som hendte ifølge teksten og hvilket budskap eller mening teksten prøver å fremme. Formålet med å bruke denne metoden for tekstanalyse er å finne ut hva slags historier Sabaton formidler, og hvilke moralske eller politiske budskap de ønsker å fremme, som kan fortelle meg noe om bandets begrunnelser for hvordan de fremstiller og bruker fortiden.

I diskusjonsdelen av analysekapitlene mine og i konklusjonen sammenfatter jeg de ulike fremstillingene som Sabaton gjør av fortiden og karakteriserer bandets historiebruk ut ifra funksjon, form og bruksområde. For å gjøre dette har jeg tatt i bruk Håkon Rune Folkenborgs historiebrukskategorier, som igjen er basert på Klas Göran Karlssons historiebrukstypologier samt forskningen og arbeidet til de svenske historiebruksforskerne Peter Aronsson og Ulf Zander, i tillegg til de norske historiebruksforskerne Jan Bjarne Bøe og Ola Svein Stugu.⁴⁰ Jan Bjarne Bøe forklarer Karlssons typologier slik: «Når fortiden brukes, oppstår spørsmålene – hvilke behov springer denne bruken ut av, hvilke bruksområder er aktuelle, hvem er brukerne, og hvilke funksjoner har historiebruken?»⁴¹

Karlsson har kategorisert syv ulike historiebrukskategorier, med ulike brukere, behov og funksjoner: Vitenskapelig, eksistensiell, moralsk, ideologisk, ikke-bruk, politisk-pedagogisk og kommersiell.⁴² Folkenborgs historiebrukskategorier skiller seg fra Karlssons ved at han opererer med kun tre overordnede kategorier: historiebruksfunksjoner, historiebruksformer og historiebruksområder.⁴³

Historiebruksfunksjoner dreier seg om hvilken funksjon bruken av fortiden har. Det er ofte snakk om at en fremstilling har flere funksjoner i samme tilfelle, men at én av disse er dominerende. De ulike historiebruksfunksjonene til Folkenborg er identitetsskapende, underholdende, legitimerende og eksplorativ-forskende.⁴⁴ Historiebruksformer handler om hvilken form fremstillingen av fortiden er: skriftlig, billedlig/materiell eller gjennom lyd.⁴⁵

³⁹ Ryymin, 2018, s. 65.

⁴⁰ Aronson, *Historiebruk: att använda det förflutna*, 2005; Karlsson og Zander, 2008; Bøe, *Å lese fortiden. Historiebruk og historiedidaktikk*, 2006; Stugu, *Historie i bruk*, 2010.

⁴¹ Bøe, 2006, s. 19.

⁴² Karlsson og Zander, 2008, s. 56.

⁴³ Folkenborg, *Én fortid – mange fortellinger – introduksjon til historiebruk*, 2018, s. 32.

⁴⁴ Folkenborg, 2018, s. 38-43.

⁴⁵ Folkenborg, 2018, s. 36-38.

Eksempelvis kan man nevne audiovisuelle spillefilmer, eller gjennom kun lyd og tekst, slik som Sabatons låter og låttekster. Til slutt er det de ulike samfunnsområdene disse historiebruksfunksjonene og formene forekommer hos. De ulike historiebruksområdene som Folkenborg nevner er vitenskapelig historiebruk, det politisk-ideologiske, det kommersielle og det offentlige.⁴⁶

Jeg vil presisere at disse ulike kategoriene ikke er ment som båser, men som merknader. Funksjoner kan påvirke flere områder samtidig og et historiebruksområde kan ha flere funksjoner og enkelte former passer bedre innenfor ulike områder enn andre. For å sitere Folkenborg: «Det er sjelden at historiske framstillinger kategorisk og entydig kan plasseres innenfor bestemte historiebruksområder».⁴⁷ Det er flere grunner til at jeg tar i bruk Folkenborg og ikke Karlsson. Ved å ta i bruk Folkenborgs kategorier kan jeg diskutere hvilken effekt Sabatons fremstilling av fortiden gjennom musikken sin har på lytterne. Folkenborg benytter seg av funksjonen «underholdning» som passer bedre for en undersøkelse av historiebruk i populærkulturen. Hvem som bruker historie er ikke lenger en kategori, noe som passer mitt materiale. Jeg vet allerede hvem som bruker historien, Sabaton og lytterne deres, og er mer interessert i hvordan fortiden kommer til uttrykk i innholdet til de som bruker den.

⁴⁶ Folkenborg, 2018, s. 43-47.

⁴⁷ Folkenborg, 2018, s. 51.

2. Første analysekapittel – De nasjonalpatriotiske låtene

2.1 Israel – «Counterstrike» - Seksdagerskrigen i 1967

Låten «Counterstrike» er den femte låten på Sabatons debutalbum fra 2005, *Primo Victoria*. Den omhandler Seksdagerskrigen, en konflikt mellom Israel og en allianse av Syria, Jordan og Egypt som pågikk fra den 5. juni til og med 10. juni i 1967. Før dette hadde begge sider raslet med sablene, uten at det hadde brutt ut direkte krig mellom dem. Helt siden FN etter andre verdenskrig delte opp det palestinske området i to stater har det vært konflikter i området. Seksdagerskrigen var kun én av mange, men konsekvensene av den har vært enorme. Den korte konflikten endte med israelsk seier og nederlag for den arabiske alliansen. Israel vant mye territorium på konflikten: De har siden slutten av krigen annektert Vestbredden og Øst-Jerusalem i tillegg til store deler av Golanhøydene som deres eget territorium. Som en konsekvens av dette har store deler av palestinere, syrere og jordanere måttet flykte. Enkelte områder som Sinai-halvøyen og Gaza-stripen har blitt overført tilbake til egyptiske og palestinske myndigheter, men resten av områdene er fortsatt okkupert av Israel, da mange av verdens nasjoner ikke anerkjenner annekteringen av gamle Jerusalem og Golanhøydene som legitim.⁴⁸

2.1.1 Analyse av låttekst

Kickstart fighter launch / Throttle set to full / Speed king race to win / Afterburners roaring / Ghostlike counterstrike / Takes them by surprise / Score 307 / Israelis rule the heaven / Jordan attacks / Israel crush that / Futile attempt / Control Jerusalem / Drive back, surprise attack / Take the western wall / Next day make them pay / Over river Jordan / Syria last in line / Head for golan heights / Strike without a warning / See the Syria forces falling / Syria attacked / Israel crushed their / Lines of defence / Ruling the golan heights / **Refreng:/ Six days of fire, one day of rest / June '67 / Taught them respect / Control Jerusalem** / Three nations fallen in six days of war / Traitorous neighbours / Received as deserved / Under the sun in the dust of the war / One nation standing stronger than before / First into Egypt and sent them to hell / Then turned their forces to Jordan / Climb up the mountains, where Syria awaits / Break them in hours / protect Holy Land / **Refreng** /⁴⁹

Denne låtteksten er en fortelling om hvordan Israel knuser sine fiender. Låten går kronologisk steg for steg gjennom seksdagerskrigens hendelser. De første versene forteller krigen i presens imens de siste versene er som fortalt til lytterne etter krigen er over. Den åpner med en gjenfortelling av Operasjon Fokus, hvis mål var å tilintetgjøre flyvåpnene til Israels fiender og sikre israelsk luftdominans.⁵⁰ Samtidig som Israel bomber det egyptiske luftvåpenet begynner

⁴⁸ McKay, *A History of World Societies*, s. 967-968.

⁴⁹ <https://www.sabaton.net/discography/primo-victoria/counterstrike/>

⁵⁰ Oren, *Six Days of War*, 2002, s. 168, 171-172.

Jordan sitt angrep. Israel erobrer så store deler av Vestbredden fra Jordan, inkludert Jerusalem. Til slutt angriper Israel Syria i nordøst og okkuperer Golanhøydene.

Selv om låten ikke er fortalt fra Israels perspektiv, fremstår likevel Israel som den seirende «protagonisten» gjennom hvordan Sabaton fremstiller landets taktikker og hvordan Egypt, Jordan og Syria, beskrives med ordene «traitorous neighbours» som fikk som fortjent. Om historien er observert gjennom øynene til en person som er lojal til Israel er denne benevnelsen forståelig. Beskrivelsen av at den arabiske koalisjonen var «forrædersk» kan virke misvisende da Israel ikke var på godfot med den arabiske koalisjonen før angrepet, men bør heller forstås i lys av metall som en musikk sjanger. Sjangeren er røff og brutal i beskrivelser av både mennesker og hendelser. Noe å legge merke til er at denne form for beskrivelse av «fienden» i Sabatons låttekster gradvis forsvinner med senere album.

Låtteksten referer både til hvor lenge krigen varte og til den bibelske skapelsesmyten om ukedagene, hvor den abrahamittiske guden skal ha skapt verden på seks dager og brukte én dag til å hvile. Låtens fokus er på hvordan Israel bekjempet tre fiender samtidig og dermed vant respekten til verdenssamfunnet. Det unnlater å gå inn på konsekvensene av Israels okkupasjon av disse områdene, eller flyktningskrisen den skapte. At de velger å ikke diskutere konsekvensene har flere mulige forklaringer, for det første er det en ekstremt betent politisk situasjon. For det andre er det begrenset hvor mye de får med av historisk kontekst på 3 minutter og 48 sekund. Sabaton virker her å være mer fokusert på forløpet til militære konflikter og soldatene involvert enn skjebnen til de sivile.

Budskapet i låten er at selv om Israel var en liten nasjon som var omringet av fiender så var de mektigere enn en allianse av flere land, og dermed en tabbe av den arabiske koalisjonen å undervurdere dem.

2.1.2 Intensjon

I Sabaton History sin video om låten og hendelsen blir Sundström intervjuet og spurt om det ikke brydde dem at temaet var kontroversielt. Han benekter at dette hadde noen som helst innvirkning på beslutningen om å skrive en låt om denne konflikten. Neidell understreker så hva hans mål med historiefortelling i TimeGhost og Sabaton History er: å presentere historien «apolitical, not just historical accurate to the events, but to talk about motivations and things from both sides».⁵¹ Sundström presiserer at mesteparten av kontroversen kommer fra en setning i refrenget, «Israelis rule the heaven». Han presiserer at denne setningen spesifikt

⁵¹ Sabaton History, «Counterstrike – The Six-Day War», 09.05.2019, 14:33-15:07.

referer til hvordan Israel bombet de egyptiske flyene, og dermed dominerte luftrommet, og ikke den metafysiske/religiøse varianten.⁵² Det er derimot forståelig at enkelte tolker låten til å ha et mer religiøst perspektiv da den benytter seg av allegori til skapelsesprosessen andre steder i låten.

I låtteksten står det «Score 307», som sannsynligvis sikter til hvor mange egyptiske fly som ble bombet av israelerne. Ifølge Michael B. Oren, skal egypterne ha mistet 204 fly i den første bølgen, 107 i den andre bølgen. Av disse skal totalt 286 av de ødelagte flyene ha vært kampfly.⁵³ I et intervju fra 2005 forteller vokalist Brodén at enkelte historiske fakta er skrevet feil med vilje, slik at de passer det instrumentelle. Som eksempel nevner han *Counterstrike*, hvor de skal ha endret tallet på fly som ble skutt ned av Israel fra 309 til 307.⁵⁴ Dette kan bety at av og til er det musikalske aspektet viktigere enn det historiske aspektet for bandet, i hvert fall på dette tidspunktet i karrieren deres.

2.1.3 Resepsjon

For denne låten har jeg sett på tre ulike videoer med tilhørende kommentarfelt. Det første jeg vil gjennomgå er kommentarfeltet til Sabaton History sin video om låten.⁵⁵ Øverst i kommentarfeltet har kanalen festet en kommentar som forklarer hvorfor de ikke går inn på visse emner som enkelte kan forvente i en diskusjon om denne konflikten:

«This might be the most controversial topic we have tackled to this date. We are aware of the many controversies and debate surrounding the Six-Day War, including debates surrounding the justification of the Israeli 'preemptive strike', the role that foreign/western nations played in the conflict and warcrimes that might have been committed by both sides. We decided to stay away from these debates in this video, and stick to the historical narrative. While we highly value (academic) debate and discussion, we don't allow for racism, xenophobia, anti-semitism and partisan revisionism. Also, please try to stay away from modern partisan politics as far as possible. Thanks for reading! Cheers!»

Noen av kommentarene hyller Sabaton History for måten de behandler temaet på. En del av dem diskuterer hvilke midler Israel fikk i støtte av vesten, samt hva de arabiske styrkene fikk i støtte fra Sovjetunionen. De fleste av kommentarene er ellers humoristiske advarsler om konsekvensene av å undervurdere små land som Israel samt latterliggjøring av Egypts militære innsats. Mange kommentarer viser til at de forventer konflikt i kommentarfeltet på grunn av tematikken. Av de mer ekstreme kommentarene fant jeg ikke eksplisitt anti-

⁵² Sabaton History, «Counterstrike – The Six-Day War – Sabaton History 014 [Official]», 09.05.2019, 15:08-15:28.

⁵³ Oren, 2002, s. 175.

⁵⁴ Metal Covenant, «Sabaton special - SRF 2005», 10.05.2005.

⁵⁵ Sabaton History, «Counterstrike – The Six-Day War – Sabaton History 014 [Official]», 09.05.2019. Kommentarer sett 15.02.2021.

semittisme noen steder, selv om mange kommentarer antydte at enkelte kommentarer som fordømte Israels politikk var eksempler på det.

Det andre kommentarfeltet jeg har undersøkt er under Piscators video om låten.⁵⁶ Her er det flere som kommenterer at uansett hva man tenker om Israel, så var seksdagerskrigen en imponerende strategisk manøver. En bruker påpeker at jødene er veldig «bibelske» i sin krigføring og refererer til refrenget. To brukere skriver om følelsen av patriotisme. En israeler kommenterer at ved å høre denne låten er den første gangen hen har følt seg patriotisk for landet sitt. En annen kommenterer at Sabaton er det eneste bandet som kan få lytteren til å føle seg patriotisk for land man aldri har vært i. En arabisk bruker svarer på denne kommentaren ved å påpeke at Israel ikke engang eksisterer, som fører til krangling om Israel-Palestina konflikten.

Den siste videoen jeg har undersøkt er en uoffisiell musikkvideo laget av Sabatons oppvarmingsband fra Sabatons turné til Israel i 2008.⁵⁷ Flere kommentarer nevner Israels moderne politikk og behandling av palestinerne, men disse kommentarene får ofte sine tilsvarende svar. En bruker skriver at det perspektivet som Sabatons låter forteller historien fra, ikke reflekterer hvem Sabaton «holder med». En arabisk bruker skriver at dette er hvordan man mister alle sine arabiske lyttere, men skriver under at hen bare tuller. En bruker fra Frankrike skriver at hen vet hvordan det føles å bli «brakt ned» av araberne, Hen får tilsvarende på fransk av en som mener at dette er rasisme. En kommenterer at videoens tommel-ned ratio er på grunn av «furtne» arabere.⁵⁸

Ut ifra disse kommentarfeltene kan man se at selv om mange av Sabatons lyttere hovedsakelig knytter låten til underholdning og diskusjon om den historiske konteksten, bruker mange den til å gjøre narr av de som blir designert som låtens «antagonister», araberne. Og selv om bandet ikke går inn på moderne konflikter og Israels rolle i Midtøsten, er dette et kontroversielt men populært emne for mange av brukerne i de ulike kommentarfeltene. Noen føler også patriotisme for Israel når de hører på låten. I anledning en av turnéene til bandet i 2012 besøkte de en israelsk militærleir. En av de israelske soldatene beskriver entusiastisk at bandet «identifiserer med Israel» og at selv om de er svensker uten forbindelser til landet så gjør de de (israelske) lytterne «stolt av sin nasjonalitet og av

⁵⁶ Piscator, «Sabaton - Counterstrike (Lyrics English & Deutsch)», 24.06.2011. Kommentarer sett 15.02.2021.

⁵⁷ Sabaton History, «Counterstrike – The Six-Day War – Sabaton History 014 [Official]», 09.05.2019, 16:05-16:35.

⁵⁸ Tamir Brenner, «Sabaton - Counterstrike (Unofficial Video)», 20.03.2010. Kommentarer sett 15.02.2021.

forsvaret av landet». ⁵⁹ Slikt sett er (israelske) lytteres forståelse av låten ikke den samme som bandets budskap via uttalelser. For disse lytterne har låten en eksistensiell og legitimerende funksjon, ved at den knytter opp mot deres nasjonale identitet og legitimerer den Israelske staten. I et intervju med *Wall of Sound* fra 2017 forteller Brodén at han er frustrert over hvordan de plasseres i båser av dem som ikke liker hvordan de fremstiller enkelte land:

«If anyone who doesn't like Israel or a journalist finds something out, then they're only going to see and hear things about the (Six Day War song) «Counter Strike», and are going to call us Zionists, pro-Israeli occupationists, or whatever. On the other hand, if we play in Germany they might find a song we sing about Rommel the Panzer general, and (the media) will say we're Nazis». ⁶⁰

Selv om han sier at de ikke nødvendigvis holder med Israel, vil låten og dens fortelling likevel ha en større påvirkning enn en slik uttalelse.

2.2 Storbritannia - «Back in Control» – Falklandskrigen i 1982

«Back in Control» er den syvende låten på Sabatons andre album *Attero Dominatus* fra 2006 og omhandler Falklandskrigen, en konflikt mellom Storbritannia og Argentina i 1982 som varte fra den 2. april til 14. juni. Bakteppet for konflikten var at den argentinske militærjuntaen som tok kontroll over Argentina i 1976, sendte militære styrker til øyene for å gjenerobre dem fra britene. ⁶¹ Konflikten endte med at britene beholdt suvereniteten over øyene, men kravet er fortsatt omstridt.

2.2.1 Analyse av låttekst

Sent to the islands to secure what is ours / Marching ashore in the cover of night / Hide until dawn and attack in the twilight / Shake them awake with the thunder of guns / Orders from the iron maiden, «Get the islands back!» / Failure will not be accepted, call for artillery strike, launch attack / **Refreng:/ We are back in control, force them to surrender / Take what is ours, restore law and order / Back in control, push them further out to sea / Falklands in our hands, back under British reign** / Push them back further and out from the islands / Into our fleet that will stop their retreat / Mark their positions and call in the airforce / Harriers and Vulcans strikes at our command / Orders from the iron maiden, «Get the islands back!» / Failure will not be accepted, call for artillery strike, launch attack / **Refreng x3** ⁶²

Låtteksten er en fortelling om hvordan de britiske soldatene tok tilbake Falklandsøyene under ordre fra Margaret Thatcher. Krigshistorien som fremstilles i låten er ikke et komplekst bilde av en konflikt med mange ulike synspunkt. Det er en krigshistorie fra én spesifikk synsvinkel, hvor intensjonen er å få leseren til å leve seg inn i rollen som en av de britiske soldatene som ble sendt for å gjen-gjenerobre øyen. Argentinerne blir aldri pekt ut spesifikt som fienden i låtteksten, men det er implisitt. Selv om låten er fra britenes perspektiv, blir aldri fienden

⁵⁹ Brinn, David. «Swedish band shows regard for IDF at Ammunition Hill», 31.08.2012.

⁶⁰ Wall of Sound. «Joakim Brodén – Sabaton 'A lesson in Military History Heavy Metal'». 22.12.2017.

⁶¹ McKay, 2015, s. 1003-1004.

⁶² <https://www.sabaton.net/discography/attero-dominatus/back-in-control/>

betegnet med negative karaktertrekk. De er ansiktsløse og anonyme, og kun de som kjenner til låtens historiske kontekst vet hvem «fienden» er.

Budskapet i låtteksten kan tolkes som at man ikke burde undervurdere Storbritannia selv om de ikke lenger er et imperium. Låtteksten fremstiller britene som en sterk imperialistisk makt som skal ta tilbake det de mener tilhører dem. Storbritannia fremstår i låten ikke som et land som har mistet mesteparten av sine oversjøiske territorier de siste 50 årene, men et land med en sterk militærmakt som ikke er redd for å bruke den. Slikt sett kan den tolkes på to ulike måter: som en positiv og negativ fremstilling av britisk imperialism. Britene er ikke nødvendigvis fremstilt som helter selv om vi følger perspektivet deres.

2.2.2 Intensjon

Låten har blitt presentert på Sabaton History Channel i en video hvor Indy Neidell intervjuer Sundström om Sabatons syn på låten.⁶³ Neidell bemerker seg at det er et sensitivt tema og stiller spørsmål om hvordan de endte opp med å skrive om dette. Sundströms svarer at de får tips til hva de bør lage musikk om av fans over hele verden og at denne låten ble til som følge av et tips fra britiske fans. I intervjuet uttrykker Sundström at de gjerne vil fremstille begge perspektiv om mulig, men det er bare så mye de kan gjøre med den lille mengden tekst de har til låtene.⁶⁴

Her uttrykker Sundström et historiesyn hvor konfliktene kan deles inn i to sider. En slik tanke kan vise at Sundström muligens har et mer nyansert syn på kriger og konflikter enn hva som blir uttrykt i låtteksten. Denne metoden å forholde seg til én synsvinkel i samme låt er et virkemiddel som Sabaton bruker i flere av låtene sine, og kan bli kontroversielt avhengig av hvilken side som blir fremstilt som *oss* og hvem som blir fremstilt som *dem*. Låter som «Back in Control» kan for eksempel være med på å fremmedgjøre argentinerne som slåss i konflikten som den fiendtlige «dem». Ved å dele inn konflikten i kun to ulike synspunkt, går man muligens glipp av nyanser som fyller ut historien: synspunktet til de som levde på øyen, de argentinske soldatene, sør-amerikanske politikere, internasjonale reaksjoner på konflikten og mange flere. Samtidig må man ta hensyn til at låtens lengde på tre minutter og 15 sekund gjør det vanskelig å presentere en mer nyansert historie og et større bilde av konflikten enn det som kommer frem. Han uttrykker videre det som kan tolkes som noen av bandets synspunkt angående slike tema: «As you know we are writing songs from this side or that side

⁶³ Sabaton History, «Back in Control – The Falklands War – Sabaton History 055 [Official]», 20.02.2020.

⁶⁴ Ibid, 10:41-11.25.

and it's not that Sabaton has always to find an objective view on something. Ourselves, we are not taking a political stand in any of our songs».⁶⁵

Videre uttrykker han at å skrive en låt som forholder seg så objektivt som mulig til en slik konflikt ville blitt for upersonlig for dem. Neidell spør videre om noen argentinere har kontaktet dem for å få deres side presentert i en låt.⁶⁶ Sundström bekrefter at det har vært tilfelle og at låten gjorde enkelte lyttere opprørt. Det å presentere begge sider av en konflikt i enten én låt eller to forskjellige er noe de vurderer å gjøre i fremtiden. Neidells siste spørsmål er om de som er sinte på grunn av Sabatons fremstilling av konflikten i låtteksten.⁶⁷

Sundström avleder og svarer at de har fått enkelte henvendelser fra offentlige tjenestemenn «med et mer politisk perspektiv på saken» som ønsker å forklare deres synspunkt på konflikten. Det er mulig Sundström referer til dødstruslene de fikk for låten fra noen argentinere: «In South America, people can be very passionate about history if you know what I'm talking about (laughs). We have never received so many threats! So we said to ourselves: we're going to Argentina! And it's still one of my top 10 concerts.»⁶⁸

Likevel har de hatt vellykkede konserter i Argentina senere så det virker ikke som truslene har hatt noen stor effekt. Brodén har uttalt at de fikk slike trusler på grunn av låten «Back in Control» i et intervju med en tysk nettside.⁶⁹ Neidell avslutter videoen med å diskutere begrepet «self-determination» om hvem som har rett på området.⁷⁰ Begrepet oversettes på norsk som nasjonal selvvråderett. Det Neidell sikter til er at de som bodde på øyen har stemt for å være britiske. Trumfer viljen til folket som bor der beliggenheten til nærliggende nasjoner? Den samme diskusjonen dukker ofte opp i diskusjoner om tidligere kolonier hvor den originale befolkningen har flyttet eller blitt forflyttet. Selv om bandet uttrykker at de ikke vil ta et standpunkt i denne diskusjonen, vil et retorisk spørsmål som dette påvirke lytternes respons.

2.2.3 Resepsjon:

I denne analysen har jeg sett på kommentarfeltet til tre ulike videoer. Det bør nevnes at denne låten er populær blant de som har laget uoffisielle musikkvideoer av bandets låter. Jeg har

⁶⁵ Sabaton History, «Back in Control – The Falklands War – Sabaton History 055 [Official]», 20.02.2020, 11:25:11:42.

⁶⁶ Ibid, 12:11-12:46.

⁶⁷ Ibid, 12:47-13:09.

⁶⁸ Hensoldt, «Najgłośniejszy z historyków – wywiad z Joakimem Brodén z grupy Sabaton», 14.06.2019. Oversatt fra polsk gjennom Google Translate.

⁶⁹ Ahlig, ««Sabaton: Interview mit Joakim Brodén», *Powermetal.de*, 20.05.2010.

⁷⁰ Sabaton History, «Back in Control – The Falklands War – Sabaton History 055 [Official]», 20.02.2020, 13:28-13:59.

derfor valgt én offisiell og to uoffisielle videoer. De to uoffisielle fremstiller konflikten på to ulike måter.

Det første kommentarfeltet som undersøkes er det under Sabaton History sin video om «Back in Control».⁷¹ Selv om flesteparten av kommentarene «tar Englands side» i konflikten, er det ikke mange som påpeker låtens påvirkning på lytterens nasjonale stolthet. Flere siterer den britiske avisen Newsweek sin forside «The Empire Strikes Back». Sammenligning mellom det britiske imperiet med det fiksjonelle fascistiske i «Star Wars» virker ikke å ha en negativ konnotasjon for brukerne. En person skriver at låten føles personlig ut på grunn av at faren hans deltok i konflikten på britisk side. En annen skriver at selv om hen vet at meningen med Sabatons låter ikke er om hvem som var «best», gjør det hen fortsatt stolt av å være britisk.

Flere argentinere som kommenterer på videoen sier seg enige med synspunktet som blir presentert av Neidell, selvråderetten, men skriver også at de skulle ønske at det var en låt fra argentinsk perspektiv også. En argentinere skriver i Argentina blir konflikten sett på som et spørsmål om nasjonal stolthet, en fortsettelse av konflikten mellom europeiske makter og eks-koloniene i den nye verdenen. Noen er kritiske til å bruke selvråderetten som forsvar for britisk herredømme, og mener de som lever der nå er blitt plantet der av Storbritannia etter de fjernet de originale argentinske innbyggerne. Andre nevner at krigen i seg selv var en distraksjon, fra både britisk og argentinsk side: den som vant ville beholde makten i noen år til.

Den andre videoen er en uoffisiell musikkvideo⁷² Den er lik den første i fremstilling av konflikten, men legger til et utsagn fra Patrick Watts, en falklender som drev øyens eneste radiokringkastingsstasjon, og var på luften imens invasjonen pågikk.⁷³ Mesteparten av kommentarene støtter England og de britiske styrkene, imens kommentarer som forsvarer argentinere er i mindretall. Flere av kommentarene går ut på å latterliggjøre de «furtne» argentinere i kommentarfeltet.

Den tredje videoen er en uoffisiell musikkvideo framstilt som en «argentinsk versjon» av låten, og inkluderer spanske oversettelser av låtteksten.⁷⁴ Brukeren har selektivt oversatt enkelte ord og setninger til å bety noe helt annerledes på spansk i tillegg til å ha fjernet direkte

⁷¹ Sabaton History, «Back in Control – The Falklands War – Sabaton History 055 [Official]», 20.02.2020. Kommentarer sett 21.05.2021.

⁷² GhostDog780430, «Sabaton - Back In Control + Lyrics», 17.07.2010. Kommentarer sett 30.05.2020.

⁷³ Gallagher, ««Radio DJ - an unlikely hero of the Falklands invasion», 18.03.2007.

⁷⁴ 3595550100, «Sabaton - Back in Control Sub Español (Versión Argentina)», 15.06.2018. Kommentarer sett 30.05.2020.

referanser, f.eks. «back under british reign». Kommentarer under virker å være støttende til Argentinsk styre over øyene. Disse kommentarene kommer for det meste fra sør-amerikanske brukere, men det er også skrevet støttemeldinger fra personer over hele verden. Skaperen av videoen har selv lagt ved en festet kommentar som forteller lyttere å «nyte sangen som den skal være, til ære for Falklands sanne helter». En av kommentarene på denne videoen uttrykker en støtte til Argentinsk herredømme over øyene. Den kan oversettes som «Malvinas tilhører Argentina! Gibraltar til Spania! Kosovo til Serbia ... Krim er russisk», skrevet på språket til de ulike nasjonene det gjelder. Kommentaren hentyder at enkelte områder rettmessig tilhører enkelte nasjoner. Alle disse områdene er knyttet til kontroversielle konflikter og nasjonale uenigheter. Videoskaperen har reagert med et hjerte på denne kommentaren, som kan vise til at personen er enig med uttalelsen.

Ut ifra disse kommentarfeltene kan man se tre ulike former for hvordan lytterne responderer på låtens fortelling om Falklandskrigen. Det virker som de fleste «tar siden til» Storbritannia, og mener britene har rett på øyen, selv om Sabaton selv uttrykker at de ikke tar noen sin side. Noen argumenterer ut ifra humor, noen sier seg enig med Neidells retoriske spørsmål og bruker selvråderetten i sine begrunnelser. Hvordan lytterne selv fremstiller situasjonen i egne uoffisielle videoer påvirker de andre lytterne. I kommentarfeltet under den uoffisielle videoen som tar britenes perspektiv, som låten gjør, er flesteparten støttende til Storbritannias inngripen i situasjonen. På videoen som endrer låtens kontekst til å handle om situasjonen fra argentinsk perspektiv, er det motsatt. På begge videoer virker lytterne å være opptatt av nasjonal identitet, spesielt på den argentinske versjonen. Låten oppfyller en eksistensiell historiebruksfunksjon for disse lytterne. For de britiske er det også en legitimerende funksjon i låten og hvordan den blir fremstilt av Neidell, og viser at deres krav på øyen er legitim.

2.3 Polen - «40:1» - Forsvaret av Polen under andre verdenskrig

40:1 er den fjerde låten på albumet *The Art of War* fra 2008 og omhandler slaget ved Wizna, en liten polsk landsby nordøst for hovedstaden Warszawa. I startfasen av invasjonen av Polen forsøkte tyske styrker å bryte gjennom landsbyen for å omringe polske styrker i nærheten. Navnet på låten referer til de store forskjellene i kampstyrke: tyske styrker skal ha bestått av over 40 000 soldater mot Polens tre til syv hundre.⁷⁵ Likevel holdt de polske styrkene ut i tre dager og slaget har fått tilnavnet det polske Termopylene i polsk media.⁷⁶

⁷⁵ Moczulski, *Wojna polska 1939. wydanie poprawione i uzupełnione*, 2009.

⁷⁶ Krajewski, «Polskie termopile, czyli cud pod Wizną», 04.09.2009.

2.3.1 Analyse av låttekst

Baptised in fire / Forty to One! / So silent before the storm / Awaiting command / A few has been chosen to stand / As one outnumbered by far / The orders from high command / Fight back, hold your ground! / In early September it came / A war unknown to the world / No army may enter that land / That is protected by Polish hand / Unless you are forty to one / Your force will soon be undone, **UNDONE!** / **Refreng: Baptised in fire / Forty to One / Spirit of spartans / Death and glory / Soldiers of Poland / Second to none / Wrath of the Wehrmacht brought to a halt** / The 8th of September it starts / The rage of the Reich / A barrage of mortars and guns / Stand fast, the bunkers will hold / The captain has pledged his life / «I'll face my fate here!» / The sound of artillery strike / So fierce, the thunder of guns / So come, bring on all that you've got / Come hell, come high water, never stop / Unless you are forty to one / Your lives will soon be undone, **UNDONE!** / **Refreng** / Always remember, a fallen soldier / Always remember, fathers and sons at war / Always remember, a fallen soldier / Always remember, fathers and sons at war / Always remember, a fallen soldier / Always remember, buried in history / No vermin may enter that land / That is protected by Polish hand / Unless you are forty to one / Your force will soon be undone, **UNDONE!** / **Refreng** / No, no, no! ⁷⁷

Låtteksten er en patriotisk fortelling om at det polske forsvaret ved Wizna var så sterkt at det kunne stoppe de tyske styrkene, hadde det ikke vært for at de var over 40 ganger så få av de som tyskerne. Låtteksten fremhever det heroiske med de polske soldatene på flere ulike måter. Den appellerer til den polske nasjonalstoltheten ved å sammenligne dem med de spartanske krigerne som slåss i slaget ved Termopylene. Den oppfordrer også lytteren til å minnes de tapte og døde soldatene, fedrene og sønnene som har falt i krig. Slikt sett er budskapet i låten at polske soldater er fremragende og at man bør minnes de som har falt.

Å hylle polsk motstand under andre verdenskrig er ikke det samme som å bevisst spille på polsk nasjonalisme. Polsk nasjonalisme er en bivirkning av å hylle et land som ikke tidligere kunne «skrytt» av deres innsats under andre verdenskrig. Låtteksten appellerer til en gruppe som ofte har blitt fortalt at innsatsen deres under andre verdenskrig var å bli «overkjørt» fra første stund av Tyskland, en myte som har blitt underbygd av nazistisk propaganda.⁷⁸

2.3.2 Intensjon

I Sabaton History sin video om låten diskuterer Neidell og Sundström den enorme påvirkningskraften låten har hatt for polske lyttere.⁷⁹ Mye av dette gir bassisten æren til en uoffisiell musikkvideo laget av en polsk tilhenger. Da den på et punkt ble fjernet på grunn av opphavsrettbrudd, ble den (med tillatelse fra tilhengeren) opplastet på Sabaton sin egen YouTube-kanal.⁸⁰ Populariteten hos de polske lytterne kan ha påvirket hvordan de fremstiller senere hendelser, slik som i «Uprising», den neste låten i analysen.

⁷⁷ <https://www.sabaton.net/discography/the-art-of-war/401-lyrics/>

⁷⁸ Zaloga, *Poland 1939 – The birth of Blitzkrieg*, 2002, s. 6.

⁷⁹ Sabaton History, «40:1 – The Battle of Wizna – Sabaton History 001 [Official]», 07.02.2019, 10:10-11:00.

⁸⁰ Sabaton, «SABATON - 40:1 (Official Fan Made Video)», 28.04.2009.

2.3.3 Resepsjon

Jeg har undersøkt tre videoer med tilhørende kommentarfelt. Den første er Sabaton History sin video om låten.⁸¹ En kommentar prøver å forklare hvor stor påvirkning låten har hatt i Polen. Hen skriver at før låten kom ut var det ikke mange som visste om dette slaget og at historiebøker nå omtaler slaget ved å referere til Sabatons fremstilling. Videre skriver personen at Sabatons låter virker forenende for Polen, og viser til at denne effekten har vært viktig etter hendelser som Smolensk-ulykken i 2010.⁸² En annen bruker kommenterer også at polske historiebøker på andretrinn i videregående nå inkluderer slaget ved Wizna. Flere brukere påpeker hvor stolt denne låten gjør dem: noen av disse påpeker at de er polske eller av polsk ætt, imens noen bemerker seg at selv om låten gir de «polsk stolthet», så er de ikke polske i det hele tatt. En annen kommenterer hvordan enkelte tror at de polske soldatene angrep de tyske tanksene med et kavaleriangrep, og nevner flere anekdoter om hvordan polakkene bidro i andre verdenskrig. Til slutt er det en som kommenterer som unnskylder seg for at hen vokste opp med oppfatningen om at Polen var svake under andre verdenskrig.

Den andre videoen jeg har sett på kommentarfeltet til er den uoffisielle videoen som Sabaton lastet opp til sin egen kanal etter den ble fjernet fra brukeren for rettighetsbrudd.⁸³

Kommentarene her er nesten utelukkende hilsener skrevet av brukere fra ulike land som går på å gi «respekt» til Polen eller polske lyttere.

Den siste videoen jeg har sett på er Piscators video om låten.⁸⁴ En bruker kommenterer at polakkene er imponerende og at de konkurrerer med finnene om tittelen «Spartanerne fra 1940-tallet». En annen kommentar påpeker at det er syv ulike slag som kan beskrives som «den polske Termopylene» og foreslår humoristisk at spartanerne sannsynligvis emigrerte til Polen. Flere kommenterer at i virkeligheten var de polske styrkene nærmere 60:1 i mindretall.

Både polske og internasjonale lyttere er ekstremt positive til låten og hvordan bandet fremstiller historien. De polske mener låten fungerer som en forenende kraft for dem, imens internasjonale lyttere skriver om hvor imponert de er og at de føler på en slags «felles» patriotisme med det polske folket. Mange virker som de har vært uvitende om Polens forsvar under blitzkrig-taktikken til Tyskland, og at de har vært påvirket av fortellinger om Polen som «svakt» og et lett bytte under andre verdenskrig. Flere påpeker at Sabaton har vært med på å

⁸¹ Sabaton History, «40:1 – The Battle of Wizna – Sabaton History 001 [Official]», 07.02.2019. Kommentarer sett 11.05.2021.

⁸² Staude et.al, «Polens president omkom i flystyrt», *Nrk Urix*, 10.04.2010.

⁸³ Sabaton, «SABATON - 40:1 (Official Fan Made Video)», 28.04.2009. Kommentarer sett 11.05.2021.

⁸⁴ Piscator, «Sabaton - 40 : 1 (Lyrics English & Deutsch)», 10.09.2010. Kommentarer sett 11.05.2021.

påvirke polsk historieutdanning, og blitt innført i utdanningsplanen for polsk historie. På denne måten har Sabaton angivelig vært en kilde til vitenskapelig historiebruk. Selv om mange er underholdt av låten, virker det som at den er viktig for polske lytteres identitet, og dermed en form for eksistensiell historiebruk for dem.

2.4 Polen - «Uprising» – den polske motstandsbevegelsen

«Uprising» er tredje låt på albumet *Coat of Arms* fra 2010, og omhandler den polske motstanden mot de tyske okkuperende styrkene i hovedstaden Warszawa i 1944. Den referer spesifikt til operasjonen som ble kalt Warszawaoppstanden, hvor målet var å frigjøre hovedstaden fra tyskerne. Dette ledet til at nazistene slo hardt ned på de polske frihetskjemperne. I tillegg til flere tusen sivile tap for Polen ble mesteparten av Warszawa ødelagt som følge av konflikten.⁸⁵

2.4.1 Analyse av låttekst

Warsaw, rise! / Do you remember when, when the Nazis forced their rule on Poland? / 1939 and the Allies turned away / From the underground rose a hope of freedom as a whisper / City in despair, but they never lost their faith / Women, men and children fight / they were dying side by side / And the blood they shed upon the streets / was a sacrifice willingly paid / **Refreng: Warsaw, city at war / Voices from underground / Whispers of freedom / 1944, help that never came / Calling Warsaw, city at war / Voices from underground / Whispers of freedom / Rise up and hear the call / History calling to you / Warszawo, walcz!**⁸⁶ / Spirit, soul and heart / In accordance with the old traditions / 1944, still the Allies turned away / Fighting street to street, in a time of hope and desperation / Did it on their own and they never lost their faith / Women, men and children fight / they were dying side by side / And the blood they shed upon the streets / Was a sacrifice willingly paid / **Refreng** / All the streetlights in the city / Broken many years ago / Break the curfew, hide in the sewers / Warsaw, it's time to rise now! [x2] / **Refreng** /⁸⁷

I motsetning til den tidligere låten om polsk motstand er handler ikke denne låten om soldater, men om sivile motstandskjemper. Låten spiller på mye av det samme som den forrige låten gjorde ved at bandet gjorde et nederlag om til noe en polsk lytter kan være stolt over. Polen blir fremstilt som forlatt av de allierte vestlige maktene, og oppgaven med å fjerne tyskerne fra Warszawa er noe de må gjøre på egenhånd. Det er en fortelling om polsk lidelse, men låtens budskap er at denne lidelsen ikke var for gjeves. Et element som går igjen, er at de allierte styrkene ikke hjalp motstandskjemperne. Dette er en referanse til formeningen om at vestmaktene (Storbritannia og USA) ikke gjorde nok for å hjelpe de polske motstandskjemperne og ikke stoppet Sovjetunionen fra å ta til seg områdene deres.⁸⁸

⁸⁵ Editors of Encyclopaedia Britannica, «Warsaw Uprising», July 25, 2020.

⁸⁶ Oversatt: «Warszaw, kjemp!».

⁸⁷ <https://www.sabaton.net/discography/coat-of-arms/uprising/>

⁸⁸ Prazmowska, *Britain and Poland 1939-1943: The Betrayed Ally*, 1995; BBC News, «Poles mark 1944 Warsaw uprising», 2004.

2.4.2 Intensjon

Ifølge Sundström var ikke valget om å lage en til låt om Polen et kalkulert valg for å få bygge på populariteten deres: «When we visited the Warsaw Uprising Museum, we were so impressed that we wrote "Uprising" almost immediately. We did not calculate whether it would bring us more popularity in Poland».⁸⁹

Sabatons History sin video om låten er nedtonet og melankolsk. Brodén forteller om opplevelsen han hadde da de besøkte Opprørmuseet i Warszawa og hans møte med en av de overlevende motstandskvinnene, som gjorde et sterkt inntrykk på han. Neidell og Brodén diskuterer videre hvordan krig i virkeligheten er ekstremt ulik fremstillingen av krig i film og videospill. De avslutter med å hylle motstandskvinner og resten av motstandskjemperne.⁹⁰

Denne låten er det blitt laget en offisiell musikkvideo av. Videoen åpner med å vise polske sivile som blir flyttet om bord i tog og stilt inn til husvegger, før de blir henrettet ved skyting. Videre klipp viser den svenske skuespilleren Peter Stormare, i rollen som en navnløs tysk kommandant. Stormare sin karakter blir ikke positivt fremstilt – musikkvideoen viser scener hvor han tenner på en miniatyrversjon av Warszawa med alkohol og en fyrstikk. En annen scene viser hvordan han og en tropp med tyske soldater vandrer blant kroppene til motstandskjemperne og henretter mulige overlevende. Av motstandskjemperne viser den blant annet klipp om hvordan de løper gjennom gatene med det polske flagget flagrende i vinden imens de kjemper mot tyskerne i gatene. Videoen viser også lidelsen og tragedien med hvordan de gjemmer seg i ødelagte hus og i undergrunnen. Et spesielt fokus har den på en polsk mann og en polsk dame, muligens kjærester eller ektepar. Videoen hopper fra å vise et kjærlig romantisk minne før den skifter til «nåtiden», hvor de ligger døde blant resten av motstandskjemperne.⁹¹

2.4.3 Resepsjon

Det er tre videoer jeg har undersøkt kommentarfeltet til. Det første er kommentarfeltet til den offisielle musikkvideoen til «Uprising».⁹² Mange skriver at Polen og det polske folket bør være stolt av sin fortid og av den polske motstandsbevegelsen under andre verdenskrig. En bruker fra Kazakhstan skriver at bestefaren hans døde i Polen da hen kjempet mot nazistene. Sabatons kanal har svart på dette med «For heroes like him we make songs». Mange skriver at

⁸⁹ Dunaj, «Par Sundstrom - wywiad dla T-mobile Music», 2011.

⁹⁰ Sabaton History, «Uprising – The 1944 Warsaw Uprising – Sabaton History 076 [Official]», 16.07.2020.

⁹¹ Sabaton, «SABATON - Uprising (Official Music Video)», 04.08.2010.

⁹² Sabaton, «SABATON - Uprising (Official Music Video)», 04.08.2010. Kommentarer sett 22.05.2021.

denne låten gjør at de føler seg stolte av å være polsk og/eller av sin polske arv. Noen av disse diskusjonstrådene utvikler seg ofte i en retning av kritikk mot EU. En bruker sammenligner Warszawas ødeleggelse med Hiroshima.

Det andre er kommentarfeltet til Sabaton History sin video om låten.⁹³ Flere kommenterer og nevner at de også har besøkt motstandsmuseet som Brodén forteller om i videoen. En ungarsk bruker kommenterer at ungarske Wehrmacht-soldater trosset tyskernes ordre og hjalp motstandsbevegelsen med ammunisjon og våpen. I motsetning til den tidligere musikkvideoen er det ikke mange som viser til en følelse av polsk stolthet. Flere skriver at de sitter igjen med en følelse av tristhet eller sjokk av motstandsbevegelsens tragiske skjebne. Noen av disse reagerer også med sinne mot britene og russerne for at de ikke gjorde nok.

Den siste er Piscators lyrikkvideo av låten.⁹⁴ En bruker klager over at historien som dette ikke blir fortalt i den amerikanske grunnskolen, og får flere tilsvarende som «gjør narr av» amerikansk kunnskap om andre verdenskrig. Flere kommentarer belyser hvor sterkt det polske forsvaret og den polske motstandsbevegelsen faktisk var. Mange kommentarer er også veldig kritiske til Storbritannia og Sovjetunionen. En bruker spør om det var sant at de allierte ga opp på Polen basert på låtteksten og får flere bekreftende svar. Her er det også en som skriver at ungarere hjalp den polske motstandsbevegelsen.

For de polske lytterne er låten en hyllest til lidelsen til de polske motstandsmedlemmene, og de føler en nasjonal stolthet av låten og dens fortelling. Mange uttrykker hvor viktig denne låten er for dem, og beretter om hvordan situasjonen påvirket deres egen familie og slekt. Imens låten har en status som minnekultur for de polske, bruker de internasjonale lytterne den til å uttrykke medfølelse med Polen, den polske motstandsbevegelsen og de polske lytterne. «Hvem som hjalp hvem» og at Polen stod helt alene er derimot viktige diskusjonspunkt for kommentarene, som er overveldende kritisk til Sovjetunionen og de vestlige allierte. Dette viser til en forståelse om at de ble forrådt av de allierte under andre verdenskrig. Låten har dermed en eksistensiell og legitimerende funksjon for disse: Sabatons musikk forteller dem at lidelsen deres var ekte, og at de ble forrådt av de allierte.

⁹³ Sabaton History, «Uprising – The 1944 Warsaw Uprising – Sabaton History 076 [Official]», 16.07.2020. Kommentarer sett 22.05.2021.

⁹⁴ Piscator, «Sabaton - Uprising (Lyrics English & Deutsch)», 05.01.2011. Kommentarer sett 22.05.2021.

2.5 Polen - «Winged Hussars» – Slaget ved Wien i 1683

Låten ble utgitt på albumet *The Last Stand* som kom ut i 2016. Låten omhandler slaget om Wien, som ble utkjempet i 1683 mellom en koalisjon av europeiske kongedømmer og det osmanske imperiet fra sør. Grunnlaget for at de vestlige styrkene kunne vinne kampen er ofte tillagt det polske kavaleriet, de bevingede husarene ledet av den polske kongen Jan III Sobieski. I moderne tider har hendelsen blitt brukt politisk av ekstremister ved å knytte det til tanken om at Europa er under en invasjon av muslimer.⁹⁵

2.5.1 Analyse av låttekst

When the winged hussars arrived! / A cry for help in time of need, await relief from holy league / 60 days of siege, outnumbered and weak / Sent a message to the sky, wounded soldiers left to die / Will they hold the wall or will the city fall / Dedication / Dedication / They're outnumbered 15 to one / And the battle's begun / **Refreng: Then the winged hussars arrived / Coming down the mountainside / Then the winged hussars arrived / Coming down they turned the tide** / As the days are passing by and as the dead are piling high / No escape and no salvation / Trenches to explosive halls are buried deep beneath the walls / Plant the charges there and watch the city fear / Desperation / Desperation / It's a desperate race against the mine / And a race against time / **Refreng** / Cannonballs are coming down from the sky / Janissaries are you ready to die? / We will seek our vengeance eye for an eye / You'll be stopped upon the steps of our gate / On this field you're only facing our hate / But back home the Sultan's sealing your fate / We remember / In September / That's the night Vienna was freed / We made the enemy bleed! / **Refreng [x2]** / Kor: Stormclouds, fire and steel / Death from above make their enemy kneel / Shining armour and wings / Death from above, it's an army of kings [x2] / We remember / In September / When the winged hussars arrived! /⁹⁶

«Winged Hussars» er en fortelling om hvordan byen Wien blir frigjort av de heltmodige polske rytterne som kommer til byens unnsetning. Perspektivet i historien skifter fra preteritum til presens og tilbake igjen flere ganger. Bruken av presens i låtens mellomparti gjør låtens fortelling mer aggressiv og innlevende for lytteren. Denne delen viser også handlingen fra et «oss» og «dem»-perspektiv, ved at det er «vårt hat» og «deres skjebne». Hvordan det polske kavaleriet blir fremstilt som sentrale for byens redning kan tyde på at perspektivet følger en av de polske soldatene.

Bruken av preteritum gjennom setninger som «We remember» og bruken av «then» i låtens refrenger gir inntrykk av at det er en fortelling som blir fortalt i ettertid av en som var til stede under slaget. Som i noen av de andre låtene, f.eks «40:1», er oppfordringen om at man ikke må glemme noe som ofte gjentar seg i Sabatons låttekster.

Den religiøse eller den etniske bakgrunnen til de polske rytterne og janitsjarene blir ikke spesifisert i låtteksten. De bevingede husarene blir ikke gitt en form for «polskhet» som

⁹⁵ Bell, «Is there an Austrian link to New Zealand mosque attacks?», 31.03.2019; Herbjørnsrud, «Muslimene «reddet» Europa», 31.08.2016.

⁹⁶ <https://www.sabattonet/discography/the-last-stand/winged-hussars/>

grunnlag for sin styrke som i de tidligere låtene om Polen, og de osmanske janitsjarene blir ikke beskrevet med negative trekk. Sultanen kan fremstå som en tyrann, der det er implisitt at han kommer til å straffe dem for å ha mislykket. Dette gjenspeiler det som skjedde med osmanernes hærfører, Storvesir Kara Mustafa Pasha, som ble henrettet etter slaget på sultanens ordre.⁹⁷

Låtens budskap kan leses som at dette er en hendelse som ikke bør glemmes. Dette endrer seg igjen basert på om man gjør en positiv eller negativ lesning av låtteksten. «We remember» kan leses som «aldri glem dagen Europa nesten ble erobret», men i mer positivt som «vi husker dagen vi reddet Wien fra osmanerne». Denne konteksten blir negativ om lytterne kobler den til ekstremistisk tankegods om at dette er en moderne trussel (muslimer) som fortsatt må forsvares mot.

2.5.2 Intensjon

I videoen til Sabaton History forteller Neidell om historien til de polske rytterne før han forteller om slaget om Wien i 1683. I hans intervju med Sundström diskuterer de ikke den historiske konteksten, men populariteten som har gjort låten til et internettmem.⁹⁸ I et intervju med Vandal Magazine forteller Sundström om inspirasjonen til hvorfor de skrev låten:

«For me the most interesting one to write and to make was the song about the Winged Hussars about the Battle of Vienna, because before I wrote it, I watched a lot of documentaries about it and it was so inspiring, especially the Winged Hussars, because they made the most impressive charge of human history in all times! The entire battle is also reflected like how much for example, JRR Tolkien must have found inspiration when he wrote the Lord of the Rings. It's exactly that same battle! So for me that was exciting and the most exciting to write and to read about».⁹⁹

Ut fra kommentaren og mangelen på en «seriøs» diskusjon om låtens historiske kontekst i moderne tid, virker det ikke som bandet har vært påvirket av måten denne historien blir brukt av mange på den politiske ytterkanten i Europa.

2.5.3 Resepsjon

For denne låten har jeg undersøkt tre videoer med tilhørende kommentarfelt. Det første jeg har undersøkt er kommentarfeltet til Sabaton History sin video om låten.¹⁰⁰ En overveldende mengde av kommentarene er vitser om at de bevingede husarene ankommer ulike situasjoner til en beleilig tid. Noen av disse kommentarene benytter også den historiske konteksten og

⁹⁷ Britannica, «Merzifonlu Kara Mustafa Paşa». 01.01.2021.

⁹⁸ Know Your Meme, «Then the winged hussars arrived», 09.09.2016.

⁹⁹ Carsten, «A LAST STAND HISTORY LESSON: AN INTERVIEW WITH PÄR SUNDSTRÖM», 18.07.2017

¹⁰⁰ Sabaton History, «Winged Hussars – Polish Cavalry – Sabaton History 053 [Official]», 06.02.2020. Kommentarer sett 13.05.2021.

vitser om hvordan de osmanske styrkene feilet. En bruker kommenterer hvilken effekt vingene til rytterne kan ha hatt, basert på egne erfaringer med å lage slike for en middelalderfestival.¹⁰¹ En annen bruker kommenterer at hans posisjon som tanksfører med polsk familiebakgrunn gjorde at denne sangen gjorde hen ekstra stolt. En bruker er enig med videoen om at kavaleriangrepet var avgjørende for de vestlige styrkenes seier, men at de osmanske styrkene hadde blitt svekket i flere timer før de bevingede husarene gjorde det siste støtet.

Den andre videoen er en uoffisiell musikkvideo av en polsk bruker.¹⁰² Videoen viser klipp fra filmen *The Day of the Siege: September Eleven 1683*, en polsk-italiensk film fra 2012 som omhandler slaget.¹⁰³ Klippene viser Wien som er under beleiring av de osmanske styrkene før de polske styrkene under Jan Sobieski ankommer og redder dagen i sakte-film, ved å vise hvordan de polske styrkene angriper osmanerne i sakte film. Kommentarfeltet er for det meste fylt med hilsener og hyllinger av Polen, Jan Sobieski og det polske folket. Av og til dukker det opp kommentarer som oppfordrer folk til å huske denne hendelsen da Europa «nesten ble erobret».

Den tredje videoen med tilhørende kommentarfelt som undersøkes er Piscators.¹⁰⁴ Her har han festet en kommentar i toppen av kommentarfeltet som gjentar advarselen han inkluderer i hver video. Han advarer mot diskriminerende kommentarer, og skriver at det ikke er noen kommentarer som blir sensurert, men at han selv sletter dem. Han presiserer at det ikke er plass for hatkommentarer i kommentarfeltet hans. Mange tidlige svar hyller Fischer for å gjøre dette, imens mange av de senere kommentarene ofte kritiserer ham for å sensurere meninger og ytringsfriheten, og de mer ekstreme kommentarene benytter en type ordbruk assosiert med nettsteder hvor ytre høyre florerer. For eksempel så skriver noen de 14 ordene¹⁰⁵, eller hevder at nasjonalisme brer seg over Europa og at svake mennesker som Fischer skal bli erstattet.

Fischer svarer med å skrive at han egentlig ikke har tid til å regulere mesteparten av kommentarene, og at han ønsker seg en bedre måte å moderere kommentarfeltet, men ønsker heller ikke å deaktivere det. Enkelte kommenterer i denne tråden at Sabaton tiltrekker seg

¹⁰¹ De polske husarene hadde vinger av fjær på ryggen som en del av uniformen/rustningen. Funksjonen til vingene er ikke kjent.

¹⁰² Hardigun, «Sabaton - Winged Hussars (Subtitles)», 07.09.2019. Kommentarer sett 13.05.2021.

¹⁰³ <https://www.imdb.com/title/tt1899285/>

¹⁰⁴ Piscator, «Sabaton - Winged Hussars (Lyrics English & Deutsch)», 10.09.2016.

¹⁰⁵ Anti-Defamation League, «14 Words».

slike meninger på grunn av hva de velger å lage musikk om. En skriver at det ikke er overraskende at kommentarfeltet fylles med diskriminerende kommentarer, på bakgrunn av hva de lager musikk om. Hen skriver videre at det i det hele tatt krever en avklaring fra bandet om at de ikke er rasister er givende, og at selv om de ikke er nazister så deler de mye med ekstremister. En annen siterer låttekstene til bandet som motsvar til denne kommentaren for å vise hvordan bandet ikke glorifiserer krig og nasjonalisme. En annen kommentar skriver at det hadde vært bra hvis de bevingede husarene kunne kommet til Europas unnsetning igjen.¹⁰⁶ I mitt intervju med Fischer spurte jeg ham hvordan han opplever diskusjonen på låter som omhandler kontroversiell tematikk. Han svarte:

«What I have found is that songs that somehow touch today's politics (even in a very indirect way) are especially apt for whipping up feelings. One example here would be the song "Winged Hussars". The topic of the song is the Turkish siege of Vienna in 1683, a good deal of the comments, however, is about the European migrant crisis of the middle of the 2010s, including a bunch of really inhuman comments on various ethnical groups. By pinning a disclaimer comment on the top of the comment section I kind of channelled the hate there, to keep the rest of the section free of negative spirit and for now it seems to work. The 400-something answers to the disclaimer are a different story.»¹⁰⁷

I Sabaton History sitt kommentarfelt er overvekten av kommentarer vitser og humor, som viser at lytterne overhodet ikke er påvirket av hvordan historien om slaget er blitt brukt historisk. For de aller fleste av lytterne er låten og dens status en kilde til underholdning og humor, og for noen en hyllest til en tid da Polen hadde en sterkere posisjon i Europa. Dette er i strak motsetning til hvordan kommentarene er under Fischers video, hvor mange av lytterne er påvirket av et mer ekstremistisk tankegods. Da Fischer ikke har muligheten til å moderere kanalen på samme måte som Sabaton, blir dette et problem for ham. Dette blir synlig med å sammenligne kommentarfeltene her med de under de offisielle videoene, hvor hatytringer ikke florerer på samme måte, eller er ekstremt sjeldne. Der brukerne på den offisielle kanalen Sabaton History bruker det til underholdning og humor, er flere av brukerne på Fischers video ekstremister som vil ta låtens fortelling i en eksistensiell og politisk retning for å definere sin egen identitet som hvit, kristen og europeisk. Om dette er på grunn av moderatorkraften til den offisielle kanalen, eller fordi de mest ihuga tilhengerne av Sabaton ikke deler slike tankegods er vanskelig å fastslå. Det er riktignok mange som er uenige med ekstremistene i Fischers kommentarfelt også.

¹⁰⁶ Piscator, «Sabaton - Winged Hussars (Lyrics English & Deutsch)», 10.09.2016. Kommentarer sett 13.05.2021.

¹⁰⁷ Personlig kommunikasjon med Tobias Fischer over e-post. Mottatt 15.01.2021.

2.6 Hellas - «Coat of Arms» – Den gresk-italienske krigen under andre verdenskrig

«Coat of Arms» er den første låten på albumet *Coat of Arms* fra 2010 og omhandler den gresk-italienske krigen som pågikk fra oktober 1940 til april 1941. De italienske styrkene som var på siden til Tyskland og Japan under andre verdenskrig, forlangte at Hellas skulle bli okkupert. Den greske statsministeren skal da ha nektet og uttalt: «okhi».¹⁰⁸ Etter dette forsøkte de italienske styrkene å erobre Balkanhalvøyen Hellas med makt. De greske styrkene, selv med sterkt underlegen kampstyrke og teknologi, forsvarte ikke bare Hellas, men drev de italienske styrkene ut av landet og inn i sørlige Albania.

2.6.1 Analyse av låttekst

At dawn, envoy arrives / Morning of October 28th / “No day” proven by deed¹⁰⁹ / Descendants of Sparta, Athens and Crete! / Look north, ready to fight / Enemies charge from the hills / True arms facing defeat / There’s no surrender, there’s no retreat! / Time after time, force their enemies back to the line / **Refreng: Call to arms banners fly in the wind / For the glory of Hellas / Coat of arms reading “Freedom or death!” / Blood of King Leonidas** / Air raid, pounding the land / Bombers are flying both day and night / Endure six days of rain / Dropped by invaders, bomb raid in vain / Strike hard, the tables have turned / Drive them back over the hills / At arms, just like before / Soldiers, civilians, Hellas at war / By their own hand / Forced the enemy out of their land / **Refreng** / Just like their ancestors ages ago / Fought in the face of defeat / Those three hundred men / Left a pride to uphold / Freedom or death in effect / Then, now again / Blood of heroes saving their land / **Refreng x2**

/110

Låtteksten er en fortelling om hvordan den gresk-italienske krigen startet og hvordan grekerne forsvarte Hellas mot de italienske styrkene, symbolisert ved slagordet «Frihet eller død»¹¹¹. Den viser en klar kronologisk fremgang fra innledning med datoen til statsministerens «nei», til å beskrive den mislykkede invasjonen og hvordan grekerne drev de tilbake over grensen. Låtens budskap kan tolkes som en hyllest til det greske forsvaret under andre verdenskrig, ved at den sammenligner forsvaret av Hellas under andre verdenskrig med spartanernes forsvar ved Termopylene over 2000 år før.

Som i «40:1» blir det gjort referanser til spartanerne. Bruken av spartanere som virkemiddel er enda mer fremtredende i låtene som omhandler gresk krigshistorie. I motsetning til «40:1» er det ikke spartanernes «sjel» som lever videre og fyller soldatene med styrke, men blodet

¹⁰⁸ Gresk for «nei».

¹⁰⁹ Statsminister Metaxas avvisning av krav om å la italienske styrker okkupere deler av landet, som ledet til krigens start. Er siden blitt en nasjonal helligdag i Hellas.

¹¹⁰ <https://www.sabatton.net/discography/coat-of-arms/coat-of-arms/>

¹¹¹ «Eleftheria i thanatos», det greske nasjonalmottoet.

deres. De greske soldatene blir beskrevet som etterfølgere av Sparta, Aten og Kreta, men det er kun det spartanske idealet som blir idealisert og hyllet.

Låten spiller veldig på at grekerne er nedstammet fra de samme heltene fra greske historier. Fokuset på forfedre, «blood of heroes» og «blood of king Leonidas» vitner om en viss bruk av det samme virkemiddelet som ble brukt i tidlig nasjonalisme, ved å påkalle et folks etniske tilhørighet til en nasjon for å styrke den nasjonale identiteten.¹¹² Det er ikke Hellas fortid som grobunn til demokrati og akademisk tenkning som er det som styrker disse soldatene og sivile til å kjempe imot i nåtiden, men historiske krigere som de barske spartanerne ledet av Kong Leonidas.

2.6.2 Intensjon

Det har ikke lyktes å finne noen uttalelser som bandet har gjort om låten eller dens historiske kontekst. Ifølge et intervju med Sundström i 2012, ble låten skrevet som følge av tips fra greske lyttere. Sundström syntes historien om hvordan Okhi-dagen oppstod og hvordan grekerne nektet å la seg okkupere var interessant.¹¹³ I Sabaton History sin video om låten går de heller ikke inn på dette i intervjudelen, men lenker til TimeGhost-episoder som går dypere inn på temaet.¹¹⁴

2.6.3 Resepsjon

For denne analysen har jeg undersøkt tre ulike videoer. Den første videoen og kommentarfeltet er den offisielle musikkvideoen.¹¹⁵ Den er en blanding av animasjon og klipp av bandet som spiller låten, og er basert på en animert video av Harry Huhtanen.¹¹⁶ De animerte klippene viser låttekstens ulike handlingsmoment – eksempelvis Ioannis Metaxes som nekter å kapitulere til italienerne, de italienske styrkene som invaderer landet, greske soldater som forsvarer landet imens de veiver med det greske nasjonalflagget, og Kong Leonidas med sine spartanske soldater som poserer heroisk.

Mange av kommentarene på videoen er vitser om de italienske styrkenes mislykkede invasjon. En gresk person hyller Sabaton for låten og skriver at låten fikk hen til å gråte. En populær kommentar på videoen er en som skriver at Sabaton gjør deg patriotisk for land du ikke er født i. En av de mest populære kommentarene forteller om bestefaren som var i den

¹¹² Theodorsen, «Blut und boden», 29.02.2020.

¹¹³ Petkanas, «SABATON interview @ Rock Overdose», *Rock Overdose*, 26.05.2012.

¹¹⁴ Sabaton History, «Coat Of Arms – The Greco-Italian War – Sabaton History 078 [Official]», 30.07.2020, 13:40-21:10.

¹¹⁵ Sabaton, «SABATON - Coat of Arms (Official Music Video)», 13.09.2012.

¹¹⁶ Harry Huthanen, «Sabaton - Coat of Arms (Animated)», 07.02.2012.

italienske invasjonsstyrken, men som var sympatisk til grekerne. Hen skriver at bestefaren måtte gjemme seg på en gård hvor han ble i fem år til krigen var over, beskyttet av de som bodde der. Da han kom tilbake til Italia inviterte han familien som hadde reddet ham til bryllupet hans. En person siterer Adolf Hitlers tale den 4. mai 1941 hvor han hyller det greske folkets forsvar, selv om de er fiender.¹¹⁷

Det andre kommentarfeltet jeg har undersøkt er Sabaton History sitt.¹¹⁸ I likhet med den forrige videoens kommentarfelt er mesteparten av kommentarene vitser om Italia og spesielt Mussolinis «udugelighet». Noen kommentartråder diskuterer begrunnelsene til dette i mer detalj, hvor de diskuterer hvorfor de italienske generalene ikke stoppet Mussolini og mer. En bruker kommenterer at hen er stolt over sin «hellske avstamning» fordi det greske forsvaret skal ha forsinket tyskernes invasjon av Sovjetunionen. En annen gresk bruker kommer med et tilsvarende om at dette er en gresk myte som er brukt for å få de til å føle seg mer viktige.

Det tredje videoen og kommentarfeltet som undersøkes er en uoffisiell musikkvideo.¹¹⁹ Videoen viser blant annet klipp av Mussolini som taler til det italienske folket, italienske bombefly og gresk anti-luft artilleri og diverse andre klipp som skal fremstille krigen. Etter det andre refrenget viser videoen klipp fra filmen 60-tallsfilmen *The 300 Spartans*, før det skifter tilbake til nåtiden.

De øverste kommentarene siterer (ifølge kommentaren) Winston Churchill og Franklin Roosevelts uttalelser hvor de hyller de greske styrkene og deres forsvar under krigen. Som i mange andre av videoene er det også mange «støtteerklæringer» og hilsener fra brukere fra ulike land og noen greske brukere som skriver at videoen/låten gjorde de stolt over landet/fortiden sin. En bruker forteller at oldefaren hans slåss ved et visst fjell for den italienske siden imens en annen svarer at hans oldefar også slåss der, for den greske siden. En annen kommentar fra en italiensk bruker skriver at Hellas og Roma må lenge leve, og at selv om de har kjempet hardt mot hverandre før, står de nå sammen. Flere svarer med kommentaren «una faccia, una razzia»: et italiensk begrep som betyr «samme fjes, samme rase». Begrepet blir brukt av grekere og italienere for å uttrykke deres felles kulturelle tilhørighet.¹²⁰

¹¹⁷ Sabaton, «SABATON - Coat of Arms (Official Music Video)», 13.09.2012. Kommentarer sett 15.05.2021.

¹¹⁸ Sabaton History, «Coat Of Arms – The Greco-Italian War – Sabaton History 078 [Official]», 30.07.2020. Kommentarer sett 15.05.2021.

¹¹⁹ GhostDog780430, «Sabaton - Coat of Arms + Lyrics», 03.08.2010. Kommentarer sett 15.05.2021.

¹²⁰ Benigno, «Il Mediterraneo dopo Braudel» i *La frontiera mediterranea: tradizioni culturali e sviluppo locale*, 2006, s. 47.

At mange uttrykker en form for nasjonal stolthet over låten er ikke overraskende med tanke på presentasjonen av den offisielle musikkvideoen, hvor det greske nasjonalmottoet blir koblet med grekernes mytiske fortid. Noen forsøker å knytte det greske forsvaret til Tysklands mislykkede invasjon av Sovjetunionen for å «maksimere» denne nasjonale stoltheten. Selv om dette kunne blitt brukt av mange til å forholde seg fiendtlig til de italienerne, er mesteparten av kommentarene fra både italienske og greske brukere positiv til hverandre, og viser til deres felles kulturelle opphav. Negativiteten er for det meste rettet mot Mussolini og hans «udugelighet». Slikt sett er låtens funksjon for mesteparten av lytterne underholdende, men for de de greske, italienske og enkelte andre lyttere oppfyller den også en viktig eksistensiell funksjon.

2.7 Hellas - «Sparta» – Slaget ved Termopylene 489 f.v.t.

Låten «Sparta» er den første på albumet *The Last Stand* som ble utgitt i 2016. Låten omhandler konflikten mellom det persiske Akamenid-dynastiet og en allianse av greske bystater, ledet av spartanernes konge Leonidas I. Det greske forsvaret holdt helt til de skal ha blitt forrådt av Efiialtes, som viste perserne en hemmelig rute rundt forsvaret. Mesteparten av de greske styrkene slo da retrett, utenom Leonidas og hans spartanere som gjorde sin siste skanse langs klippene av Termopylene. Den eneste kilden til dette slaget er den greske historikeren Herodotus.¹²¹

2.7.1 Analyse av låttekst

Many many years ago, when Persia came ashore / Heeding Leonidas' call, the Spartans went to war /
Joined by their brothers, a few against the fateful horde / Hellenic hearts are set aflame, the hot gates
calls their name¹²² / A final stand, stop the persians, spear in hand / Form a wall, live to fall, and live
forever / **Refreng: SPARTA! HELLAS! / Then, and again. Sing of three hundred men /**
SLAUGHTER! PERSIANS! / Glory and death, Spartans will never surrender / Morning has
broken, today they're fighting in the shade / When arrows blocked the sun they fell, tonight they dine
in hell / By traitors' hand, secret passage, to their land / Know his name, know his shame will last
forever¹²³ / **Refreng x2** /¹²⁴

Låtteksten forteller om hvordan spartanerne slåss heroisk mot de invaderende perserne til de alle døde. Låten virker å være en fortelling av hva som skjedde for lenge siden, med enkelte deler som benytter seg av presens som virkemiddel. Fortellingen følger perspektivet til en som forteller ivrig om hendelsen, med åpenbar favorisering av spartanerne. Selv om perserne er åpenbare antagonister i fortellingen blir de ikke nedverdige på noen som helst måte. I

¹²¹ Lohnes og Sommerville, «Battle of Thermopylae», *Encyclopedia Britannica*, 05.07.2019.

¹²² Termopylene kan oversettes som de «varme portene».

¹²³ Ephiialtes av Trakhis, navnet hans skiftet mening til å bety «mareritt» på gresk, og er synonymt med forræder.

¹²⁴ <https://www.sabatton.net/discography/the-last-stand/sparta/>

refrenget blir det sunget «SLAUGHTER! PERSIANS!» som derimot kan være ubehagelig for iranske lyttere.

Låtens budskap kan tolkes som at selv om spartanerne ofret livet sitt den dagen, lever de fortsatt gjennom fortellingene som blir fortalt. Samtidig lever også forræderen og hans navn videre selv om han døde for lenge siden. Teksten er en oppfordring om å minnes fortiden.

Musikalsk benytter låten seg av kamprop som ble popularisert i filmen *300*, i tillegg til å referere til fraser fra filmen som ble populære på internett etter filmen kom ut: «Our arrows will blot out the sun!» og «Then we will fight in the shade». «Spartans! Ready your breakfast and eat hearty. For tonight, we dine in hell! ». Låten er veldig påvirket av filmen, noe Sundström bekrefter i intervjuet med Neidell.

2.7.2 Intensjon

I et intervju som nettsiden *The Metalist* gjorde med Brodén og Sundström i 2016 ble de spurt om hva som kommer først, låtens konsept (hva låtteksten handler om) eller musikken. Brodén svarte at i nesten alle tilfeller lager de musikken først, men i enkelte tilfeller som med låten «Sparta», hadde de en idé om hva låten kom til å handle om fra starten av.¹²⁵ Det interessante med dette utsagnet er at det igjen viser at historiene de forteller blir i de fleste tilfeller tilpasset musikkinstrumentene. Utenom dette har det ikke lyktes å finne noen flere utsagn om deres intensjoner om låten eller dens historiske kontekst.

2.7.3 Resepsjon

Jeg vil i denne delen gå gjennom tre videoer med tilhørende kommentarfelt. Den første er den offisielle musikkvideoen, en lyrikkvideo publisert på plateselskapet deres sin YouTube-kanal. Videoen viser teksten til låten imens gamle og moderne tegninger av spartanerne, symbolisert med de ikoniske fjærede hjelmene vises. En av de mest populære kommentarene er en som spør om Sabaton får andre til å også føle seg «merkelig patriotisk» for land de ikke tilhører. Dette er en kommentar som vi har sett gå igjen i de andre kommentarfeltene i dette kapitlet. Noen andre går på trivia og «historiske fakta», ved at brukerne forklarer at det mange oppfatter er inspirert av filmen *300* faktisk er sitat fra slaget. Enkelte kommentarer går også inn på «oss» mot «dem»-perspektivet som låten benytter. For eksempel vitser flere om at låten spilles «når den iranske ungen ikke vil gi deg tilbake blyanten din». En av tilsvarene til kommentaren er at Iran er respektert i Hellas, og at folkene er venner, siden de er «den

¹²⁵ The Metalist, «An interview with: Joakim Brodén & Pär Sundström (Sabaton)», 2016.

nærmeste rasen til den hellenske». Flere skriver også at denne låten gjør dem stolte av sitt greske opphav eller at greske soldater hører på låten for å forberede seg mot tyrkerne.¹²⁶

Den andre er Sabaton History channel sin video og tilhørende kommentarfelt.¹²⁷ Flesteparten av de mest populære kommentarene er humoristiske referanser til filmen «300». Enkelte kommentarer skrevet av greske lyttere påpeker at denne låten gjør at de føler seg stolt av å være gresk. En person siterer Simonides fra Keos¹²⁸ om spartanernes nederlag på gresk. Jeg finner ingen referanser til moderne gresk politikk eller en «oss» mot «dem»-situasjon.

Den tredje og siste videoen med tilhørende kommentarfelt er en uoffisiell musikkvideo.¹²⁹ Mange som kommenterer knytter låten til maskulinitet for eksempel ved å antyde at låten gir lytteren økt testosteron av å lytte til den. Noen kommenterer på den historiske korrektheten de mener er feil, ved at filmen ikke viser at heloter og soldater fra Theben og Thespia også deltok i spartanernes siste skanse. Noen andre skriver i sine kommentarer at selv om de er persiske eller iranske fortsatt liker låten, eller at videoen er et fremragende eksempel på globalisme, ved å være en engelskspråklig musikkvideo av et svensk band om greske krigere. Andre kommenterer derimot med å påpeke at Hellas/spartanerne «reddet» Europa i dette slaget. Enkelte av disse referer til perserne som «orker» og spartanerne som «våre strålende hvite forfedre».

Kommentarene uttrykker en kombinasjon av nasjonal patriotisme og et idealisert maskulint kjønnsideal. Som vi har sett på flere av de andre låtene, er det en formening om at låten får flere lyttere til å føle seg patriotisk for «en nasjon de ikke tilhører». For mange av lytterne oppfyller låten og dens historiske kontekst en eksistensiell historiebruksfunksjon, samtidig som den er underholdende for de aller mesteparten. De «lever seg inn» i rollen som en sterk, maskulin spartaner som beskytter landet sitt, en form for innlevende historiebruk.¹³⁰ På en positiv side øker dette følelsen av et fellesskap blant lytterne. På den negative siden gjør dette at enkelte benytter muligheten til å komme med nedlatende kommentarer mot en antatt «outsider». Dette er som regel noen ikke-europeisk, som perserne eller Hellas «nye fiende», Tyrkia.

¹²⁶ Nuclear Blast Records, «SABATON - Sparta (OFFICIAL LYRIC VIDEO)», 16.09.2016. Kommentarer sett 16.05.2021.

¹²⁷ Sabaton History, «Sparta – The Battle of Thermopylae – Sabaton History 041 [Official]», 14.11.2019. Kommentarer sett 18.05.2021.

¹²⁸ Gresk lyriker og poet.

¹²⁹ Moonumental, «Sabaton-Sparta (Lyrics) (Music video)», 18.08.2016. Kommentarer sett 18.05.2021.

¹³⁰ Dette vil jeg komme tilbake til i konklusjonen.

2.8 Tsjekkia - «Far from the Fame» - Den tsjekkiske pilothelten

«Far from the Fame» er den niende låten på albumet *Heroes* fra 2014. Låten omhandler den tsjekkiske flyverpiloten Karel Janoušek. Under første verdenskrig tjente han som mange andre tsjekkiske frivillige i den tsjekkoslovakiske legionen for Østerrike. Under andre verdenskrig rømte han til England og ble innlemmet i det kongelige britiske luftforsvaret (RAF) hvor han hadde kommandoen over de tsjekkiske pilotene. I sin tjeneste ble han etter hvert promotert til luftmarskalk og slått til ridder av den britiske kongen. Etter krigen returnerte han til Tsjekkoslovakia og fant ut at hans kone og søsken hadde blitt drept i fengsel av de tyske okkupasjonsmaktene. Han fikk ingen spesiell anerkjennelse i sitt hjemland: i årene etter krigen ble han uglesett av lederne i luftforsvaret som over årene ble stadig mer pro-kommunisme og samarbeidet med Sovjetunionen og Stalin. Det endte til slutt med at han ble stilt for krigsrett etter det tsjekkiske kommunistkuppet i 1948, hvor han ble dømt til 18 års fengsel. Han ble til slutt løslatt i 1960 og frikjent i 1989 under Fløyelsrevolusjonen. Karel Janoušek døde derimot i 1971.¹³¹

2.8.1 Analyse av låttekst

As the great war is over and lost / He's been wounded in war, he returns with awards / Into battle again far from home / From a far distant land, our Marshal command / Home / Siblings sent to their death / His wife paid the ultimate price / Still / As the war rages on / You are our guide / **Refreng: Far, far from the fame / Far, far away from the fame / But we still remember your name / Karel Janoušek! / We mourn the day that you died / So be our guide, Czechoslovakia's pride / When the war has been fought and been won / Our Marshal returns, to be thrown into jail / Facing torture and years behind bars / When he's finally back, life in ivory black / Home / Siblings sent to their death / His wife paid the ultimate price / Still / As the war rages on / You are our guide / Refreng x3** /¹³²

Låten er en tragisk og hyllende fortelling om Karel Janoušek hjemkomst til Tsjekkoslovakia. Budskapet er for lytteren å minnes Karel Janoušeks vanskelige liv, ved å løfte ham opp som en tsjekkisk nasjonalhelt. Ifølge låtteksten fikk aldri Janoušek den berømmelsen han hadde krav på.

2.8.2 Intensjon

Denne låten er sannsynligvis viktig for Brodén på grunn av hans bakgrunn som halvt tsjekkisk og halvt svensk. I den første fremføringen av låten i Tsjekkia i 2012 forteller Brodén at det å lage denne låten gjorde ham ekstremt stolt av å være halvt tsjekkisk.¹³³ I intervjuet med Neidell på Sabaton History forteller Brodén at de ble fortalt historien om Karel Janoušek av

¹³¹ Valdova, «Karel Janousek», 2012.

¹³² <https://www.sabaton.net/discography/heroes/far-from-the-fame/>

¹³³ makanabik, «Sabaton - Far From The Fame (Masters of Rock 2012 DVD)@», 14.12.2012, 01:56-2:24.

agenten deres i Tsjekkia.¹³⁴ Det kan tolkes som at bandet har laget låten som en hyllest til det tsjekkiske folket på grunn av Brodén's tsjekkiske arv.

2.8.3 Resepsjon

Jeg har for denne låten undersøkt tre videoer med tilhørende kommentarfelt. Sabaton History sin video om låten er det første kommentarfeltet som skal undersøkes.¹³⁵ Mange kommenterer skjebnen til mange av de tsjekkiske soldatene som slåss på alliert side under andre verdenskrig, og hvilken tragedie det var for mange av dem å komme tilbake til Tsjekkia. På grunn av låtens tematikk er overvekten av disse kommentarene negative til etterkrigstidens kommunisme. Noen kommenterer at de er glade for at Sabaton lager musikk om personer som Janoušek, slik at de ikke blir glemte. En skriver at det er fordi disse personene er blitt glemte at det Sabaton gjør er viktig: «Den minnet oss om minst én av våre store helter, ikke bare for omverdenen, men også til vårt folk».

Den andre videoen og kommentarfeltet er en live video fra metalfestival Masters of Rock i Tsjekkia i 2012.¹³⁶ Dette er to år før låten blir utgitt på albumet *Heroes*, og den første gangen låten blir fremført for et publikum. En populær kommentar uttrykker at det er synd at Janoušek aldri fikk vite at millioner av mennesker en dag ville ropt navnet hans på slike konserter. En kommentar skriver at det beste med Sabaton er at de fyller lytteren med en stolthet for et land man ikke tilhører.

Av kommentarene skrevet på tsjekkisk er det en som uttrykker at det aldri er for sent å ære heltene som kommunismen prøvde å fjerne minnet om. Videre skriver personen at kommunisme er ondskap, og ikke bør tolereres i dagens samfunn. En annen skriver at man ikke bør være overrasket over Sabatons popularitet i land hvor de lager musikk om, og kan ikke tenke seg noen annen gruppe som klarer å fremstille fortiden patriotisk for mange ulike land. En annen tsjekkisk person skriver at hen ikke visste hvem Janoušek var da låten kom ut, og det er veldig bra at Sabaton skriver musikk om en person som tsjekkere selv ikke har god kunnskap om, men som bidro til å påvirke hendelser som mange tsjekkere vet om og kan noe om (Tsjekkiske flygerpiloter i Storbritannia under andre verdenskrig).

¹³⁴ Sabaton History, «Far From The Fame – Karel Janoušek – Sabaton History 022 [Official]», 04.07.2019, 12:15-12:27.

¹³⁵ Ibid. Kommentarer sett 16.05.2021.

¹³⁶ makanabik, «Sabaton - Far From The Fame (Masters of Rock 2012 DVD)®», 14.12.2012. Kommentarer sett 18.05.2021.

Den siste videoen er en tsjekkisk uoffisiell musikkvideo.¹³⁷ Videoen inkluderer tsjekkiske oversettelser av låtteksten og klipp fra både Sabatons fremføring av låten i Tsjekkia i 2012 og klipp fra ulike dokumentarer, filmer og miniserier om andre verdenskrig. Mesteparten av kommentarene er på tsjekkisk. Mange skriver at de skammer seg over at de ikke visste hvem Janoušek var før de hørte denne låten. En annen er glad for at det er et internasjonalt band som lager musikk om en tsjekkisk helt slik at de også kan føle seg stolt av helter som Janoušek. Noen svarer med at Brodén er halvt tsjekkisk, og at de liker bandet bedre på grunn av det. En skriver også at når Brodén synger «Czechoslovakias' pride!» gir det hen gåsehud og får hen til å gripe etter sverdet og avvente ordrer. Noen kommentarer går på det politiske skillet mellom dagens Tsjekkia og Slovakia. Enkelte av disse ønsker at disse landene en dag må bli ett og promoterer en form for pan-slavisme, imens andre er mer kritisk til disse utsagnene og kaller hverandre nazister og/eller kommunister.

For mange av lytterne er det å minnes Janoušek det viktigste med låten. Mesteparten av de tsjekkiske lytterne er veldig positiv til låten og dens budskap, og føler en form for nasjonal stolthet for det mange uttrykker er en slags «glemt helt». For mange av de tsjekkiske lytterne er låtens «internasjonalitet» det som gjør dem stolt: omverdenen får vite om *deres* historie. På denne måten oppfyller låten en sterk eksistensiell historiebruksfunksjon for de tsjekkiske lytterne. De knytter det også politisk til tiden de var underlagt Sovjetunionen. Dette inkluderer også noen av de utenlandske. Denne «patriotismen for et land man ikke tilhører» er som vist tidligere et element som går igjen i mange av Sabatons låter som omhandler nasjonale helter og konflikter fra et bestemt perspektiv. Det uttrykker en blanding av sympati og medfølelse for personen og historien til nasjonen som låten tar for seg.

2.9 Skottland - «Blood of Bannockburn» – Slaget ved Bannockburn i 1314

«Blood of Bannockburn» er den tredje låten på albumet *The Last Stand* som ble utgitt i 2016. Under den første skotske uavhengighetskrigen (1296-1328) erobret skottene under Robert Bruce Stirling Castle og forsvarte det mot engelskmennene under Edvard I. Slaget endte med skotsk seier og uavhengighet.¹³⁸

2.9.1 Analyse av låttekst

Now that our time has come to fight / Scotland must unite / We'll make a stand on Stirling ground / To put a challenge to the crown / We are one, we have come / We're here to break and end the occupation
/ We have our nation's fate in hand / It's time we make our final stand / Rally all the clans /
Englishmen advance / Blood of Bannockburn / Point of no return / **Refreng: Join the Scottish**

¹³⁷ Lucas Hrom, «Sabaton - Far from the Fame (Daleko od slávy) CZ text», 21.10.2013. Kommentarer sett 18.05.2021.

¹³⁸ Manning, «Battle of Bannockburn», *Encyclopedia Britannica*, 16.06.2020.

revolution / Freedom must be won by blood / Now we call for revolution / Play the pipes and cry out loud / We need a king to rule our land / Bruce is in command / It is the crown that in his sight / And it's the reason we will fight / To attack, send them back / And then we'll see to Bruce's coronation / We are the scots with pikes in hand / And we will die to claim our land / Rallied all the clans / Halted English plans / Charge of Bannockburn / Freedom we shall earn / Refreng / And as the hammer lost its crown / And a weak heir to succeed it / Play the tunes of victory / Play them higher and higher tonight / Wallace showed the way / Led us to this day / Here at Bannockburn / Freedom we have earned / Refreng x2 ^{/139}

Historien ifølge låtteksten er at de skotske klanene slår seg sammen og forsvarer slottet i Stirling mot engelskmennene. De kroner Robert Bruce som deres nye skotske konge og feirer sin nye frihet. Låtteksten følger skottenes perspektiv og er i presens. Man kan tolke budskapet til å være en feiring av skotsk uavhengighet eller det skotske uavhengighetsideal som ble popularisert i filmen *Braveheart*. Det er ingen referanser til nåtiden og noe som gjør det vanskelig å tolke budskapet til å være en oppfordring om et moderne uavhengig Skottland sett i lys av Brexit.

2.9.2 Intensjon

I et intervju lastet opp til plateselskapets YouTube-kanal prater Sundström og Brodén om hvordan de kom frem til konfliktene som låtene «Rorkes Drift» og «Blood of Bannockburn» er basert på. Sundström forteller at de husket veldig godt at de så filmen «Braveheart» da de var unge, og at de var inspirert av hendelsene filmen følger.¹⁴⁰ I Sabaton Historys video om låten diskuterer Neidell og Brodén hvordan den virker oppløftende og inspirerende, og Brodén nevner at han merker det spesielt i Skottland. Det er derimot låtens instrumenter Brodén vektlegger i diskusjonen, og ikke lytternes mottakelse eller nasjonal stolthet.¹⁴¹ Uten bandets uttalelse om situasjonen i Skottland er det vanskelig å finne ut om hva de tenker om skotsk løsrivelsespolitikk.

2.9.3 Resepsjon

Jeg vil i denne delen gjennomgå tre videoer med tilhørende kommentarfelt. Den første videoen er Sabatons offisielle lyrikkvideo, lastet opp på plateselskapet deres sin kanal.¹⁴² Videoen åpner med å fortelle om låtens historiske kontekst imens den viser klipp fra det

¹³⁹ <https://www.sabaton.net/discography/the-last-stand/blood-of-bannockburn/>

¹⁴⁰ Nuclear Blast Records, «SABATON - Talk 'Rorke's Drift' and 'The Blood Of Bannockburn' (OFFICIAL INTERVIEW)», 22.08.2016, 00:43-01:17.

¹⁴¹ Sabaton History, «Blood of Bannockburn – War of Scottish Independence – Sabaton History 002 [Official]», 14.02.2019, 10:56-11:27.

¹⁴² Nuclear Blast Records, «SABATON - Blood of Bannockburn (OFFICIAL LYRIC VIDEO)», 15.07.2016. Kommentarer sett 19.05.2021.

skotske høylandet imens det skotske flagget vaier i vinden. Iblant vises klipp av rustningskledde middelalder reenactment-grupper som sparrer med sverd og diverse våpen.

Mesteparten av kommentarene under videoen er en kombinasjon av patriotisme eller vitser om sekkepiper. Mange skriver også hvor patriotisk og stolt låten gjør dem for å være skotsk. Noen av disse kommentarene får tilsvarene «Saor Alba»¹⁴³ og «Alba gu bráth»¹⁴⁴ i stor tekst. Noen skriver at de er entusiastiske til å bli med i den skotske «revolusjonen» eller at låten gir dem lyst til å styrte regjeringen. Enkelte skriver også at de stammer fra en av klanene som deltok i slaget og en person skriver at det gjorde hen stolt å se familien hans våpenskjold i videoen. Flere påpeker låtens betimelige slippdato på grunn av diskusjonene om skotsk uavhengighet på grunn av Brexit. En skriver at hen tror Sabaton også ønsker skotsk uavhengighet basert på låtteksten.

Den andre videoen er Sabaton History sin video om låten.¹⁴⁵ I kommentarfeltet er det for det meste lovord og ros til Sabaton History og Neidell. Mye av det går ut på at de setter pris på denne stilen historieformidling (dette var den andre episoden/låten kanalen lastet opp). Enkelte som kommenterer den historiske konteksten bidrar med ytterligere kontekst. En nevner at langbuene nevnt i videoen ikke var farlig for de franske rytterne, men for hestene. En annen skriver at skottene ikke brukte kilt og blå krigsmaling og refererer til en av bandets konserter i Skottland i 2012, og klandrer filmen «Braveheart».

Den siste videoen er en uoffisiell musikkvideo som bruker ulike klipp og kampscener fra filmen «Braveheart».¹⁴⁶ De fleste av kommentarene roser den som laget videoen på grunn av dens kvalitet. Mange av de skriver også at videoen/låten gjør dem stolt av sin skotske arv, imens flere skriver «Alba gu bráth» som i den forrige videoen. En bruker skriver at de må drive ut engelskmennene igjen, og muligens alliere seg med IRA.

Mesteparten av kommentarene på plateselskapets og den uoffisielle musikkvideoen er støtte til Skottland og skotsk patriotisme og en dyrking av fiendtlighet med England. Mange av disse kommentarene bør derimot tolkes som vitser, da de ikke seriøst oppfordrer til «væpnet kilt-revolusjon», og oppfyller dermed en sterk underholdende historiebruksfunksjon. De skotske lytterne knytter låten sterkt opp mot sin egen nasjonale identitet, og bruker den til å

¹⁴³ «Frigjør Skottland» på skotsk gælisk.

¹⁴⁴ «Skottland for alltid» på skotsk gælisk.

¹⁴⁵ Sabaton History, «Blood of Bannockburn – War of Scottish Independence – Sabaton History 002 [Official]», 14.02.2019. Kommentarer sett 19.05.2021.

¹⁴⁶ mediamicke71, «Sabaton - Blood of Bannockburn / Braveheart mashup», 20.08.2016. Kommentarer sett 19.05.2021.

uttrykke frustrasjonen deres med samtidens politikk. Selv om låtens fortelling ikke har noen forankring i nåtiden, tolker mange av lytterne låtens budskap til å være støtte til Skottlands frigjøring. På denne måten betyr ikke Sabatons apolitiske holdning noe for mange av lytterne, som tolker låten i en annen retning enn bandets «offisielle» standpunkt på politikk. På mange vis er låten en kombinasjon av en underholdende (for alle), eksistensiell og politisk (for skotter) historiebruksfunksjon.

2.10 Diskusjon – De nasjonalpatriotiske låtene

Budskapene i låtene rangerer fra oppfordringer om at de ulike nasjonenes militære bidrag ikke bør undervurderes (Israel), har blitt misoppfattet som svake (Polen) eller at deres militære styrke har blitt svekket i moderne tid (Storbritannia). Andre budskap er oppfordringer om at fortiden og ofrene som ble gjort ikke var forgjeves (Polen). Mange av låtene bruker en kombinasjon av presens og preteritum for å enten sette lytteren inn i situasjonen eller for å vise til at det de synger om skjedde for lenge siden.

Det mest fremstående budskapet i de fleste av låtene er at hendelsene og personene som fremstilles i Sabatons låter bør minnes og ikke glemmes. Det som skal minnes, ifølge budskapet i låttekstene, er personene som har dødd i konfliktene som blir skildret, som ofte er soldater for ulike nasjoner. Dette behovet om å «minnes» fortiden kan tolkes som et generelt budskap i Sabatons låter som omhandler nasjonale helter og konflikter.

Nasjonalitet kan være knyttet til etnisitet. Låtene viser både til en form for spirituell arv av ferdigheter («40:1») og direkte nedarving gjennom ætt («Coat of Arms»). Dette viser at bandet ikke nødvendigvis mener noe spesielt med hvordan de fremstiller de ulike formene for arv, hvis polske soldater er sidestilt med greske soldater i hvor «spartanske»

I intervjuet med Neidell på videoen om «Long Live the King» sier Brodén at rundt 30-50% av noen album, spesielt *Coat of Arms* og *Heroes*, er inspirert av lytternes innspill og tips.¹⁴⁷ Ofte vil lyttere høre musikk basert på nasjonen deres sin fortid. Bandet fremstår i deres utsagn som at de ikke prøver å appellere til nasjonal patriotisme, men sier at de får tips og innspill fra lyttere fra ulike nasjoner. Ved å se på hvordan lytterne reagerer på denne fremstillingen, og hvor populære disse låtene er, vil det i beste fall være naivt å ikke vite om den patriotiske påvirkningen på mange av lytterne. Om dette er tilfellet eller om Sabaton bevisst spiller på patriotisme er vanskelig å få svar på uten et direkte intervju av bandmedlemmene.

¹⁴⁷ Sabaton History, « Long Live the King – Swedish King Karl XII – Sabaton History 024 [Official]», 18.07.2019, 13:11-13:33.

Det betyr ikke at de *ikke* appellerer til ulike nasjoners patriotisme. Man kan argumentere for at patriotisme er en iboende effekt av å fremstille positive sider ved en nasjons militære fortid, og dermed en bieffekt av tematikken bandet lager musikk om. På spørsmål om hvordan de forholder seg til at de fremstiller en konflikt fra kun én side, uttrykker de at de gjerne vil lage musikk om begge sidene i en konflikt, selv om dette ikke er blitt gjort enda. De er klar over at ensidige fremstillinger kan ha negativ påvirkning på popularitet i ulike land, som Argentina, men det har ingen stor påvirkning på salget av konsertbilletter.

Sabatons intensjoner bak fremstillingene av disse hendelsene har vært vanskelig å slå fast. De sier på den ene siden at de ønsker å fremstå apolitisk og at de ønsker å fremstille «begge sider» i en konflikt, men at dette ikke lar seg gjøre med tanke på lengden til låtene. På den andre siden sier de at de ikke kan være nøytrale i låttekster, fordi det vil gjøre det kjedeligere og ikke passe musikkjangeren deres. Selv om bandet ønsker å tjene penger på musikken de lager ønsker de ikke å fremstå som at de profiterer eller spiller på nasjonenes fortid. De kan i så fall risikere å miste subkulturell kapital innenfor metallmiljøet.¹⁴⁸ De mener eksempelvis at «Uprising» ikke ble laget fordi de tenker at de kan tjene penger på denne formen for polsk patriotisme, men fordi de var påvirket av et besøk til motstandsmuseet i Warszawa. Det kan hende de benekter dette for å unngå anklagelser av at de kan fremstå som «pengegriske», og at de ønsker å tjene penger på polsk stolthet. De vil ikke fremstå som at de tjener på å appellere til denne stoltheten. Samtidig er en slik appell til polsk patriotisme en naturlig måte å bygge opp bandets omdømme i landet, noe som vil resultere i at de tjener penger på det.

Det virker ikke som at bandet er påvirket av nyhetsbildet eller moderne politikk i den grad at de lager musikk av det de ser på nyhetene. Det er en sterk kontrast mellom hvilke historier de har fremstilt de siste 11 årene sammenlignet med de to første albumene. I tillegg til «Counterstrike» inkluderte albumet *Primo Victoria* også låtene «Into the Fire» om Vietnamkrigen, «Reign of Terror» om Gulfkrigen på 90-tallet, og «Panzer Battalion», som handlet om Irak-krigen på 2000-tallet, som fortsatt pågikk da de slapp albumet. Det andre albumet som «Back in Control» ble utgitt på, *Attero Dominatus*, inkluderte også låtene «In the Name of God» som omhandlet religiøs terror og selvmordsbombing, «We Burn» om krigsforbrytelser under borgerkrigen i tidligere Jugoslavia, og «Light in the Black» om Forente Nasjoners fredsbevarende styrker. Alle disse hendelsene er relativt moderne og var friskt i minnet til mange da albumene ble utgitt.

¹⁴⁸ Kahn-Harris, 2007 s. 126.

Siden den gang har låter som tar for seg moderne hendelser etter andre verdenskrig blitt ekstremt sjeldne. Sundström har også uttalt at bandet ikke ønsker å fremstille moderne konflikter, en tydelig endring fra de to første albumene.¹⁴⁹ Siste gang var i 2016 med låten «Hill 3234» om et slag i den afghansk-sovjetiske krigen på slutten av 90-tallet. Sundström sier i et intervju med Neidell om «Into the Fire» at de rundt tiden til det første albumet ikke hadde en klar idé om hva slags historier de skulle ta for seg, i tillegg til manglende kunnskap om fortiden.¹⁵⁰ Dermed kan det tenkes at de tidlig i karrieren inkluderte låter som de ikke visste ville bli så kontroversielle som de har blitt i enkelte land.

I mitt intervju med Indy Neidell spurte jeg ham om hans tanker om hvordan Sabaton påkaller lytterens nasjonale/patriotiske følelser. Han svarte at det ville vært et bedre spørsmål til Brodén eller Sundström, men forsøker å forklare deres standpunkt:

«They do not condone any kind of the hyper or ultra-nationalism that for example led to the 30s and what happened in the 40s. And you can see the results of hyper-nationalism throughout history. The heroes they write about, and let's to be fair, if they pick a conflict like the second world war, they have written about people fighting on both sides of the conflict. And not like "this guy's a good guy this guy's a bad guy" but what actually happened and is a great topic for a song. I mean, they are chroniclers not historians. And they're not opinion writers too. They are very clear about that.»¹⁵¹

Det virker som Neidell antok at jeg spurte om en form for voldelig eller ekstremistisk form for nasjonalisme, noe bandet har blitt anklaget for før. Neidell nevner også at de får spørsmål om de promoterer nasjonalisme i mange ulike land og at dette er noe de konstant må oppklare. Det virker for meg som om dette er et spørsmål som bandet oppfatter som anklagelser og beskyldninger, noe som har irritert både bandet og de som er tilknyttet dem i lang tid. Neidell kaller bandet krønikere for å skille dem fra historikere. Jeg vil gå mer inn på dette utsagnet i neste kapittel. Et eksempel som Neidell nevner er «Smoking Snakes», som var en av kandidatene til dette kapittelets låtanalyser:

«For example, you pick a song like "Smoking Snakes" which is about some Brazilian heroes in the second world war. That's not a song or a topic that's designed to fan the flames of Brazilian nationalism. It's a song about some people that did something pretty incredible far from home, in a hostile climate, against all odds and it makes a good song. You know "The Ballad of Bull"? "No Bullets Fly"? With the german pilot leading an American pilot over the Atlantic Wall. That's a tale of heroism. I don't care what army you're from. That's something pretty impressive.»¹⁵²

¹⁴⁹ Mosh, «Interview: Pär Sundström of Sabaton», *The Moshville Times*, 23.01.2017.

¹⁵⁰ Sabaton History, «Into The Fire – The Vietnam War – Sabaton History 061 [Official]», 03.04.2020, 12:02-12:27.

¹⁵¹ Personlig kommunikasjon med Indy Neidell over Zoom den 26.01.2021.

¹⁵² Ibid.

Jeg er enig i at bandet ikke promoterer ultranasjonalistisk propaganda som fra mellomkrigstiden, men mener likevel at de i en viss grad utøver en form for appell til det nasjonale hos lytteren ved å trekke frem glemte nasjonalhelter eller stolte øyeblikk. Låter som «Smoking Snakes» er kanskje ikke intendert til å bruse opp brasilianske nasjonalister, men intensjonen kan være å gjøre bandet mer populært i Brasil. Hvorfor dette blir gjort er naturlig: et europeisk metallband lever av å dra på turné. Først turnerer man i sitt eget land, før man reiser utenfor landegrensene dersom man blir populær nok eller har tilknytning til arrangører gjennom managere osv.

For å bygge på denne populariteten kombinerer Sabaton tematikken deres, musikk om militærhistorie, med nasjonale militærfortellinger for å øke populariteten deres. Om det er korrekt som Neidell sier at intensjonen ikke er å spille på en nasjonal fortid for å appellere til lyttere i de ulike landene de muligens turnerer i, er det likevel blitt en bieffekt av det de synger om. Resultatet er at mange lyttere oppfatter appellen til det patriotiske som en del av budskapet i låtene.

Som vi har sett på de utvalgte kommentarene på ulike videoer er det flere borgere av nasjonene som Sabaton synger om i disse låtene, som uttrykker at de føler en form for patriotisme eller stolthet over fortiden til landet deres når de lytter til låtene. Noen skriver også at låten gir dem en følelse av nasjonal stolthet selv om de *ikke* tilhører landet som Sabaton lager musikk om. De *lever seg inn* i rollen som en av disse landene sine fortidige soldater eller nåtidige innbyggere for å delta i denne «stolthetsfølelsen». Samtidig kan disse følelsene av stolthet også brukes til å nedverdige de som blir fremstilt som «fienden» i låtene. Det bør sies at mesteparten av dette åpenbart er ment for humor. Det er likevel enkelte av låtene som gjør seg bedre egnet for dette enn andre.

Låter som tar for seg en «oss» mot «de andre»-situasjon som «Back in Control» og «Counterstrike» tiltrekker seg lyttere som bruker musikken til å rakke ned på motparten deres i konflikten. Som vi så med «Back in Control», brukes musikken også ved å gjøre endringer til låten og låtteksten slik at den passer lyttere av «den andre siden» bedre. Noe av dette skyldes temaet som Sabaton fremstiller, men det er også påvirket av hvor diskusjonen skjer.

I min undersøkelse av de ulike videoene og kommentarfeltene har jeg kommet frem til at Sabatons offisielle kanaler (utenom Nuclear Blast) har en mer positiv vinkling i diskusjonen som foregår blant lytterne enn de uoffisielle. Dette skyldes tilgang til moderering. Uoffisielle kanaler drevet av enkeltmennesker som Fischer har ikke kapasiteten til å moderere

kommentarfeltet på alle videoene deres. Dermed blir disse videoene enklere benyttet av de som ønsker å dra diskusjonen over til moderne politikk og ekstremistiske ytringer. Dette er også avhengig av hvem som lager videoene. En som lager musikkvideoer med klare politiske vinklinger, ønsker denne typen kommentarer. «Sparta» og «Winged Hussars» har egentlig ingenting med kristendom og islam å gjøre, men hos enkelte grupper blir de benyttet politisk og religiøst. De skotske lytterne av «Blood of Bannockburn» tolker som vist låten som at Sabaton støtter skotsk uavhengighet fra Storbritannia, selv om låtteksten ikke gir antydninger til dette og kun forteller en historie i et fortidsperspektiv

Det er også mye positivt med denne appellen til det nasjonale. Tsjekiske og polske lyttere beskriver de ulike følelsene de fikk da de hørte låten: skam over at de ikke visste, sinne over det fiendene deres gjorde og glede over at det nå er mange fra utlandet som får bedre kunnskap om landet og de nasjonale heltene deres. Mange lyttere forteller andre om familiemedlemmer som var der hendelsene skjedde, noe som gjør at de føler en personlig tilknytning til det Sabaton lager musikk om.

For å konkludere, så appellerer Sabaton til en form for nasjonal patriotisme hos sine lyttere. Dette er enten ikke intensjonelt, ikke viktig for bandet eller noe de unngår å si noe om. De appellerer til patriotismen ved å forherlige ulike hendelser som er viktig for lytterne fra de ulike nasjonene. Hvordan de gjør dette har endret seg fra tidligere album, som av og til fremstilte «fienden» til nasjonen i et negativt lys. Lytterne responderer på bandets budskap på ulike måter. På mange måter er de enige med bandet, men de tolker ofte låtene i en retning som støtter sin nasjonale identitet og patriotisme, selv om dette angivelig ikke er bandets intensjon. Låtenes fortelling forsterker nasjonalfølelsen for disse lytterne, og kan fremme positive effekter som å minnes dem låtene forteller om. Låtene får også lytterne av de ulike landene til å fortelle andre om sine egne opplevelser og gir dem følelsen av at historien deres blir fortalt til omverdenen. Samtidig kan fremstillingen av disse historiene virke negativ ved at enkelte benytter låtenes fortelling til å lage et «oss» mot «dem»-narrativ. For brukerne som ikke «tilhører» den nasjonale gruppen, engasjerer de seg på nesten samme måte ved å leve seg inn i hvordan det føles å være en del av denne gruppen, med å føle på denne «nasjonalfølelsen». For disse lytterne virker dette forenende og det øker interessen deres for historien og kulturen til andre land.

3. Andre analysekapittel - Tyskland under andre verdenskrig

Dette kapittelet omhandler hvordan Sabaton har fremstilt Tyskland under andre verdenskrig i låtene sine. Spesifikt vil jeg undersøke et utvalg låter som tar for seg det tyske militæret ved at man følger krigshandlingene fra deres side, i tillegg til låtene hvor Tysklands, eller tyske soldaters, rolle under andre verdenskrig er fokuset i låtens fortelling.

Denne typen framstilling av Tyskland finner man i flere andre medier. Av filmer er spennet vidt, fra som *Das Boot* fra 1981 som følger en gruppe tyske soldater fanget i en ubåt, til *Valkyrie* fra 2008 som følger synspunktet til Claus von Stauffenberg og hans forsøk på å drepe Adolf Hitler.¹⁵³ Andre medier som fremstiller tyske soldaters perspektiv er videospill. *Battlefield* er en spillserie hvor det er mulig å se gjennom de tyske soldatenes øyne i sin flerspillermodus. Det siste spillet i serien, *Battlefield V*, inkluderte også en enkeltspillerutvidelse hvor man inntok rollen som en tanksfører under krigens siste dager i Berlin. Denne utvidelsen ble hyllet av enkelte nettsider for sin framstilling av de tyske soldatenes situasjon.¹⁵⁴ En annen spillserie som kan nevnes er strategispillserien *Hearts of Iron*. Denne serien lar spilleren selv velge hvilken nasjon de vil spille som, og dette inkluderer Tyskland under andre verdenskrig.

Denne oppgaven vil gå inn på tre temaer relatert til framstillingen av Tyskland under andre verdenskrig. Det første er framstillingen av det tyske militæret og dets soldater. Det andre er Holocaust, og det siste er Adolf Hitler selv. Jeg vil undersøke til sammen 6 låter.

En oppgave med større omfang kunne inkludert flere låter i denne analysen. Det er hovedsakelig fire låter som er utelatt grunnet omfangsbegrensninger og relevans. Den første, «The Last Battle», tar for seg slaget om slottet Itter, hvor amerikanske styrker slåss sammen med blant annet tyske Wehrmacht-soldater imot Waffen SS.¹⁵⁵ Den andre låten, «Soldier of Three Armies», handler om den finske soldaten Lauri Törni, som kjempet først for Finland under vinterkrigen, for Waffen SS under den finske fortsettelseskrigen og til slutt for den amerikanske hæren under Vietnamkrigen. Den tredje låten, «No Bullets Fly» handler om «Charlie Brown og Franz Stigler hendelsen», hvor en tysk jagerpilot eskorterte og skjermte et hardt skadet alliert B-17 bombefly fra tyske luftvern til det kom seg til sikkerhet. Den siste, «Inmate 4589», handler om historien til Witold Pilecki, en polsk motstandskjemper som infiltrerte Auschwitz, og senere ble henrettet. En undersøkelse av disse kunne besvart

¹⁵³ <https://www.imdb.com/title/tt0082096/> ; <https://www.imdb.com/title/tt0985699/>

¹⁵⁴ Hall, «Battlefield 5's new story mission is a resounding denouncement of fascism», *Polygon*, 05.12.2018.

¹⁵⁵ Lewis, «Battle for Castle Itter», *Encyclopedia Britannica*, 2021.

spørsmål som bygger videre på fremstillingen av Wehrmacht-soldater som helter (1,2,3) eller anti-kommunisme som det politiske budskapet (2, 4).

3.1 Wehrmacht – det tyske militæret før og under andre verdenskrig

Fra 1935 til 1945 var Wehrmacht navnet på det tyske militæret. Det bestod av landstyrkene («Heer»), marinen («Kriegsmarine») og luftstyrkene deres («Luftwaffe»). Etterkrigstidens fremstilling av det tyske militæret under andre verdenskrig har ofte vært kontroversiell. Rett etter andre verdenskrig forsøkte Vest-Tyskland å rehabilitere det tyske militæret i samarbeid med amerikanske og britiske styresmakter.¹⁵⁶ Denne fremstillingen blir kalt «den rene Wehrmacht»-myten. Denne renavaskingen av det tyske militæret ble gjort i samarbeid mellom USA, Storbritannia, NATO og en gruppe tyske militære ledere: Erich von Manstein, Walther von Brauchitsch og Franz Halder var noen av de som hadde en nøkkelrolle i skapelsen av denne myten.¹⁵⁷ De hadde forberedt et memorandum etter slutten av krigen som ble presentert for militærtribunalet for Nürnbergprosessen.¹⁵⁸ Fra 50-tallet av endret enkelte andre viktige personer også mening om ansvaret til Wehrmacht. Den tyske forbundskansleren fra 1949, Konrad Adenauer, hadde møtt med tidligere medlem av Wehrmacht i hemmelighet for å diskutere gjenopprustningen av landets militære styrker, og publiserte Himmerod-memorandumet. Den amerikanske generalen Dwight D. Eisenhower uttrykte i etterkrigstiden at det var en stor forskjell mellom de tyske soldatene og «Hitlers gruppe». Ifølge den tyske historikeren Wolfram Wette dannet uttalelsene fra Eisenhower og Adenauer grunnlaget for myten «det rene Wehrmacht».¹⁵⁹

I tiden etter dette har flere tyske historikere gjennom årene forsøkt å endre synet på det tyske militæret som «uskyldig» sammenlignet med Waffen SS, noe som ledet til store diskusjoner innad i tysk academia. Ifølge Wette var det derimot ikke før på midten av 90-tallet, da de tyske historikerne Hannes Heer og Gerd Hankel presenterte det for publikum gjennom vandreutstillingen *Wehrmachtsanstellung* at offentlighetens mening om det tyske militæret begynte å snu.¹⁶⁰ Utstillingen fikk flere reaksjoner, fra fredelige protester til både terrortrusler og bombeangrep.¹⁶¹

¹⁵⁶ Smelser og Davies, *The Myth of the Eastern Front: The Nazi–Soviet War in American Popular Culture*, 2008, s. 72-73.

¹⁵⁷ Smelser og Davis, 2008, s. 56.

¹⁵⁸ Wette, *The Wehrmacht: History, Myth, Reality*, 2007, 206-207.

¹⁵⁹ Wette 2007, s. 236.

¹⁶⁰ Wette, 2007, s. 269.

¹⁶¹ Die Welt, «Sprengstoffanschlag auf Wehrmacht-Ausstellung», 10.03.1999.

I dette underkapittelet skal jeg se hva slags historier som blir fortalt om Wehrmacht av bandet, hvilket budskap låtene har, hva bandet selv tenker om det å fremstille soldater fra Wehrmacht i et positivt lys og til slutt hvordan lytterne samhandler med disse fortellingene. For å gjøre dette vil jeg se på disse fire låtene: «Ghost Division», «Wehrmacht», «Hearts of Iron» og «Bismarck».

3.1.1 «Ghost Division» – 7. Panserdivisjon

Den syvende panserdivisjon var en av tyskernes tanks-divisjoner under andre verdenskrig, og deltok blant annet i invasjonen av Frankrike og Belgia. Det var under invasjonen av Frankrike at divisjonen fikk kallenavnet «Spøkelsesdivisjonen». Grunnen var at både franskmennene og tyskerne ikke hadde kontroll på hvor de befant seg.

Divisjonen ble i ettertiden ikke like anerkjent som lederen deres for invasjonen, Erwin Rommel, som blir gitt mye av æren for den vågale strategien som ble benyttet. Rommel var en offiser i den tyske hæren og tjente under både første og andre verdenskrig. Han fikk ledelsen over syvende panserdivisjon i forkant av invasjonen av Frankrike. På grunn av hans kunnskap om attentatet mot Hitler¹⁶² fikk han valget mellom å bli stilt for retten og begå selvmord. Rommel valgte sistnevnte.¹⁶³

I ettertiden har han blitt fremstilt som en «god tysker», en hederlig militærmann som ikke brydde seg om nazistenes umenneskeliggjøringspolitikk. Det er spesielt biografien hans, *Rommel: Desert Fox*, skrevet av den britiske grenadieren Desmond Young og dens senere filmatisering *The Desert Fox: The Story of Rommel*, som bidro til skapelsen av ideen om Erwin Rommel som en hederlig og «god tysker».¹⁶⁴

3.1.1.1 Analyse av låttekst

Fast as the wind, the invasion has begun / Shaking the ground with the force of thousand guns / First in the line of fire, first into hostile land / Tanks leading the way, leading the way / Charging the lines with the force of a furious storm / Fast as the lighting phantoms swarm / 200 miles at nightfall, taken within a day / Thus earning the name, earning the fame / **Refreng: They are the panzer elite, born to compete, never retreat / Ghost Division / Living or dead, always ahead, fed by your dread /** Always ahead, as the blitzkrieg rages on / Breaking morale with the sound of blazing guns / First in the line of fire, first into hostile land / Tanks leading the way, leading the way / Leaving a trail of destruction through a foreign land (Waging war with conviction) / Massive assault live to serve the Nazi plan (Wehrmacht's pride, Ghost Division) / Communications broken, phantoms too far away / Thus earning the name, earning the fame / **Refreng** / Pushing the frontline forth with a tremendous force (Far ahead, breaks resistance) / Breaching the way for panzer corps (Shows no fear, self-

¹⁶² Editors of Encyclopaedia Britannica, «July Plot».

¹⁶³ Store Norske Leksikon, «Erwin Rommel».

¹⁶⁴ Major, «Our Friend Rommel», *German History*, 2008.

subsistent) / First in the line of fire, first into hostile land / Tanks leading the way, claiming the fame /
Refreng x2 /¹⁶⁵

Låten «Ghost Division» er en fortelling om hvordan bataljonen fikk navnet sitt, men unngår å diskutere hendelsesforløpet i særlig stor detalj. Det er kun to setninger som går inn på dette: «200 miles at nightfall, taken with a day» og «communications broken, phantoms too far away».

Musikalsk er låten bombastisk og overveldende. Perspektivet virker ikke å være divisjonens, men fiendene sitt, ifølge slutten av refrengene: de livnærer seg på *din* frykt. Budskapet i låtteksten er derimot ikke lett å tolke. Det kan være at divisjonen var fryktelig eller fryktinngytende på grunn av farten deres og dermed en slags hyllest til tyske krigsmaskiner og blitzkrigens skremmende taktikker. Teksten skjuler ikke rollen til divisjonen, som er «Wehrmacht's stolthet» og handlingene deres tjener nazistenes planer. Det er derimot ingen normative vurderinger av denne rollen.

3.1.1.2 Intensjon

I Sabaton History sin video diskuterer ikke Neidell og Brodén den historiske konteksten i noen stor grad, men hvordan Sabaton har brukt låten live og Brodéns liv før bandet. Låten har blitt brukt i mange år som åpningsnummeret til Sabaton når de spiller live. I et intervju fra 2011 diskuterer Brodén sitt syn på låten og lederen for divisjonen, Erwin Rommel:

«But musically, that song feels like fucking Blitzkrieg tanks running you over. That was the perfect subject to fit the song, and it was almost kind of a safe bet, because Rommel was never accused of any war crimes. He wasn't part of the Final Solution or the Holocaust. He was a general doing his job, a very good soldier and commander. And when the Nazis forced him to commit suicide, even Winston Churchill said that the British had now lost their last gentlemanly opponent.»¹⁶⁶

I et annet intervju fra 2019 uttrykker Brodén at han har respekt for Rommel og at uttrykker en interesse for å finne ut om han var en slik «gentleman soldier» som han ble oppfattet som, og hvor mye han faktisk visste om planen om å drepe Hitler. han hadde vært en interessant drikkekompis å diskutere emner som planen om å drepe Hitler, hvor mye av en gentleman han var.¹⁶⁷

Disse utsagnene gir gode innblikk i bandets intensjoner for å velge denne historien og hvordan de fremstiller den. Låten skal både instrumentelt og gjennom låtteksten virke som at lytteren blir «kjørt over» av tanks. De valgte også å lage en låt om spøkelsesdivisjonen fordi Rommel var «ren», ved at han i Brodéns ord: ikke gjorde noen krigsforbrytelser, ikke deltok i

¹⁶⁵ <https://www.sabaton.net/discography/the-art-of-war/ghost-division/>

¹⁶⁶ OverKillExposure, «Sabaton Frontman: Under Any Circumstance, If Possible, The Show Must Go On», *Metal Underground*, 24.09.2011.

¹⁶⁷ Rutger, «Sabaton Interview with Joakim Brodén», *Metal Utopia*, 28.06.2019.

Holocaust, at han bare var en god soldat og en general. Han viser også til hvordan Churchill tenkte om ham, som en «gentleman». Det kan dermed virke som at Brodén selv er påvirket av myten som ble dannet om Rommel etter andre verdenskrig og anså det ikke som problematisk og dermed positivt å lage en låt om han, noe som må ha påvirket de når de skrev låtteksten. En annen kontekst som forklarer hvorfor de fremstiller han på denne måten er at bandet er veldig glad i stridsvogner.¹⁶⁸ Rommel og Patton var ledere for stridsvognbataljoner. Bandet benytter seg av stridsvogner i musikkvideoer og som rekvisitt til trommesettet på scenen under turneer, og er en stor del av deres tematiske krigstema.¹⁶⁹

3.1.1.3 Resepsjon

For denne analysen har jeg sett på tre ulike videoers kommentarfelt. Den første er kommentarfeltet under videoen som Sabaton History har laget.¹⁷⁰ Mesteparten av kommentarene er humoristiske vitser for eksempel om at tyskerne vant Tour de France dette året eller at ingen har kontroll på Rommel og hans divisjon. Lytterne er generelt underholdt både av låten, dens historiske kontekst og fortellingen til Neidell.

Det andre kommentarfeltet jeg har sett på tilhører Piscators lyrikkvideo om låten.¹⁷¹ I likhet med kommentarfeltet under Sabaton History er det for det meste humoristiske kommentarer her også. Noen vitser om hva låttekstene til en kanadisk versjon av låten ville vært eller at tyskernes ord for «overraskelse!» er «blitzkrig». Noen kommentarer diskuterer den historiske konteksten og Rommels «heder» i større grad enn i det forrige kommentarfeltet. En bruker tar Sabaton i forsvar mot diverse anklagelser, og skriver at bandet ikke glorifiserer noen sider i krig, men glorifiserer heller modige soldater som deltok i krigene de fremstiller, noe brukeren synes er greit. Videre skriver hen at denne låten omhandler den syvende divisjonen til det tyske militæret, men at det har ingenting å gjøre med «Hitlers ideologi». En av kommentarene uttrykker en form for idealisering av Heinz Guderian, en sentral skikkelse i etterkrigstidens fremstilling av den «rene» Wehrmacht.¹⁷² En annen bruker skriver også at Rommel er en av de hen ønsket overlevde krigen, fordi han var slik en «gentleman» og viste barmhjertighet til sine fiender. Som i forrige kommentarfelt ser man at lytterne forholder seg til fortellingen i låtteksten humoristisk, men enkelte bruker her låten til å idealisere Rommel.

¹⁶⁸ Everley, «Sabaton: One tank, 20,000 people and a f***load of ammo», *Metal Hammer*.

¹⁶⁹ Sabaton, «SABATON - Primo Victoria (Official Music Video)», 2018 ; Musicradar, «In pictures: Sabaton's two ton drum kit riser».

¹⁷⁰ Sabaton History, «Ghost Division – Rommel's 7th Panzer Division – Sabaton History 073 [Official]», 2020. Kommentarer sett 01.03.2021.

¹⁷¹ Piscator, «Sabaton - Ghost Division (Lyrics English & Deutsch)», 2010. Kommentarer sett 01.03.2021.

¹⁷² Smelser & Davies, 2008, s. 104-107.

Den tredje og siste videoen er en musikkvideo lastet opp av en russisk bruker.¹⁷³ Videoen benytter seg av videoklipp muligens fra andre verdenskrig og dokumentarer som er fargerestaurert, og viser klipp av tyske soldater som kjører stridsvogner og kampfly, skyter med artilleri eller marsjerer. Her er også for det meste av kommentarene humoristiske. En mener videoens negative stemmer er fra de som designet Maginot-linjen imens en annen skriver at denne låten er grunnen til at romkameraten hans tror han er en nazist. Flere gratulerer Rommel som den første vinneren av Tour de France. En bruker mener det er ironisk at folk klager over nazister når låten handler om Rommel sin spøkelsesdivisjon, som ifølge brukeren var de minst fascistiske i hele det tyske militæret. En bruker tar Frankrikes forsvar i forsvar og forklarer hvorfor Tyskland kunne invadere dem, og antyder at de som vitser om fransk overgivelse er simple. Dette gir han mange negative kommentarer. Igjen ser man at de fleste av lytterne har det moro med både låtteksten og den historiske konteksten. De knytter ikke spøkelsesdivisjonen og Rommel til noe negativt med deres rolle i invasjonen av Frankrike, og er kritiske til de som knytter divisjonen til nazistene og deres ideologi. Selv om han ikke er inkludert i låtteksten, er Rommel sin rolle under andre verdenskrig viktig for hvorfor Sabaton valgte å fremstille denne hendelsen. Og selv om låtteksten ikke nevner Rommel med navn, knytter lytterne ham til låten som en sentral skikkelse.

For de fleste av lytterne oppfyller låten en underholdende historiebruksfunksjon. De vitser om hvordan divisjonen var usporbar og trekker inn moderne underholdning og sport som Tour de France. De viser ikke en kritisk holdning til den tyske lynkrig-taktikken, men idealiserer også Erwin Rommel, divisjonens leder. Selv han har en underholdende historiebruksfunksjon for lytterne, og de knytter han ikke til nazismen eller tyske krigsforbrytelser. Han blir oppfattet som en motstander av dette.

3.1.2 «Wehrmacht» – Tyske soldater som ofre eller stilt til ansvar?

«Wehrmacht» er den åttende låten på *Coat of Arms* fra 2010 og omhandler rollen til det tyske militæret under andre verdenskrig og stiller spørsmålet om soldatenes moralitet og ansvar.

3.1.2.1 Analyse av låttekst

Pulled into war to serve a vision / That's supposed to last a thousand years / Part of a machine unstoppable / As merciless as tidal waves / Were they the victims of the time / Or proud parts of larger goals? / Propaganda of the Reich, masterful machine / Time and again the battle rages on / Beyond the gates of misery / As casualties rise and millions die around them / Did they see it all? / Crazy madmen on a leash / Or young men who lost their way? / Grand illusions of the Reich / May seem real at times / **Refreng: Panzers on a line / Form the Wehrmacht's spine / Lethal grand design / What about**

¹⁷³ злодейский Ломбардо, «Sabaton - Ghost Division (Music Video)», 2017. Kommentarer sett 01.03.2021.

the men executing orders? [x2] / Ad victoriam / Ex machina / Non sibi sed patriae [x2]¹⁷⁴ / Pulled into war to serve a vision / That just didn't last a thousand years / Part of a machine / Though stoppable as merciless as tidal waves / Crazy madmen on a leash / Or young men who lost their way? / Grand illusions of the Reich / May seem real at times / **Refreng [x2] /¹⁷⁵**

I denne låtteksten blir det tyske militæret beskrevet som en del av en maskin, nådeløs og ustoppelig. Samtidig ser vi at låtteksten belyser spørsmålet om de tyske soldatenes rolle i den tyske hæren under andre verdenskrig. Var de ofre for den nazistiske propagandaen og et produkt av sin tid, eller stolte deltagere av nazistenes mål? Låten starter med denne sammenligningen mellom soldat og maskin, men det avsluttende verset endrer noen få ord, slik at det viser at det tyske militæret ikke var så ustoppelig og at Hitlers drøm om et rike som skulle vare i tusen år mislyktes. Spørsmålet om soldatenes moralitet og ansvar blir ikke besvart.

Refreng viser til låtens sentrale budskap: Hva med mennene som utførte ordrene de ble gitt? Det virker som låten prøver å menneskeligjøre de tyske soldatene ved å få lytteren til å ikke tenke på soldatene som «en del av en maskin» men å tenke over at disse soldatene, beskrevet og sammenlignet med maskiner, også var mennesker.

Budskapet virker å føye seg til budskapet til mange andre av Sabatons låter som sympatiserer med «soldatenes sak», noe Peter Grant har vist til i sin undersøkelse av Sabatons låter som tar for seg første verdenskrig.¹⁷⁶ I et intervju fra 2011 ble Brodén spurt om bandet har et budskap de vil meddele til lytterne sine. Han svarer: «In that case, I think the only thing we really “say” out loud in our lyrics is that most of the time, it’s not the soldiers’ fault».¹⁷⁷

3.1.2.2 Intensjon

I videointervjuet med Indy Neidell nevner vokalist Brodén at de fikk reaksjoner på låten i både Polen og Tyskland.¹⁷⁸ En kronikk som fordømte Sabaton og kritiserte bandet for å lage en slik låt ble publisert i Polens nest største avis *Gazeta Wyborcza*. Artikkelen reiser spørsmål om hvordan de kan forherlige de polske opprørerne i én låt og hylle de tyske soldatene i Wehrmacht i en annen.¹⁷⁹ Som tilsvar på denne kritikken sier Brodén: «Questions are always good, you should never be afraid to ask questions. However, be very very very very very

¹⁷⁴ Oversettelse fra latin: «Til seier, ut av maskinen, ikke for selvet men for fedrelandet».

¹⁷⁵ <https://www.sabaton.net/discography/coat-of-arms/wehrmacht/>

¹⁷⁶ Grant, 2017, s. 168-170.

¹⁷⁷ OverkillExposure, 24.09.2011.

¹⁷⁸ Sabaton History, «Wehrmacht – The German Army 1935-1945 – Sabaton History 052 [Official]», 30.01.2020, 12:52-13:20.

¹⁷⁹ Sankowski, Robert. «Sławią Powstanie i Wehrmacht», *Gazeta Wyborcza*, 30.07.2010.

fucking careful about claiming facts or saying this is the way it was, but asking the questions is a very healthy thing to do».¹⁸⁰

Disse spørsmålene som de mener er viktig å stille kan sammenlignes med de som stilles i låtteksten, om menneskeligheten til de tyske soldatene. Spørsmålene i låtteksten blir ikke gitt definitive svar, noe som samsvarer med Brodén's uttalelser i videoen. Neidell virker som han sier seg delvis enig, men sier at siden låten handler om en stor gruppe mennesker, er det vanskelig å peke på kun én av disse og hevde at denne personen er som alle de andre i gruppen. Kontroversen i Tyskland skylder Brodén på det han kaller «don't mention the war»-mentaliteten¹⁸¹. Videre utbroderer han:

«I think it's healthy to talk about those things, it's healthy to ask those questions. If you don't ask the controversial or uncomfortable questions, I don't think we will learn anything. There's a bit of a danger in a political climate when you try to avoid everything that is uncomfortable, or you know not...» Neidell: «Or paint everything in black and white». Brodén: «Exactly! Very, very dangerous situation».¹⁸²

Brodén uttrykker med dette utsagnet at bandet foretrekker eller ønsker å fremstille historiske hendelser i et nyansert lys, ikke som godt og ondt. Dette står i motsetning til de tidligere låtene til bandet, hvor låtenes fortelling ofte har en mer antagoniserende beskrivelse av «fienden». Eksempler på dette er låtene «Panzer Battalion» fra det første albumet, som beskriver terrorister som dyr og rotter, og «Back in Control» som er en unyansert fremstilling av Falklandskrigen. Utsagnet passer derimot bra med Sabatons moderne låter. Det er mulig at kritikken de har fått for mangel på nyanser hos de tidlige låtene førte til endring låtskrivingsprosessen, ved å unngå å skildre «fienden» med negative beskrivelser. I et annet intervju fra 2011 kommer Brodén med denne uttalelsen:

«It's worth questioning – was the regular Wehrmacht soldier really aware of what was going on, or was he only doing his job? And I think people kind of forget that. Everybody with a German uniform from '33 to '45 is considered Satan. People don't realize, especially kids these days.»¹⁸³

Det kan argumenteres for at uttalelsen er et forsvar av Wehrmacht eller et forsøk på å revaske det tyske militæret. Et motargument kan være at det handler mer om kunnskapsnivået til bandet når det gjelder historie enn direkte reinvasking. Neidell mener at låten er interessant fordi handlingen ikke kun er en «it's 1943 and these people are jerks

¹⁸⁰ Sabaton History, «Wehrmacht – The German Army 1935-1945 – Sabaton History 052 [Official]», 30.01.2020, 13:24:13:39.

¹⁸¹ En referanse til en episode fra humorserien «Hotell i Særklasse».

¹⁸² Sabaton History, «Wehrmacht – The German Army 1935-1945 – Sabaton History 052 [Official]», 30.01.2020, 14:35-15:03.

¹⁸³ OverkillExposure, 24.09.2011.

because they killed these people» type fortelling, men heller at låtteksten stiller spørsmålet «hvordan kom vi til dette punktet?». ¹⁸⁴

Det å stille spørsmål som Brodén snakker om og synes er uhyre viktig, i sammenheng med denne låten, kan tenkes å være knyttet til låtens budskap om å tenke over mennesket bak de umenneskelige handlingene. Ved å gjøre dem mer menneskelig og forståelig, er handlingene som ble utført desto mer forferdelige. Var de ivrige deltagere i Hitlers regime eller simpelthen ofre for den nazistiske propagandaen? Budskapet fra bandet er dermed at de tyske soldatenes moralitet er åpen for tolkning.

3.1.2.3 Resepsjon

I denne analysen vil jeg undersøke fire videoer. For denne låten finnes det en stor mengde videoer jeg kunne analysert, men det er ikke mulig å analysere kommentarfeltet i alle disse. Videoene og de tilhørende kommentarfeltene på mange av disse uoffisielle videoene er generelt hyllester til den tyske hæren, eller uttrykker av sympati til de tyske soldatene.

Det første jeg har sett nærmere på er kommentarfeltet til Sabaton History sin video om låten. ¹⁸⁵ Mesteparten av kommentarene uttrykker støtte til Sabaton og Neidell som tør å ta opp slike sensitive tema. Flere skriver at de er imponert over at de ikke prøver å skjule de kontroversielle låtene deres. Mange er enige med ytringene til Brodén, at det er viktig å stille spørsmål. Noen kommentarer er skrevet av undervisere i historie som sier de er interessert i å bruke dette materialet i undervisningsopplegget sitt. Flere tyske brukere kommenterer også hvordan debattklimaet rundt slike kontroversielle temaer har vært for dem. En kommentator fra Østerrike hyller Sabaton History for hvordan de fremstilte tematikken rundt Wehrmacht i videoen, og mener at debattklimaet rundt Wehrmacht er vanskelig i landet politisk sett: hvis man stiller kritiske spørsmål om det tyske militæret til noen på høyresiden vil de si at soldatene ikke gjorde noe galt, imens venstresiden sier at alle som ikke aktivt prøvde å drepe Hitler var et monster. En person skriver at når Sabaton History lager en video om det tyske militæret, vil «wehraboos» trekke mot kommentarfeltet. Noen nevner at de identifiserer seg med denne kultgruppen, men forsvarer meningene sine med at det eneste de gjør er å beundre de kule og vakre krigsmaskinene til tyskerne, utholdenheten deres og deres stolthet for nasjonen. Kommentaren får flere tilsvare og kritikk, særlig for den siste delen.

¹⁸⁴ Sabaton History, «Wehrmacht – The German Army 1935-1945 – Sabaton History 052 [Official]», 30.01.2020, 15:17-15:40

¹⁸⁵ Sabaton History, «Wehrmacht – The German Army 1935-1945 – Sabaton History 052 [Official]», 30.01.2020. Kommentarer sett 22.02.2021.

Den andre videoen jeg vil se på er Piscators lyrikkvideo.¹⁸⁶ Dette er hans andre opplasting av en video med denne låten, da hans første med bilder ble slettet på grunn av «brudd på YouTube-retningslinjene om hatsk innhold».¹⁸⁷ I åpningen dedikerer han videoen til «idioten» som rapporterte originalvideoen hans. Den nye består kun av låten og låtteksten. Mesteparten av kommentarene er ekstremt negative til det de mener er sensur av meninger og stiller seg uforstående til hvorfor videoen ble fjernet.

Det tredje kommentarfeltet jeg vil se på er under en annen uoffisiell lyrikkvideo.¹⁸⁸ Mange av kommentarene uttrykker at de synes låten er kul, om det enten er gitarriffene, låtteksten eller generelt hele pakken. En person uttrykker hvor latterlig det er at en låt som forklarer at tyskerne ikke var monstre og at det er mennesker på alle sider i en konflikt blir markert som støtende av YouTube. En annen person uttrykker irritasjon over at mange av videoene som er laget av låten blir merket som «uanstendige» eller «støtende». Til dette siterer noen George Santayanas kjente sitat om at de som ikke kjenner til fortiden er dømt til å gjenta den.

Den fjerde videoen er en uoffisiell musikkvideo.¹⁸⁹ Den har brukt klipp fra den tyske miniserien «Krigens Unge Hjerter»¹⁹⁰. Serien tok for seg krigens effekt på fem unge venner og har blant annet mottatt positiv kritikk for å ta et oppgjør med tyske krigsforbrytelser. Serien fikk derimot negativ kritikk i Polen, for sin fremstilling av de polske motstandskjemperne som anti-semitter og ved å fremstille de tyske hovedkarakterene som jødevennlige ofre.¹⁹¹ Mesteparten av kommentarene under videoen synes låten er kul og simpelthen skriver låtteksten som om de «synger med» til låten. Mange uttrykker også sympati for de tyske soldatene, eller antyder at de var adskilt fra nazistene og ikke utførte krigsforbrytelser på samme skala.

Mange av kommentarene under disse videoene uttrykker en frykt for at historien skal bli sensurert, eller er enige med Sabatons fremstilling og intensjon med at de tyske soldatene ikke var monstre, men mennesker. Mange går derimot lenger og trekker inn andre forferdelige hendelser, muligens som et forsøk på å si at Wehrmacht-soldatene ikke var de verste for sin tid, sammenlignet med f.eks. russiske soldaters voldtekt av tyske sivile kvinner eller at Waffen SS og nazistpartiet var de som utførte det verste. Dette er sannsynligvis den gruppen

¹⁸⁶ Piscator, «Sabaton - Wehrmacht (Lyrics English & Deutsch) - no pics», 30.04.2011. Kommentarer sett 22.02.2021.

¹⁸⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=a0pIGmiqarc>

¹⁸⁸ 3temii, «Sabaton - Wehrmacht (lyrics) HD», 26.02.2015. Kommentarer sett 22.02.2021.

¹⁸⁹ Druggaar, «Sabaton - Wehrmacht | Lyrics | Generation War», 16.03.2017. Kommentarer sett 03.06.2021.

¹⁹⁰ Original «Unsere Mütter, unsere Väter».

¹⁹¹ Brändlin, «German war drama stirs up controversy abroad», *Deutsche Welle*, 2014.

som ble referert til i Sabaton History sitt kommentarfelt. Internettsiden *Know Your Meme*, en brukerbasert nettside som kategoriserer og arkiverer internettkultur og fenomener, definerer slangbenevnelsen for denne subkulturen slik:

“Wehraboo (pronounced "ver-a-boo") or Wherb for short, is a slang derogatory term aimed people who obsess and adore – the Wehrmacht – the Armed forces of Nazi Germany. and consider it the best army in military history ... some might take a step further and defend the moral integrity of the Nazi Germany's army, claiming only the Waffen SS (nazi elite) and its off-branches comitted war crimes, while the Wehrmacht comitted very few or none at all.”¹⁹²

Det virker som denne subkulturen er tilknyttet krigsspill hvor man har muligheten til å velge å spille som Tyskland under andre verdenskrig.¹⁹³ Dette er relevant, da Sabaton er tilknyttet de samme krigsspillene, med sitt samarbeid med *Hearts of Iron IV*¹⁹⁴ og onlinespillene *World of Tanks/Warships/Warplanes*.¹⁹⁵ Mange av de som spiller disse spillene hører på Sabaton og det er mulig at de som hører på Sabaton har prøvd disse spillene. Med andre ord kan det være en overlapp i disse to fanbasene, hvor en liten gruppe av disse «Wehrmacht-entusiastene» holder til i større grad. Overlappen kan komme av den generelle populariteten til «innlevende» historiebruk, noe jeg vil komme tilbake til i diskusjonsdelen. Dette betyr derimot ikke at Sabaton forfekter myten eller er enig med disse «Wehrmacht-entusiastene».

3.1.3 «Hearts of Iron» – Evakueringen av Berlin

Mot slutten av andre verdenskrig erobret Sovjetunionen store deler av østlige Tyskland. Som et resultat av fiendtligheten som eksisterte mellom tyskerne og russerne på grunn av kampene og slagene i Sovjetunionen var det mange tyskere som fryktet russerne.

Låten forteller historien om den tyske general Walther Wenck, som i strid med Hitlers ordre, er blitt gitt æren for å ha ledet hundrevis av tyske sivile gjennom Berlin over elven Elbe til amerikanske og vestlige styrker. Låten ble gitt ut i 2014 i albumet *Heroes*.

Albumkunsten til *Heroes* viser en amerikansk soldat som slår til en tysk soldat, noe som førte til anklager mot Sabaton for å være pro-amerikanske eller anti-tyske. Ifølge Brodén ligger det

¹⁹² Know Your Meme, «Wehraboo», 2018.

¹⁹³ Solomon, Will. «A portrait of the fascist as a young gamer», *Honi Soit*, 2020.

¹⁹⁴ Sabaton, «Hearts of Iron IV: Sabaton Soundtrack», 06.06.2016.

¹⁹⁵ Sabaton, «Wargaming and World of Tanks».

ingen politiske budskap bak albumkunsten, og han var for det meste inspirert av filmplakater fra 60-tallet.¹⁹⁶

3.1.3.1 Analyse av låttekst

See the Reich in flames / Try to save Berlin in vain / It's a road through death and pain / On the other shore, there's the end of the war / Who could ever have believed, / Seems like nothing's been achieved / Just to walk a day, go all the way, the fronts are closing in / As the end is drawing near, the 12th army interfere / Open up a route, get people out, it's forces spread out thin / It's the end of the war / Hold the corridor! / Reach for Elbe's shore / **Refreng: It's the end, the war has been lost / Keeping them safe 'til the river's been crossed / «Nicht ein schlacht, ein rettungsaktion!»¹⁹⁷ / Holding their ground 'til the final platoon / «Hurry up, we're waiting for you» / Men of the 9th, and civilians too / Dispossessed, surrendering to the west / Who'll survive and who will die? / Up to kriegsglück to decide / Those who made it cross, without a loss, have reason to reflect / It is not about Berlin, it is not about the Reich, / It's about the men, who fought for them, what peace can they expect? / It's the end of the war / Hold the corridor! / Reach for Elbe's shore / **Refreng / Bro: See the city burn on the other side / Going down in flames as two worlds collide / Who can now look back with a sense of pride? / On the other shore, there's the end of the war [x2] / **Refreng / See the city burn on the other side / Bro [x2]**¹⁹⁸****

Fortellingen følger tematikken til albumet det kommer fra, *Heroes*. Det er en fortelling om heltemot: «Ikke et slag, men en redningsaksjon». Låten brukerdirekte sitat fra Walther Wenck som virkemiddel. Ifølge Anthony Beevor hadde Wenck uttalt til soldatene sine: «It's not about Berlin anymore, it's not about the Reich anymore».¹⁹⁹ Låtens budskap er implisitt i det andre verset: det handler ikke lenger om Berlin eller Tyskland, men om soldatene. Tematikken minner mye om låten «Wehrmacht» som ble diskutert tidligere.

Det første verset etter refrenget sier at de overlevende har grunner til å reflektere etter å ha kommet seg til sikkerhet. Jeg mener dette er en tvetydig setning. På en side refereres det til «kriegsglück»²⁰⁰ som årsaken til at de bør være takknemlige: at det bare var flaks at ikke de også døde. På den andre siden kan setningen referere til tyskernes handlinger under andre verdenskrig. At siden de overlevde, bør de reflektere over hvordan «de endte opp her». Dette er riktignok min egen subjektive tolkning. Jeg vil argumentere for at låtens avsluttende overgang refererer til dette: «See the city burn on the other side / Going down in flames as two worlds collide / Who can now look back with a sense of pride?» Hva de ikke lenger bør være stolte av er ikke eksplisitt nevnt. Om det er Berlin, Holocaust, forfølgning av ulike grupper, krigsforbrytelser eller generelt andre verdenskrig.

¹⁹⁶ Knowles, «An Interview with Joakim Brodén of Sabaton», *Metal Exiles*; Anthalerero. «Sabaton - Joakim Brodén», *Stormbringer.at.*, 05.05.2014.

¹⁹⁷ Oversatt fra tysk: Ikke et slag, en redningsaksjon.

¹⁹⁸ <https://www.sabaton.net/discography/heroes/hearts-of-iron/>

¹⁹⁹ Beevor, *Berlin: The Downfall 1945*. 2002, s. 286.

²⁰⁰ Et tysk begrep som betyr tilnærmet «lykke i krig».

3.1.3.2 Intensjon

I Sabaton History sin video om låten blir Sundström intervjuet og forteller at låten ble laget i samarbeid med Paradox Interactive, et svensk spillutviklingsselskap, for spillet deres Hearts of Iron IV. I et annet intervju fra 2014 forklarte Brodén den historiske konteksten for låten:

«Some think it's a bit controversial because it's a song on an album called Heroes about a German general. His name was Walter Wenck and he was Hitler's last hope in the Battle of Berlin. He had orders to basically defeat the Russians. Walter knew this just wasn't going to happen. He knew this was over so he said to his aids and to his troops, "Guys this is not about the Reich anymore, this is not about Berlin either, it's about saving people. This thing we are doing now is not a battle, it's a humanitarian operation and we need to get as many people out as possible." On this side of Berlin is the Soviet Union and they are killing, raping, and plundering. We probably deserve it..." because some of the Germans were really fucking assholes when they traveled east, but "the people of Berlin should not have to pay." So he actually made a corridor throughout the city, and almost a quarter of a million men, women, and civilians made it out, and could cross over the Elbe River and surrender to the Americans. In a little bit of a sick twist the final hero of our album is a hero from the wrong side, and a general at that».²⁰¹

Det fremstår som at Brodén er klar over krigsforbrytelsene som Wehrmacht utførte i Øst-Europa og ikke er ute etter å fremstille det tyske militæret som skyldfrie. Tvisten er både at helten er en general og fra feil side. Tidligere har Sabaton vært mer opptatt av å fremstille soldater i et sympatisk lys, heller enn lederne og generalene. Det viser også at bandet med vilje bryter grenser, en tradisjon innenfor metallmiljøet.²⁰²

3.1.3.3 Resepsjon

For denne låten har jeg sett på tre ulike videoer og kommentarfelt. Det første kommentarfeltet tilhører Sabaton History sin video om låten.²⁰³ En av kanalens kommentarer er festet til toppen av kommentarfeltet, og forklarer fremgangsmåten deres med hvordan de valgte å fremstille de sovjetiske styrkene i videoen, og at de ikke er anti-sovjet selv om videoen viser de sovjetiske soldatene i et dårlig lys. I videoen forklarer Neidell at den tyske befolkningen fryktet hvordan russerne kom til å behandle dem etter krigen. Kommentaren forklarer også at selv om låten fremstiller et øyeblikk hvor den tyske hæren kjempet «for menneskeheten» og ikke imot, ikke beviser at «Wehrmacht» var «ren» og at de ikke vil tolerere kommentarer som forfekter et slikt syn heller. Flere diskuterer videre tyskernes frykt for de sovjetiske styrkene, hvor korrekt dette faktisk var og hvor mye som var basert på feilinformasjon og propaganda. Andre diskusjonstråder refererer til filmen «Downfall» som omhandlet Hitler og Nazi-Tysklands siste dager. Noen skriver om besteforeldrene eller oldeforeldrene deres opplevelser

²⁰¹ Knowles, *Metal Exiles*.

²⁰² Kahn-Harris, 2007, s. 29-30, 41-42.

²⁰³ Sabaton History, «Hearts of Iron – The Battle of Berlin – Sabaton History 017 [Official]», 30.05.2019. Kommentarer sett 23.02.2021.

med russernes inntog mot Berlin. Mange andre skriver lovord og hyllester om Walther Wenck, imens flere skriver at låten og dens historie rørte ved dem. Noen skriver at selv med all negativiteten rundt nazistene, så fantes det «good guys» som satte folket over det tredje riket. En av disse skriver at Sabatons låter om soldater som ofrer noe for å redde andre er viktige for ham på en annen måte enn de som handler om de ulike krigene.

Det andre er kommentarfeltet under låttekstvideoen lastet opp av Piscator.²⁰⁴ Mesteparten av kommentarene uttrykker sympati med Wenck og de tyske soldatene under hans ordre. Noen skriver at de tyske soldatene var mennesker de også, og fortjener å bli husket. En annen skriver at uansett hvilken side man kjemper for så er vi alle mennesker. Mange av kommentarene går ut på å forklare konteksten: enkelte oversetter de tyske ordene i låten imens andre forklarer hvilke setninger som ble uttalt av Wenck selv. Andre mener den historiske konteksten bør bli filmatisert imens andre siterer utsagn som advarer mot å avhumanisere motstanderen i krig. Det er også enkelte som kommenterer at oldeforeldrene deres enten ble eskortert til sikkerhet av Wencks soldater eller var en del av den niende bataljonen, som var med på å eskortere sivile til de vestlige. Noen nevner at det er synd at noen misliker låten fordi den angivelig glorifiserer en «ond person», og at man ikke er en krigsforbryter bare fordi man var en tysk general. Videre nevner kommentaren at Wenck ikke ble funnet skyldig for krigsforbrytelser under Nürnberg-prosessene i 1947.

Den tredje er en uoffisiell musikkvideo som benytter seg av spillet ARMA 3 til å fremstille slaget om Berlin, samtidig som låtteksten vises.²⁰⁵ Videoen avslutter med å fortelle at dette var slaget som endte en av de verste regimene i historien, og at alle soldatene og sivile som døde må hvile i fred. De fleste kommentarene under videoen handler om å menneskeliggjøre de tyske soldatene. Noen skriver at bestefaren deres hjalp Wencks divisjoner under evakueringen.

På Sabatons uoffisielle subreddit /r/Sabaton blir også den historiske konteksten diskutert og Walther Wenck hyllet. I en tråd takker en bruker Sabaton for å «menneskeliggjøre» tyskerne, og forteller at det var på grunn av Wenck og 12. armé at oldeforeldrene hans klarte å rømme Berlin.²⁰⁶ I kommentarene er det mange som kommer med fortellinger om hvordan deres egen familie opplevde situasjonen. I mitt intervju med Neidell har han nevnt at dette er en av

²⁰⁴ Piscator, «Sabaton - Hearts of Iron (Lyrics English & Deutsch)», 24.11.2014. Kommentarer sett 23.02.2021.

²⁰⁵ SteffywithaStify, «Sabaton - Hearts of Iron (Cinematic GMV) [Lyrics]», 20.08.2019. Kommentarer sett 03.06.2021.

²⁰⁶ Reddit, «Thank you Sabaton for humanizing Germans», 07.12.2019.

fortrinnene med å lage en dokumentarserie på internett, og hvor viktig kommentarfeltet har vært for seerne, hvor de kan bidra med egne innspill og fortellinger:

«If you watch something good like Ken Burns' *The Civil War*, brilliant documentary. After you watch it, you go: «Hey man my great great grandfather he actually fought at Shiloh²⁰⁷ and he actually has these old letters from a general, and they actually say what they were planning on doing». And you can give these to Ken Burns, but it's not going to be in the documentary because the documentary is already done. »²⁰⁸. Denne samhandlingen mellom brukerne og den som lager dokumentarene er dermed veldig viktig.

Resepsjonen til denne låten blant lytterne viser hvor viktig den er for mange av dem. For de tyske lytterne har låten en eksistensiell funksjon og viser hvor viktig det er å ha en fortid eller en fortelling å være stolt av blant Sabatons lyttere. Dette er naturligvis vanskelig for de tyske lytterne når det kommer til andre verdenskrig, men er noe som Sabaton har klart. De tyske lytterne er glade for å kunne vise til noen som de kan være stolt av, selv om Wenck var en general under nazistregimet.

3.1.4 «Bismarck» – krigsskipet som ble senket på sin jomfrutur

Det tyske krigsskipet som ble sjøsatt i 1939, ble gitt navnet Bismarck etter Tysklands første rikskansler, Otto von Bismarck, som var instrumentell i prosjektet med å etablere Tyskland som en nasjon på andre halvdel av 1800-tallet. Bismarck (skipet) klarte å senke det britiske skipet HMS Hood før det selv ble sunket av britiske bombefly under sitt første tokt i mai 1941.²⁰⁹

3.1.4.1 Analyse av låttekst

From the mist, a shape, a ship is taking form / And the silence of the sea is about to drift into a storm / Sign of power, show of force / Raise the anchor, battleship plotting its course / *Bro: Pride of a nation a beast made of steel / Bismarck in motion, king of the ocean / Refreng: He was made to rule the waves across the seven seas / To lead the warmachine / To rule the waves and lead the Kriegsmarine / The terror of the seas / The Bismarck and the Kriegsmarine / Two thousand men, and fifty thousand tons of steel / Set the course for the Atlantic with the allies on their heel / Firepower, firefight / Battle stations, keep the targets steady in sight / Into formation, the hunt has begun / Death and damnation, the fleet is coming / Refreng / At the bottom of the ocean the depths of the abyss / They are bound by iron and blood / The flagship of the navy the terror of the seas / His guns have gone silent at last / Bro / Refreng [x3]* /²¹⁰

Låtteksten er en fortelling om hvordan krigsskipet gikk til grunne samtidig som den belyser krigsskipets enorme makt. Det blir beskrevet med flere adjektiv: som et stålbeist, kongen av havet som skal herske over de syv hav, havets terror og som lederen av den tyske krigsmaskinen og marinen. Dette er muligens gjort som et fortellingsbegrep: ved å sette skipet

²⁰⁷ Slaget ved Shiloh, en kamp under den amerikanske borgerkrigen.

²⁰⁸ Personlig kommunikasjon med Indy Neidell, 26.01.21.

²⁰⁹ Editors of Encyclopaedia Britannica, «Bismarck. German ship», 16.05.2019.

²¹⁰ <https://www.sabaton.net/discography/bismarck-single/bismarck-track/>

opp med disse grandiose beskrivelsene, blir det enda mer «sjokkerende» for lytteren at skipet ble sunket.

Et begrep man bør bemerke seg er i det avsluttende verset: «They are bound by iron and blood», som viser til Otto von Bismarcks kjente tale fra 1862.²¹¹ Soldatene som tjente om bord i skipet er bundet metaforisk (og bokstavelig) av jern og blod, der de ligger døde i det sunkne karosseriet av det mektige krigsskipet. Slikt sett kan muligens budskapet sees som en metafor for Tysklands skjebne under andre verdenskrig, men fremstiller dem også i et sympatisk lys. Er det egentlig en hyllest og glorifisering av krigsskipet om de viser til dets fall?

3.1.4.2 Intensjon

Ifølge bandet ble låten laget på grunn av fansens ønsker. Med albumet *Coat of Arms* fra 2010, hadde de spurt fansen om å sende inn hva de ønsket Sabaton skulle lage musikk om. Sundström forteller at han fikk flere tusen ønsker, hvor Bismarck skal ha vært en av de mest etterspurte historiske temaene.²¹² Forström har i sitt arbeid intervjuet flere av Sabatons lyttere og dokumentert hvordan de går frem for å sende idéene sine til bandet. Hun skriver at lytterne er aktivt involvert i den kreative prosessen med både høy historisk kunnskap og høye forventninger.²¹³

En video jeg vil trekke inn er Sabatons offisielle musikkvideo av låten.²¹⁴ Ved dags dato har den over 43 millioner visninger. Den viser hvordan bandet søker en fisker som kan ta dem med ut til sjøs i søken etter hvor båten forliste. Samtidig som bandet spiller låten om bord i fiskebåten, seiler krigsskipet opp ved siden av dem og blir angrepet av et annet krigsskip, før de også blir angrepet av bombefly. Det kan nevnes at 3D-modellene av skipene som blir brukt i videoen er de samme som ble benyttet i Wargamings spill *World of Warships*, som Sabaton har samarbeidet med før.²¹⁵ Det tyske krigsskipet blir etter hvert sunket av de alliertes bomber og torpedoer. En av båtens mannskap, en navnløs tysker, klarer å overleve angrepet og blir hentet om bord i det engelske skipet. Han holder en medaljong i hånden. Videoen hopper tilbake til den gamle fiskeren som tok bandet med ut til havs og viser at han holder den

²¹¹ Theodorsen, «Blut und Eisen», 14.05.2020.

²¹² Sabaton History, «Bismarck – Battle of the Atlantic – Sabaton History 012 [Official]», 2019, 13:30-14:15.

²¹³ Forsström, 2015, s. 63-66.

²¹⁴ Sabaton, «SABATON - Bismarck (Official Music Video)», 2019.

²¹⁵ World of Warships, «Sabaton Pays Tribute to Bismarck», 22.04.2019.

samme medaljongen. Videoen avslutter med ordene «War knows no nation. This video is dedicated to those who fought to the bitter end in the Battle of the Atlantic».

3.1.4.3 Resepsjon

Jeg har sett på kommentarfeltet på tre ulike videoer. Den første er kommentarfeltet på den offisielle musikkvideoen til låten, diskutert tidligere.²¹⁶ De fleste av kommentarene er humoristiske refleksjoner rundt opplastningsdatoen (14. februar, valentinsdagen) og sammenligninger med Titanic. Det er både kommentarer som sammenligner skjebnen til skipene og humoristiske kommentarer som sammenligner det emosjonelle og gir det et kjønnnet aspekt: imens kvinner synes Titanic er trist, er dette en hendelse som menn synes er trist. Enkelte brukere uttrykker at de har lært mer historie fra bandets låter enn fra historiefaget i skolen. Sabaton besvarer disse uttalelsene med at de er «complementary lessons».

Den andre videoen jeg har undersøkt kommentarfeltet til er Sabaton History sin video om låten.²¹⁷ De fleste kommentarene påpeker hvor komisk/ironisk det var at båten ble beskrevet som «usenkbar» eller båtens svakheter. Enkelte kommentarer påpeker utsagn de mener er feil, som at Neidell beskriver krigsskipet som det største krigsskipet som har blitt bygd, da det japanske krigsskipet Yamato skal ha vært enda større. Dette leder til flere som sammenligner skipsstørrelse på ulike krigsskip under andre verdenskrig. Andre kommenterer «morsomme fakta» fra slaget. Som eksempel nevnes det at Bismarcks «ugjennomtrengelige skrog» førte til at mannskapet måtte forsøke å unngå og hoppe unna artilleriet fra de allierte båtene på samme måte som infanteri på land måtte unngå bomber.

Den tredje og siste videoen jeg har undersøkt kommentarfeltet til er en uoffisiell video lastet opp av Piscator.²¹⁸ De fleste av kommentarene hyller Piscator og hans videoer, som viser at han er godt likt blant de som hører på Sabaton. Denne videoen var den første som Piscator hadde laget etter en pause på noen år. I mitt intervju med Fischer spurte jeg ham om hans tanker rundt sin egen rolle i å presentere fortiden for et publikum. Han svarte at hans budskap er i samsvar med hans syn på hva Sabatons rolle er: «...to bring the stories to the people. That's what Sabaton does and that's what I try to forward to everyone who might not be reached by the band itself».²¹⁹ Andre kommentarer går mye ut på det samme som i de forrige

²¹⁶ Sabaton, «SABATON - Bismarck (Official Music Video)», 2019. Kommentarer sett 01.03.2021.

²¹⁷ Sabaton History, «Bismarck – Battle of the Atlantic – Sabaton History 012 [Official]», 2019. Kommentarer sett 01.03.2021.

²¹⁸ Piscator, «Sabaton - Bismarck (Lyrics English & Deutsch)», 2019. Kommentarer sett 01.03.2021.

²¹⁹ Personlig kommunikasjon med Tobias Fischer over e-post. 15.01.2021.

med humor om Titanic og ved å sammenligne hva jenter og gutter synes er trist. En populær kommentar forteller om hvordan en tysk «søster»-ubåt bevitnet synkingen av Bismarck uten å kunne gripe inn, noe mange lyttere synes er trist.

Kommentarene under disse videoene viser at låten «Bismarck» og dens historie for det meste har en underholdende funksjon for lytterne. Enkelte lyttere fremstiller fortellingen som en tragedie, slik at senkningen av skipet er en trist affære for de, imens noen synes det er mer komisk. Mange lager også kjønnede sammenligninger mellom Titanic og Bismarck, som viser til at maskuline trekk er foretrukket av lytterne.

3.2 «The Final Solution» – Holocaust

«The Final Solution» er den femte låten på albumet *Coat of Arms* fra 2010. Låten omhandler folkemordet på jødene og andre grupper som ble ansett som mindreverdige av nazistene. Fra 1933 av hadde Adolf Hitlers politiske parti, NSDAP, overtatt kontrollen over landet. Tiden som fulgte ledet til stadig økende anti-semittisme, anti-marxisme og nasjonalisme. I perioden mellom 1938 og 1945 ble rundt seks millioner jøder drept av nazistene i konsentrasjonsleirer. Låtens tittel refererer til nazistenes mål med Holocaust, som var utslettelsen av jødene i Europa og dermed «svaret» på «det jødiske spørsmålet».²²⁰

3.2.1 Analyse av låttekst

Country in depression / nation in despair / One man seeking reasons everywhere / Growing hate and anger / The Führer's orders were precise / Who was to be blamed and pay the price! / Wicked propaganda / Turning neighbors into foes / Soldiers of the Third Reich searching homes / And then their former friends are watching as they are round up one by one / Times of persecution's just begun / Bro: Ever since it started on Kristallnacht '38 / When liberty died, and truth was denied / Sent away on trains, on a one-way trip to hell / Enter the gates, Auschwitz awaits / **Refreng: When freedom burns / The final solution / Dreams fade away and all hope turns to dust / When millions burn / The curtain has fallen / Lost to the world as they perish in flames** / There was a country in depression / There was a nation in despair / One man finding reasons everywhere / Then there was rising hate and anger / The Führer's orders still apply / Who was to be blamed and sent to die? / Bro / **Refreng [x2]** /²²¹

Denne låten er annerledes de fleste andre Sabaton-låter. Musikalsk er den mer melankolsk og nedstemt, noe som samsvarer med fortellingen de fremstiller. Låtteksten benytter seg av enkelte fortellingsgrep for å skildre historien. De første versene viser til tiden i starten av krigen og fortelles i presens, imens de avsluttende versene fortelles i preteritum. Presens gjør at man enklere kan leve seg inn i fortellingen, imens preteritum kan gjøre fortellingen mer nøktern. Instrumentene brukes også for å fortelle historien, ved at rytmen i låten simulerer

²²⁰ Banik, «Holocaust», 14.12.2020.

²²¹ <https://www.sabaton.net/discography/coat-of-arms/the-final-solution/>

rytmen til et tog. Dette referer til hvordan nazistene fraktet konsentrasjonsleirfangene til leirene.²²² Musikkforsker Reinhard Kopanski som har analysert låtens musikalske aspekter, mener låtens bruk av modulering i refrenget ikke passer låtens tematiske innhold: «A sing-along part is quite common in metal productions – but when it is used in a song about the Holocaust it seems unsuitable from my German perspective».²²³

Man kan tolke låtens budskap som et forsøk på å fortelle lytteren hvordan dette «kunne skje» med å vise til rollen nazistenes propaganda-apparat som gjorde «vanlige naboer» til fiender. Et annet element i låttekstens fortelling er at hovedvekten av skylden for Holocaust legges på Adolf Hitler, som er en meget sterk forenkling av hvorfor Holocaust skjedde. Ordrene kan heller ikke spores tilbake til Hitler, da nazistene ikke hadde tekstlige dokument eller ordre på henrettelsene ved konsentrasjonsleirene.²²⁴

3.2.2 Intensjon

I Sabaton History sin video av låten spør Neidell om de har fått tilbakemeldinger fra de som har kritisert dem for å lage en sang om dette. Sundström svarer at mange har blitt opprørt og kritisert dem for å profitere av historien om Holocaust. «...we are telling history and we are keeping it alive, we choose of course not to see that we are in any way promoting anything we are singing about, we're just saying: this happened».²²⁵

Neidell spør til slutt hva han tenker om de som fornektet Holocaust, og er sinte på bandet fordi de forteller historien som at det skjedde. Han svarer at det var mange av også disse som ble opprørt da de lagde låten og beskriver at det blir «krig» i kommentarfeltet om noen kommenter noe i den retningen. Han sier derimot ikke noe direkte negativt om de som fornektet Holocaust, men virker generelt oppgitt når temaet diskuteres. Om det var et bevisst eller ubevisst valg å ikke uttale seg om hva han direkte mener om Holocaust-fornektelse vet vi ikke, og det må nevnes at det heller ikke er noe som tyder på at bandet støtter Holocaustfornektelse. Dette kan derimot tolkes som et forsøk å blidgjøre begge sider, og ikke forarge lyttere som muligens fornektet Holocaust.

Selv om bandet tidligere har uttalt at det ikke er en sammenheng mellom synspunktene til synspunkt-innehaverne i låttekstene deres og deres egne personlige meninger, er det vanskelig å tolke denne låten til å være i en slik anonym retning. Bandet har gitt ut en animert

²²² Beethoman. «The Final Solution by Sabaton – The Musical Gesture of Train», 2020.

²²³ Kopanski, 2020, s. 347.

²²⁴ Johnson, *A History of the Jews*, 1988.

²²⁵ Sabaton History, «The Final Solution - The Holocaust – Sabaton History 083 [Official]», 2020, 16:24-17:21.

musikkvideo av låten på jubileumsdatoen for Krystallnatten.²²⁶ Videoen viser blant annet Sabatons logo med Davidsstjernen og fanger som blir transportert til konsentrasjonsleirene. I et intervju med nettsiden Wormwood Chronicles, uttalte Sundström at låten ble laget spesifikt med formålet å stoppe oppfatningen om at Sabaton var et nynazistisk band:

«Regarding "The Final Solution", it was one of the major events, one of the major things that happened in World War II. A couple of years ago, Sabaton got some sort of reputation that we were neo-Nazis somehow. This rumor stretched all the way into our last album. So to nail the rumor completely, we decided to write this song. That will definitely show that we are not participating in such political nonsense».²²⁷

Låtteksten legger skylden for Holocaust for Adolf Hitlers føtter alene, virker det nesten som. Man kan spørre seg hvorfor de velger å fremstille historien på denne måten. Er det bedre å legge skylden på én person ingen liker enn på en hel generasjon tyskere? Det presenterer en enklere virkelighet, hvor skylden og ansvaret for hvorfor Holocaust skjedde forenkles og personifiseres gjennom Adolf Hitler. Man kan argumentere for at Holocaust framstilles på denne måten av kommersielle grunner, for å ikke fornærme eller støte tyske lyttere. En slik forenklet historie er også lettere å forstå, med en klart definert skurk som årsak til at det onde skjer. På denne måten kan låtteksten føyes inn blant andre populærkulturelle fremstillinger av andre verdenskrig og Holocaust.

Kopanski har som forklart i innledningskapittelet presentert fire ulike tolkninger av låten og Sabatons intensjoner i sin artikkel fra 2020. Han sammenligner et av Brodén's utsagn om at de kun spiller låten akustisk, da den ikke sømmer seg for hvordan de vanligvis opptrer på festivaler.²²⁸ Han henviser til en video hvor bandet fremfører låten på vanlig vis, og ikke slik de hevder de bruker å gjøre det.²²⁹ Kopanski mener at bandets «feststemning» på sine konserter er i direkte kontrast med låtens tematikk:

«It would appear that there is an ironic reading by Sabaton fans concerning lines like 'Auschwitz awaits' or the sing-along part, which allows them to sing along without moral scruples. The party character of the Sabaton concert as described at the beginning also contradicts with the theme of the song».²³⁰

²²⁶ Sabaton, «SABATON - The Final Solution (Official Lyric Video)», 2020.

²²⁷ Mality, «SABATON "Coat Of Honor"», *Wormwood Chronicles*.

²²⁸ Ahlig, 2010.

²²⁹ flolo81, «Sabaton - The Final Solution Live @ Markthalle Hamburg 26.09.2010», 2010.

²³⁰ Kopanski, s. 352.

I et intervju med den franske siden *Rock ur Life* blir Brodén spurt om dette paradokset mellom hvordan de oppfører seg på scenen og hendelsene de fremstiller, og svarer slik:

«Yeah it's a good point. I mean we think of it ourselves. The stories we take are serious and when we write the music very seriously of course. But on stage we don't take each other very seriously, that's an whole different game. If I'm jumping or twisting a nipple, the intention isn't to piss on the soldiers. It's just us having fun. Being at a concert is supposed to be a good experience and instead of trying to look evil or depressive, it's better to celebrate a good time in honor of those people. But I agree, it is a paradox. We're the happiest guys when running around trying to kick each others asses or fuck up the guitar solos. We got to be careful though. I mean we have a few places where we don't do it. The song "Final Solution" for example, we never do any jumping or any crowd chanting in that song because that would be a little bit over the top. And everything we do is already over the top anyway so. (laughs)».²³¹

Jeg har også undersøkt noen videoer for å se om dette stemmer. Den første er fra en konsert fra Antwerpen i desember 2011 hvor bandet spiller låten etter publikums oppfordring.²³² Denne er ikke gjort akustisk og publikum synger entusiastisk med, riktignok uten oppfordring fra Brodén. Den andre videoen er fra en konsert i Praha i 2017.²³³ Denne er akustisk, og fremført mer som en ballade. I begge videoene oppfordrer han til å bruke en lighter eller mobil som stemningslys.

Det virker som bandet har kommet med mange utsagn for å presisere budskapet deres med låten over årene. I et utsagn er «The Final Solution» en fortelling, og de kan benytte seg av Holocaust fordi de er «fortellere». De sier og har sagt at de ikke er politiske, men har også sagt at låten eksisterer fordi de vil legge nazi-anklager døde. Dette tyder på at bandet ikke har en klar beskjed med låten, og at de forsøker å holde seg unna kontrovers med å komme med uttalelser som passer situasjonen.

3.2.3 Resepsjon

For denne låtanalysen har jeg sett på seks ulike videoer med tilhørende kommentarfelt. Det første er kommentarfeltet under Sabatons offisielle lyrikkvideo som har blitt omtalt tidligere.²³⁴ Flere er fornøyd med hvordan bandet har fremstilt Holocaust gjennom musikkvideoen, og uttrykker medlidenhet for de som mistet livet under Holocaust. Noen skriver at man ikke må glemme og at lytterne bør lære noe av låtens fortelling. Enkelte skriver hyllester til sine besteforeldre eller oldeforeldre som enten mistet livet eller overlevde

²³¹ Basma, «SABATON (15/05/19)», *Rock Ur Life*, 16.07.2019.

²³² MachineProRipper, «Sabaton-Final solution Live@Trix Antwerp 18/12/11», 2013.

²³³ Martin Dybala 2, «Sabaton - The Final Solution (accoustic) - Praha Prague 2017», 2017.

²³⁴ Sabaton, «SABATON - The Final Solution (Official Lyric Video)», 2020. Kommentarer sett 01.03.2021.

Holocaust. Flere jødiske og israelske brukere skriver lovord og takker Sabaton for å lage en låt om Holocaust uten å minimere lidelsen til de døde.

Det andre kommentarfeltet er Sabaton History sitt under videoen som er blitt omtalt tidligere.²³⁵ De fleste kommentarene viser støtte til ofrene for Holocaust. Av disse er det mange som går ut på at dette er en hendelse ingen må glemme, og at Sabaton har gjort en god jobb med å holde minnet om de som døde i leirene i live. Mange skriver også fordømmende ord over hvor forferdelig de synes Holocaust var. Den mest populære kommentaren beskriver kontrasten mellom denne låten og Sabatons konserter og intervju, som er muntre og morsomme. Brukeren skriver videre at selv om det ikke er vanlig Sabaton konsertmateriale, er måten de viser temaet respekt og verdighet prisverdig i hans øyne. Hen nevner noen eksempler, ved å vise til hvordan Neidell og Sundström har kledd seg i svart og ved at de ikke promoterer Patreon-siden sin på slutten av videoen. En annen kritiserer dem som mener låten er en støtende og et anti-semittisk forsøk på å tjene penger. Enkelte knytter historien om Holocaust opp med samtiden, ved å vise til situasjonen med uigurene i Kina.

Den tredje er Piscators uoffisielle lyrikkvideo.²³⁶ Flesteparten av de som kommenterer videoen hyller Sabaton for at de lager en låt om et såpass sensitivt tema. Noen kommenter at det er vanskelig at en låt om noe så forferdelig er så «catchy», og noen andre kommenterer at dette er den verste sangen å nynne på i offentligheten. En populær kommentar beskriver hvordan åpningsmelodien er ganske lik en israelsk melodi, imens en annen skriver at hen skjønner hvorfor Sabaton har fått et kontroversielt rykte. En jødisk bruker kommenterer at hen ikke blir støtt av låten, men at det er en av hans favoritter. Hen skriver videre at hen ikke merker at bandet er drevet av noen form for økonomisk fortjeneste av historien.

Den fjerde er en uoffisiell musikkvideo.²³⁷ Videoen benytter seg av klipp fra filmen «Schindlers liste» for å fortelle historien og har inkludert oversettelser av låtteksten på hebraisk. Mange av kommentarene uttrykker sorg og medfølelse for det som hendte. Mange mener bruken av denne filmen i kombinasjon med låten forsterker inntrykket. Noen kommenterer at de hebraiske undertekstene er den eneste grunnen til at YouTube ikke har fjernet låten. En siterer Mark Twain om at jo mer man lærer om mennesker, jo mer liker man hunden sin. Noen kommenterer at videoen er en gjenopplasting fra en gammel fjernet video.

²³⁵ Sabaton History, «The Final Solution - The Holocaust – Sabaton History 083 [Official]», 2020. Kommentarer sett 01.03.2021.

²³⁶ Piscator, «Sabaton - The Final Solution (Lyrics English & Deutsch)», 2011. Kommentarer sett 01.03.2021.

²³⁷ Kain Sama, «Sabaton - The Final Solution - Schindler's List - Hebrew Translated», 2018. Kommentarer sett 03.06.2021.

Flere knytter også Holocaust opp mot liknende hendelser, som uigurene i Kina, Holodomor²³⁸, borgerkrigen i Jugoslavia og mer.

De to siste er kommentarfeltene til de to uoffisielle konsertvideoene som er blitt omtalt tidligere. På kommentarfeltet under videoen fra konserten i Antwerpen i 2011 er den mest populære kommentaren en som stiller seg uforstående til hvorfor de ikke spiller låten live lenger, og en annen skriver at de ikke spiller den i respekt for de døde. Flere uttrykker også at låten gjør dem emosjonelle, imens en skriver at låten og dens historie ga hen en guffen følelse.²³⁹ I kommentarfeltet på videoen fra konserten i Praha 2017 vitser en med at Brodés oppfordring om å finne frem lighteren var et dårlig ordvalg. Flere er positive til den akustiske versjonen av låten og mener at låten er ment til å fremføres på denne måten. En skriver at bandet forener Europa bedre sammenlignet med De Forente Nasjoner.²⁴⁰

Jeg har også sett på diskusjonen på Sabatons uoffisielle subreddit /r/Sabatons. Én vitser om at bestefaren hans døde i Auschwitz da han falt fra vaktårnet, imens en annen bruker forteller at det er ukomfortabelt når denne sangen blir spilt live før og etter andre låter som har ett høyere energinivå.²⁴¹ I en annen bildetråd om låten er det laget et humoristisk bilde som viser en beruset mann som danser avbildet med teksten: «Me listening to a song about the genocide of millions of innocent people». Én skriver at det føles feil å nyte låten og en annen svarer at det er god sang og at det er vanskelig å ikke synge med til tross for den uhyggelige låtteksten. Flere kommenterer hvor fælt det er å synge på den i offentligheten. En jødisk lytter skriver at dette er den eneste låten av Sabaton hen ikke får til å høre på.²⁴²

Ut ifra de mange kommentarene som Sabatons lyttere har reagert med på denne låten kan man se at de fleste uttrykker en medfølelse til ofrene for Holocaust. Mange har også delte meninger, med at låtens «syngbarhet» sammenlignet med tematikken gir dem en rar følelse. De aller fleste er derimot positive til at Sabaton har laget og fremført denne låten, som de mener er med på å holde minnet om de som døde i live. Enkelte lyttere kan sies å være enige med Kopanski, ved at de uttrykker ubehag med låtens fremføring. De er uenige i om låten er et forsøk på å tjene på tragedien, og mener den er et positivt bidrag til minnet om Holocaust. Selv om de uttrykker at låten er trist, oppfyller låten en underholdende historiebruksfunksjon

²³⁸ Hungersnøden i Ukraina på 1930-tallet.

²³⁹ MachineProRipper, «Sabaton-Final solution Live@Trix Antwerp 18/12/11», 21.03.2013. Kommentarer sett 04.06.2021.

²⁴⁰ Martin Dybala 2, «Sabaton - The Final Solution (acoustic) - Praha Prague 2017», 05.03.2017. Kommentarer sett 04.06.2021.

²⁴¹ Reddit, «74 years ago, Soviet troops liberated Auschwitz», 27.01.2019.

²⁴² Reddit, «The Final Solution.», 23.09.2020.

for lytterne, gjennom en slags «underholdende tristhet». Mange knytter det også til sin egen fortid og familie gjennom en eksistensiell historiebruksfunksjon, imens andre påpeker at Sabaton legitimerer lidelsen til Holocausts ofre. Noen bruker den også politisk til å vise at denne låten er bevist på Sabatons standpunkt om Holocaustfornektelse og nynazistiske holdninger.

3.3 «Rise of Evil» - Hvordan Hitler kom til makten

«Rise of Evil» er den tredje låten på Sabatons andre album, *Attero Dominatus* som ble utgitt i 2006. Låtteksten omhandler hvordan Adolf Hitler tok makten i mellomkrigstiden og skapelsen av «det tredje riket».

3.3.1 Analyse av låttekst

A nation in despair, weakened by war, defeated / Lost their pride in Versailles / A former prisoner, with a vision or a delusion / Rise to power in the Reich / Rebuilding an army / Make the nation proud / Disregarding the treaty / Secret plans for Lebensraum / Start the Holocaust / **Refreng:/ The Reich will rise / Propaganda, the Reich will rise / To last a thousand years** / Burning books to spread, anti-semite propaganda / Who will stop the madman's reign? / Night of broken glass, send the jews to Dachau death camp / On a path to certain death / The anschluss completed / On the brink of war / Act brutal with no pity / Be harsh, show no remorse / Start the war machine / **Refreng** / I see an eagle rising / The Rise of Evil! / In the last days of peace / Europe holding its breath / An invasion is coming but when will it start? / Who will be first to fall? Who will be last to stand? / Who will stop all this madness that has consequences no man understand? / No man, no land! / **Refreng** / I see an eagle rising / The Rise of Evil! / Rise! (kor)²⁴³

Låtteksten er en oppramsing av enkelte av hendelsene som angivelig ledet til at andre verdenskrig ble startet av Tyskland. Dette blir presentert gjennom Hitlers politiske manøvreringer. Låten starter med å presentere tilstanden i Tyskland etter første verdenskrig ved å presentere det tyske folket som er nedslått og har mistet stoltheten sin. Grunnen for dette er gitt fredsmeklingen i Versailles. Dette kan potensielt leses som at fredsmeklingen var for streng med Tyskland, en myte som har blitt brukt for å forklare hvordan og hvorfor nazistene kunne komme til makten, og en av hovedgrunnene til at andre verdenskrig kunne skje.²⁴⁴

Beskrivelsene av hvordan Hitler faktisk steg til makten blir ikke viet mye plass. Han bygger opp igjen militæret og motstrider Versailles-traktaten, legger ekspansjonsplanene og «starter Holocaust». Setningen «start the Holocaust», i kombinasjon med refrenget og koret som repeterer «Rise!» i slutten av låten, kan uten kontekst virke som nynazistiske slagord.

²⁴³ <https://www.sabaton.net/discography/attero-dominatus/rise-of-evil/>

²⁴⁴ Wilde, «How the Treaty of Versailles Contributed to Hitler's Rise», *Thought.Co*, 29.01.2020.

Begrepet «Holocaust» er derimot ikke brukt av nazistene, men et begrep som oppstod i ettertid som en betegnelse på masse mordet. «Shoah» er også en betegnelse brukt av tyskere og israelere i ettertiden.²⁴⁵

I likhet med låten «The Final Solution» blir nazistenes planer personifisert gjennom Adolf Hitler, som tilegnes alt ansvar for hendelsesforløpet. Rollen til hans støttespillere og medvirkningen til mesteparten av det tyske folket på tiden er ignorert.²⁴⁶ Låtteksten sår ikke tvil om hvem som er identifisert som «ond»: «I see an eagle rising. The Rise of Evil», men er ellers ikke normativt dømmende ovenfor verken Hitler eller nazistene. At Hitler blir beskrevet som «ond» vil ikke nødvendigvis skremme vekk nynazister som synes sangen er tøff, og om man ikke får med seg ordet «propaganda» i refrenget kan det lett mistolkes som nynazistiske slagord. Om det eneste lytterne synger med på er «The Reich will rise» oppstår det en form for narrativ dissonans mellom låtteksten og budskapet. Musikalsk er låten ulik Sabatons mer oppløftende låter, og har en «mørkere» stemning. Trommene høres ut som de skal fremstille en rytmisk marsj med soldatenes «trampende støvler».

3.3.2 Intensjon

I Sabaton History sin video om låten spør Neidell Brodén om låten, på grunn av dens kontroversielle tematikk, har hjemsøkt dem. Brodén forklarer at den ikke akkurat har hjemsøkt dem, men bekrefter at låten definitivt er blitt sett på som kontroversiell av mange. Som eksempel nevner han at tyske promotører spesielt ikke har vært positive til at de spiller akkurat denne låten live. Brodén forteller videre at siden de er et band som lager musikk om militær historie så vil kontroversielle temaer oppstå fra tid til annen: «However, we don't ever do any kind of political or religious propaganda, and this song is simply about, how Adolf Hitler came to power».²⁴⁷

Dette utsagnet kan tolkes som at de mener at det er mulig å fremstille hvordan Adolf Hitler kom til makten på en apolitisk måte. Det Brodén derimot sier er at de ikke bedriver med politisk propaganda. Spørsmålet da er hva Brodén mener med politisk og religiøs propaganda. Er ikke det å fremstille Adolf Hitler på en bestemt måte politisk propaganda? I mitt intervju med Neidell spurte jeg om det er mulig å forholde seg apolitisk når man fremstiller fortiden til

²⁴⁵ Editors of Encyclopaedia Britannica, «What Is the Origin of the Term Holocaust?».

²⁴⁶ Goldhagen, *Hitler's Willing Executioners: Ordinary Germans and the Holocaust*, 1996.

²⁴⁷ Sabaton History, «Rise of Evil – Adolf Hitler and the Nazi Party – Sabaton History 020 [Official]», 2019, 13:30-14:08.

et publikum. Hans svar var at det er ulike kriterier for bandets fremstillinger og det han gjør når han fremstiller historie:

«For the band it's easy, they're chroniclers and not historians. And they are not, they are not political. They do their history without any regard to current politics. Whether they know there is going to be a backlash, or it might or not it is not going to matter to them. They want to cover this topic, they want to do this song, they want to do it without regard to modern politics».²⁴⁸

En krønikers jobb er å berette om historiske hendelser i kronologisk orden, fra så langt tilbake som mulig frem til krønikerens nåtid, en populær litterær sjanger i middelalderen. Ifølge Store Norske Leksikon, er denne sjangeren karakterisert med «en malende og livfull fremstilling, men lite kritisk utformet og ofte upålitelige».²⁴⁹ Flere av Sabatons låter kan sies å være preget av denne sjangerstilen: ofte er versene gjennomganger steg-for-steg av hendelser, i tillegg til fargerike beskrivelser av hendelser, personer, grupper eller nasjoner. Dette betyr derimot ikke at disse fremstillingene er apolitiske. Å fremstille disse personene, gruppene eller nasjonene i et bestemt lys, vil gjøre teksten politisk.

Neidell følger opp i Sabaton History med å spørre om det ikke er «pro-nazi» men at det simpelthen handler om å fortelle en historie, noe Brodén sier seg enig med: «We can't tell a story about World War 2 without Adolf Hitler or the Nazis.»²⁵⁰ Neidell spør videre om hvordan de forholder seg til ekstremister blant lytterne og tilhengerne deres. Brodén svarer at han er klar over dette, siden de har blitt anklaget for «nesten alt mulig», siden de dekker mange forskjellige tema fra ulike perspektiv. Videre uttaler han:

«Actually, I'm sorry to say this but I don't actually give a shit about what people who listen to us think. I don't give a shit about the religion, color of their skin or anything, everything is fine. But please, consider it like genitals, it's okay to have but don't whip them out in public».²⁵¹

Brodén utdyper utsagnet sitt senere. Jeg inkluderer hele uttalelsen fordi den forteller oss mye om filosofien til vokalisten når det gjelder holdninger til politikk og hvordan de forholder seg til budskapet i låtene sine:

«All we care about is we don't want our music in any way used for political or religious reasons. We do not want to compromise on our neutrality. We want to be able to tell stories from all kinds of views. Not by judging what is wrong or right, but simply because we find that way of telling the story

²⁴⁸ Personlig kommunikasjon med Indy Neidell over Zoom den 26.01.2021.

²⁴⁹ Store norske leksikon, «Krønike», 2019.

²⁵⁰ Sabaton History, «Rise of Evil – Adolf Hitler and the Nazi Party», 2019, 14:08-14:22.

²⁵¹ Ibid, 14:23-15:03.

the most interesting one ... so you can keep accusing us of our political views, but simple fact is we do not really have any message with our music, other than to tell these stories».²⁵²

Med dette utsagnet virker det som Brodén reduserer budskapet i låtene sine til kun en underholdende verdi. Kopanski har også analysert dette utsagnet og definert det som et forsøk på å rømme fra politisk debatt ved å definere verkene sine som «upolitiske», og at de er nødt til å gjøre dette for å kunne fortsette å lage musikk om sensitive tema: «Sabaton must insist on being ‘unpolitical’ in order to be able to sing about war in general and about the Holocaust in particular».²⁵³ Implisitt er det at hvis de hadde tatt et sterkere standpunkt om deres eget politiske ståsted, ville de fått problemer, enten med konserter, lyttere som er uenige med dem politisk og ikke lenger vil støtte dem og liknende. At bandet ikke vil ta rollen som kurator og ta et sterkere standpunkt kan i beste utfall holde lyttergruppene mer samlet, og i verste fall leses som total ansvarsfraskrivelse.

Videre skriver Kopanski at hvordan man tolker dette utsagnet er avhengig av om man tilhører «scenen»²⁵⁴ eller ikke. Utenfor scenen mener han at hvordan Sabaton presenter musikken sin som «kun en historie» er problematisk fra et tysk perspektiv, og knytter det opp mot utsagnene til Björn Höcke fra det tyske partiet Alternativ für Deutschland.²⁵⁵ Innenfor scenen kan det leses som en form for «refleksiv anti-refleksivitet», et begrep utviklet av Keith-Kahn Harris for å forklare hvordan metallband kan tøyse grensene, men samtidig hevde at de ikke er seriøse:

«But while reflexive anti-reflexivity may be playful, it is not necessarily benign. Reflexive anti-reflexivity allows members to draw on almost any image or discourse within the scene, however offensive it may be to some members, while at the same time allowing them to «back away» from the full implications of their actions».²⁵⁶

Ifølge Kahn-Harris er det å hevde at man er helt apolitisk med musikken sin helt vanlig innenfor ekstremmetall-sjangeren, og da spesielt av de som benytter seg av fascistiske eller rasistiske diskurser.²⁵⁷ I mitt intervju med Neidell spurte jeg ham hva han tenker om hvilket ansvar man har når man formidler fortiden til et publikum, sett i lys av denne uttalelsen til Brodén om at han ikke bryr seg om hvem som hører på musikken deres:

«I think the only real responsibility you have is presenting it accurately. Now remember, they’re not writing history, they’re writing songs and they have 3 minutes and maybe 3 verses, and a

²⁵² Ibid, 15:10-16:06.

²⁵³ Kopanski, 2020, s. 349-450.

²⁵⁴ Kulturen innenfor metallmiljøet.

²⁵⁵ Kopanski, 2020, s. 350.

²⁵⁶ Kahn-Harris, 2007, s. 151.

²⁵⁷ Kahn-Harris, 2007, s. 153.

verse is gonna be 5 lines long, how much can you actually tell with that? I agree with Joakim there. You can't control who is gonna listen to your music. You can't say "nooo I don't want you to listen to my music". You can't».²⁵⁸

Det kan hende Neidell har rett i at man ikke kan kontrollere det. Som man kan se i enkelte av kommentarfeltene og hva slags uoffisielle musikkvideoer som er blitt laget av låtene som fremstiller Tyskland, så er det en del som benytter seg av Sabatons musikk om nazistene til å fremstille dem i et bedre lys enn bandet gjør. De samme holdningene finner man også i kommentarfeltene, men ofte blir kommentarene deres fjernet, så lenge kanalen har moderatører som kontrollerer kommentarfeltet. Det er riktignok blitt gjort forsøk av ulike artister over årene å kontrollere hvem som hører på musikken deres. I 1981 ga det amerikanske punkbandet Dead Kennedys ut låten «Nazi Punks Fuck Off» som en respons på nynazister i punkmiljøet. Låten har blitt coveret av blant annet det engelske dødsmetallbandet Napalm Death. Dette viser at det er mulig å ta politiske standpunkt som metallmusikere, selv om normen er å ikke gjøre det.

3.3.3 Resepsjon

For denne låten har jeg sett på tre ulike videoer og kommentarfelt. Det første kommentarfeltet er under Sabaton History sin video om låten.²⁵⁹ I kommentarfeltet under videoen la jeg først merke til et svar fra Sabaton History til en bruker som argumenterer for at yttingsfriheten bør være uinnskrenket. De svarer at de er uenige med brukeren og at de opererer med filosofen Karl Poppers «toleranseparadoks». Popper advarte mot at et samfunn ikke kunne være totalt tolerant for alle meninger. Hvis intolerante holdninger og meninger blir tillatt i et slikt totalt tolerant samfunn, så vil denne toleransen etter hvert rakne.²⁶⁰ Jeg spurte Neidell om dette, og han uttrykte en sterk frustrasjon mot de som mener de kan kommentere det de vil i kommentarfeltet:

«This is a private YouTube channel. You [merk: de som klager over sensur] have the freedom of speech, we have the freedom to remove it. Why should I let you co-opt the entire comment section and turn that into a hate-filled diatribe which will drive away 98% of the people who want to watch this video and want to comment, so they will not do that, which is your intention of course ... It's an excuse used by people who are intolerant».²⁶¹

²⁵⁸ Personlig kommunikasjon med Indy Neidell over Zoom den 26.01.2021.

²⁵⁹ Sabaton History, «Rise of Evil – Adolf Hitler and the Nazi Party – Sabaton History 020 [Official]», 20.06.2019. Kommentarer sett 02.06.2021.

²⁶⁰ Popper, *The Open Society and its enemies*, 2012 [1945], s. 581.

²⁶¹ Personlig kommunikasjon med Indy Neidell over Zoom, 26.01.2021.

Mesteparten av de andre kommentarene på videoen omhandler låtens kontrovers, eller sier seg enige med, eller hyller Brodén's uttalelse om bandets politiske ståsted. Mange av kommentarene er også vitser og humor, både om Hitler og om diskusjonen til Neidell og Brodén. Noen synes det er ironisk at folk tror bandet er pro-nazisme når mesteparten av låtene deres fremstiller hvordan nazistene taper ulike konflikter. Noen kommentarer er kritiske til videoen. En bruker kritiserer Neidell for å forfekte «Autobahn-myten», som Neidell beklager for i hans tilsvaret til kommentaren. Flere kommenterer Brodén's utsagn og hevdelse om å være nøytral og gjør narr av det siden han er svensk. Noen sammenligner utsagnet om at de ikke vil at musikken skal brukes for religiøs eller politisk propaganda med andre låter som Sabaton har laget eller at de spilte på Krimhalvøya under russisk okkupasjon.

For å finne kommentarer som er direkte uenig med Brodén's uttalelser om å bry seg om hva lytterne mener må man langt ned i kommentarfeltet. En bruker skriver at det ikke bør være noe problem å fordømme noe så skadelig som ny-nazister. Hen skriver videre: «Jeg forstår at bandet er interessert i å fortelle historiske historier, men når du er kunstner, tror jeg at du må være bevisst på publikum du kultiverer, og at man ikke bare vifter det bort ved å si "ikke projiser politikken din på musikken vår"». En annen som også er uenig skriver at hen skulle ønske at Brodén hadde tatt et sterkere standpunkt mot nazistene som hører på bandet, og siterer Karl Popper. Hen avslutter kommentaren med: «Min klage var mer at Joakim godtok at (en liten) del av deres fans kunne være ekstremistisk. Ingen trenger ekstremister i sin fanbase og å miste dem er absolutt ikke et stort tap. Ikke til resten av fanbasen eller til salgstallene på CDer osv.»²⁶²

Det neste kommentarfeltet er under Piscators uoffisielle lyrikkvideo om låten.²⁶³ Mesteparten av kommentarene forsøker å forklare at Sabaton ikke støtter nazisme og viser til låtens navn for å forklare deres ståsted. Flere vitser om hva som skjer hvis man ikke kommer inn på kunsthøgskolen, og refererer til Hitlers «kunstnerbakgrunn». Mange vitser også om konsekvensene av å synge eller nynne på refrenget. En skriver at hen kan se for seg en konsert med 10 000 mennesker som synger med på refrenget, men at det heller fremstår som en nazistisk militærparade. En annen svarer at det ikke er meningen å synge med på refrenget. Mange skriver også om hvordan Sabaton hjelper dem bestå historieprøvene sine.

²⁶² Sabaton History, «Rise of Evil – Adolf Hitler and the Nazi Party – Sabaton History 020 [Official]», 20.06.2019. Kommentarer sett 02.06.2021.

²⁶³ Piscator, «Sabaton - Rise Of Evil (Lyrics English & Deutsch)», 12.11.2009. Kommentarer sett 02.06.2021.

Den siste videoen og tilhørende kommentarfelt jeg har undersøkt for denne låten er en uoffisiell musikkvideo.²⁶⁴ Videoen bruker klipp fra filmen «Hitler: Rise of Evil» og inkluderer låtteksten. Mesteparten av kommentarene er lik de i kommentarfeltet under Piscators video, med vitser om Hitlers kunstkarriere eller refererer til videospill hvor man kan øke «taleevnen» sin, og at Hitler har «maksimalisert» denne ferdigheten. Noen skriver at denne låten spilles når den polske/jødiske gutten i klassen gjør narr av dem. Flere skriver også at man ikke bør bla ned i kommentarfeltet, på grunn av kommentarer som støtter nazistene. Disse kommentarene er det en del av på denne videoen, men de er som oftest ikke særlig populære. Dette gjelder hyllester til Hitler, «vår profet og inspirasjon», at riket vil «stige opp igjen», kommentarer som mener vi fortsatt trenger nazistene og sikter til flyktningkrisen fra 2015. Noen oppfordrer andre til å se videoen *Adolf Hitler: The Greatest Story Never Told*, som er en nesten 6 timer lang nynazistisk propagandafilm fra 2013.²⁶⁵ En bruker klager over dette og skriver: «En låt om hvor onde nazistene var er blitt overkjørt av uironiske nazister».

De fleste av lytterne er enige med Sabatons holdning til politikk og at de kan lage slike låter uten at de er politiske. De aller fleste er enige med budskapet om at Adolf Hitler var en ond mann, men det virker som at enkelte ignorerer låtens budskap og skaper sine egne tolkninger og budskap, enten ved selektiv høring av musikken eller ved å lage uoffisielle musikkvideoer som fremstiller det de mener er låtens budskap. De ignorerer enkelte ord som ville stemplet dem som «onde» og fokuserer heller på det andre: musikken som fremstiller nazistene som sterke og farlige. De mer ekstreme brukerne får boltre seg i kommentarfeltene når de ikke blir moderert, slik som hos videoene til private personer. For lytterne som liker låtens kontroversielle tematikk, har låten generelt en underholdende funksjon. Den er også politisk for mange, som argumenterer imot de som ikke forstår låttekstene og anser bandet som støttende til nynazismen.

Låten er angivelig ikke spilt siden 2011, da bandet begynte å bli mer populære.²⁶⁶ Om dette er på grunn av reaksjoner fra lytterne, om de har sett hvordan enkelte bruker låten, eller om det simpelthen er låtens synkende popularitet er ikke kjent.

²⁶⁴ Chris Asgard, «Sabaton - Rise of Evil Unofficial Video HQ + Lyrics», 07.06.2012. Kommentarer sett 02.06.2021.

²⁶⁵ <https://www.imdb.com/title/tt3526810/>

²⁶⁶ <https://www.setlist.fm/stats/songs/sabaton-13d6d1c5.html?songid=63d656fb>

3.4 Diskusjon – Tyskland under andre verdenskrig

Ut ifra dette kapitlets utvalg av låttekster sitter vi igjen med et inntrykk av hvordan Sabaton fremstiller Tyskland under andre verdenskrig. Det er et fokus på tysk krigsteknologi i låtene. I «Ghost Division» og «Bismarck» fremstilles stridsvognbataljonen og krigsskipet på en nærmest mytologiserende måte. Tysk teknologi under andre verdenskrig blir også brukt som metafor for soldatene selv i «Wehrmacht», hvor de blir fremstilt som kalkulerte, kaldhjertede og nådeløse maskinaktige soldater, men likevel påpekes menneskeligheten til de som utførte handlingene, og både bandet og budskapet i låten er kritisk til en svart-hvit fremstilling av disse soldatene. Det blir derimot ikke gjort en normativ vurdering av disse soldatene, eller et forsøk på å fremstille dem som «gode nazister»: budskapet er å få lytteren til å undre seg over moraliteten til disse menneskene i den tyske hæren, og muligens føle sympati for dem. I «Wehrmacht» og «Hearts of Iron» blir de stilt i et sympatisk lys, men det stilles likevel spørsmål ved den tyske stoltheten. Sistnevnte prøver å fremstille Walther Wenck som en heroisk skikkelse uten å vektlegge hans rolle i Waffen SS. Dette kan tolkes som at de fremstiller han som en «god person» og ikke som en «god nazist».

Felles for både «The Final Solution» og «Rise of Evil» er at låtene fremstiller Adolf Hitler som en galning som tillegges hele ansvaret for nazismens vekst og forfølgelse av jødene. Dette forenkler veksten av både nazismen og anti-semittismen i Tyskland på 30-tallet. Om dette er gjort bevisst for å unngå kontrovers i Tyskland eller fordi det er et bedre med en enkel antagonist vet vi ikke. Ifølge Kahn-Harris er det tyske markedet ekstremt viktig for metallsjangeren.²⁶⁷ Ved å unngå å fremstille mesteparten av den tyske befolkningen som nazister unngår de også å støte fra seg tyske lyttere.

Bandets begrunnelser for de ulike fremstillingene er ulike. Utsagnene som de har kommet med har inkludert at de kun vil fortelle en historie, uten å ta stilling til nåtidens politikk, at de ikke har noe budskap utenom fortellingene de kommer med, og at de har sympati med anonyme soldater.²⁶⁸ Bandet bryr seg ikke om reaksjonene de vil få på hvordan de fremstiller hendelsene, men samtidig vil de ikke ha kritikk for måten de gjør det på.

På direkte spørsmål om hva de synes om sine egne lyttere som har ekstreme meninger virker det ikke som de prøver å ta et sterkt standpunkt mot disse meningene. Dette har en sammenheng med tidligere uttalelser om at de ikke har noe politisk standpunkt og med hva lytterne forventer. Om de sier at de fremstiller noe politisk vil de muligens tape respekt hos

²⁶⁷ Kahn-Harris, 2007, s. 116.

²⁶⁸ Grant, 2017, s. 168-170; Olsson, 2019, s. 34.

mange av sine lyttere.²⁶⁹ Lytterne forventer at bandet holder seg unna politikk, derfor holder bandet seg unna politikk.

Samtidig betyr ikke dette at de tolererer ekstremistiske meninger på kanalen deres. I min undersøkelse av ulike kommentarfelt har diskursen i de offisielle kanalene (Sabaton, Sabaton History) vært for det meste vennlig, humoristisk, støttende til bandet og opptatt av historisk korrekthet. På de uoffisielle kommentarene hvor bandet ikke har noen kontroll og det er opp til privatpersoner å moderere kommentarfeltet, er det mye mer ekstreme kommentarer og personer som drar inn moderne politikk eller konflikter.

Sabatons låter er for det meste en form for underholdning for bandets lyttere, og samhandlingen med de andre lytterne og Sabaton selv er også underholdning, basert på holdningen i de offisielle kommentarfeltene. Mange ønsker å vise støtte til bandet for at de «tør» å fremstille enkelte hendelser på sin måte, som blir ansett som nøytral selv i låter hvor de følger et perspektiv. Man finner ikke mange som er direkte uenig med bandets uttalelser verken i de offisielle eller de uoffisielle kommentarfeltene. Sabaton History og Neidell er opptatt av å samhandle med publikummet sitt i kommentarfeltene og svarer på både kritikk og hyllester.

²⁶⁹ Kahn-Harris, 2007, s. 155.

4. Tredje Analysekapittel - Karl XII på svensk og engelsk

I 2012 ble albumet *Carolus Rex* utgitt via Nuclear Blast Records. Tittelen er det latinske navnet til den svenske kongen Karl XII. Albumet tar for seg den svenske stormaktstiden fra kroningen av Kong Gustav Adolf i 1611 til begravelsen av hans etterkommer Karl XII i 1719. Denne analysen tar for seg andre halvdel av albumet som spesifikt omhandler Karl XIIIs liv med låtene «Carolus Rex», «Ett Slag Färgat Rött», «Poltava», «Konungens Likfärd» og «Ruina Imperii». Låtteksten til disse låtene vil sammenlignes med deres tilsvarende engelske versjoner.

I moderne tider er det hovedsakelig to grunner til at Karl XII dukker opp i media mer enn de andre kongene fra hans tid. Den ene er mysteriet om hvem som drepte ham, fra den enkle forklaringen om at det var et skudd fra en av de dansk-norske soldatene, til at han ble skutt med sin egen uniformknapp, eller til snikmordere med spesialammunisjon siden det ble sagt at kongen ikke kunne skades av vanlige kuler. For å få et svar på dette mysteriet har liket til kongen blitt gravd opp og undersøkt på tre ulike tidspunkt i historien: i 1746, 1859 og sist i 1917.²⁷⁰

Den andre årsaken til Karl XIIIs popularitet i media er at han blir dyrket som et symbol for Sveriges ytre høyreekstremister. Siden 30-tallet har kongen vært et symbol på svensk stormakt og nasjonalisme, og svenske høyreekstreme har siden i lang tid feiret dødsdagen hans.²⁷¹ Denne feiringen ble midlertidig stopper i 1955 etter at krigen var over og det svenske nazistpartiet ble oppløst, men tradisjonen ble tatt opp igjen 10 år senere av Sveriges Nationella Förbund. I nåtiden er dagen fortsatt en «helligdag» for svenske nynazister og ekstremister.²⁷²

Selv om jeg i dette kapitlet kun skal analysere den andre halvdel av albumet om den svenske stormaktstiden for å fokusere på fremstillingen av Karl XII, vil jeg forsøke å oppsummere den første halvdel under, for å gi en forståelse av albumet som helhet.

Albumet åpner med den korte og instrumentelle låten «Dominium Maris Baltici»²⁷³ som leder over til låten «Lejonet från Norden», eller «Lion of the North» som den heter i den engelske

²⁷⁰ Dash, 2012, «The Blazing Career and Mysterious Death of “The Swedish Meteor», *Smithsonian Magazine*, 17.09.2012.

²⁷¹ Sjöström, 2018, «Så blev Karl XII extremhögers kelgris»; Zander, 2017, «Karl XII har dyrkats av skolpojkar och nazister».

²⁷² Eriksson, 2014, «Sverigedemokraterna – historien om et rasistparti», *Radikal Portal*, 21.08.2014.

²⁷³ Latin for «dominion over det baltiske hav». Et viktig mål for både Danmark og Sverige i tidlig moderne tid.

utgaven. Låten tar for seg Kong Gustav II Adolf (1594-1632), hans rolle i trettiårskrigen (1618-1648), fremstilt som en krig mellom protestanter og katolikker. Låten omhandler også en profeti som forteller at en «gyllen løve fra nord skal bekjempe den onde sorte ørnen fra sør»²⁷⁴.

Den neste låten «Gott Mitt Uns» omhandler en av Gustavus Adolphus store seirer i kampen om Breitenfeldt i Tyskland i 1631. «Gott mitt uns» referer til svenskenes krigsrop under trettiårskrigen og ikke til frasen som senere er assosiert med prøyssisk heraldikk og senere tyske styrker under første og andre verdenskrig.²⁷⁵

Den svenske og engelske versjonen av den fjerde låten, «En livstid i krig» og «A Lifetime of War», er veldig ulike når det gjelder både tekst, budskap og fortelling. Andre låter er forsøkt oversatt til å passe det instrumentelle, men ifølge Sundström hadde de problemer med å finne ordene som passet.²⁷⁶ Den engelske versjonen omhandler farene ved religiøs ekstremisme ved å presentere protestantisme og katolisismen som to motstridende verdenssyn og hvordan de ulike sidene i konflikten bruker dette som propaganda for å sende unge soldater til å dø for deres idealer. Teksten viser spesifikt til trettiårskrigen og fremstiller krigen gjennom et fugleperspektiv for å fremstille det som et onde.

I motsetning viser den svenske versjonen ikke direkte til noen spesifikk historisk hendelse, men er en mer personlig fremstilling av å bli sendt ut i krig, fra soldatens perspektiv.

Budskapet er eksplisitt anti-krig og gjør narr av idealet om å dø for landet sitt.

Den neste låten med tittel «1 6 4 8» handler om kampen om Praha og den svenske hærens plyndring av byen mot slutten av trettiårskrigen. Svenskene blir direkte fremstilt som den onde parten i konflikten og en smule svake samtidig: angrepet deres blir stoppet av en gjeng studenter.

Den siste låten er «Karolinerens bön». Låten omhandler de svenske soldatene under kongene Karl XI og hans sønn Karl XII av Sverige. Karolinerne var dypt religiøse og godt trent soldater. Låten fremstiller både en del av den svenske hærens strategi (ikke skyt før du ser det hvite i fiendens øyner) og dype moralske og religiøse overbevisning ved å referere til den svenske utgaven av Fader vår i både den svenske og engelske versjonen.

²⁷⁴ Showalter, «A True Warrior-King: Gustavus II Adolphus», *History.net*, 2013.

²⁷⁵ Theodorsen, «Gott mitt uns», *Store Norske Leksikon*, 10.05.2021.

²⁷⁶ Sabaton History, «En Livstid i Krig – The Thirty Years War – Sabaton History 034 [Official]», 26.09.2019, 16:00-17:00.

4.1 «Carolus Rex» – Kroningen av Karl XII

«Carolus Rex» er den første låten på andre del av albumet og omhandler kroningen av Karl XII. Kroningen fant sted 14. desember 1697 etter at hans far Karl XI døde av magekreft. Karl XII overtok tronen i en alder av 15 år og der hvor hans far hadde etterlatt seg et stabilt rike, ble han tre år senere tvunget inn i det som blir kalt den store nordiske krigen, en krig som skulle vare i 21 år. Som sin far og flere andre konger i Europa på tiden, var Karl XII en eneveldig monark – han var overhodet til alle av landets institusjoner og krefter.²⁷⁷

4.1.1 Analyse av låttekst

Ny tid nalkas, denna tid går mot sitt slut / Hela Stockholm se mig krönas, kanoner skjut salut / Ingen ed avlagd, ingen ed jag svär / Kronan kommer ej från kyrkan, den kom direkt ifrån gud / Bevisat min styrka genom strid / Född att regera, att föra krig / Knä om knä / Min tid är här / **Refreng: Över Norden jag härskar / Med det arv som jag gavs / Gång på gång, sjung Carolus sång / Krigets konst jag behärskar / Låt mitt namn sprida skräck / Gång på gång, sjung Carolus sång / Ån en gång, sjung Carolus sång** / Född att härska, leda mina män i strid / Ingen man kan mig befalla, jag lyder under Gud / Hör min order, ifrågasätt mig ej / Vet att sådan är min vilja, och därvid skall det ske / Sida vid sida uti strid / Med karoliner går jag i krig / Knä om knä / Min tid är här / **Refreng** / Allt jag ser, vill ha mer, vem skall stoppa mig? / Hela Europa skall böja sig för min armé / Vad är ditt, skall bli mitt, då jag dräper dig / Bevisat min styrka genom strid / Född att regera, att föra krig / Knä om knä / Min vilja ske / **Refreng [x2]** /²⁷⁸

Låtteksten er en monolog i førstepersonsperspektiv og følger Karl XII som forteller verden om hvorfor han er skikket til å være monark. Historien som blir fortalt gjennom hans perspektiv er kroningen hans, samt en slags presentasjon av hans egenskaper for å være en mektig konge og hvordan han kommer til å regjere. Hans religiøse synspunkt kommer til uttrykk – som eneveldig konge anså han seg overlegen kirkens posisjon og at hans makt var utstedt direkte fra Gud. Låtens budskap kan leses ut fra tekstens fremstilling av kongen som en fryktingytende krigsherre som har herredømme over hele Norden som endemål – en diktator som forventet at alle hans undersåtter fulgte hans ordre.. Han påberoper seg visse krigerske og despotiske egenskaper gjennom uttalelser som «hva er ditt vil bli mitt når jeg dreper deg» og «hvem skal stoppe meg». Dette er ikke uttalelser som man normalt assosierer med en heltemodig og god person i fortellinger. En av grunnene til at han blir fremstilt på denne måten kan være at han var en eneveldig monark: ingen kunne si ham imot og ingen hersket over ham, kun Gud. Under følger låtteksten til den engelske versjonen, med samme tittel:

All embrace me / It's my time to rule at last / Fifteen years have I been waiting / To sit upon my throne / No allegiance / I will swear no oath / Crowned by god not by the church / As my power is divine / They thought I was too young to rule the land / Just as they failed to understand / Born to rule

²⁷⁷ Mardal, «Karl 12», *Store Norske Leksikon*, 24.05.2017.

²⁷⁸ <https://www.sabaton.net/discography/carolus-rex/carolus-rex/>

/ My time has come / **Refreng: I was chosen by heaven / Say my name when you pray / To the skies / See Carolus rise / With the lord my protector / Make them bow to my will / To the skies / See Carolus rise / To the skies / See Carolus rise** / Proved in battle / Led my men to victory / No man alive or dead commands me / I answer to the Lord / Hear my orders / Question me and die / What I say was said in heaven / And so it shall be done / I know I was destined to rule alone / All for myself I have claimed the throne / Born to rule / My time is now / **Refreng** / Framåt Karoliner / Fiendens dom är här / Låt oss krossa dom / Kasta in dom genom helvetets portar / All that's thine shall be mine, there's no stopping me / All over Europe my rule shall be questioned by none / All I see give to me, that is my decree / My will be done / They thought I was too young to rule the land / Just as they failed to understand / Born to rule / My time is now / **Refreng** ^{/279}

Den engelske versjonen er ved første øyenkast relativt lik den svenske og inneholder også enkelte svenske strofer. Noen ulikheter som kan nevnes er at der det svenske refrenget fremhever Karl XII som en kriger, fokuserer det engelske refrenget på det religiøse aspektet ved hans makt. Noe å legge merke til er at den engelske versjonen inkluderer enkelte setninger etter det andre refrenget på svensk.

4.1.2 Intensjon

I Sabaton History sin video om låten, stiller Neidell spørsmålet «hva betyr Carolus Rex for svensker?». ²⁸⁰ Sundström svarer at det er vanskelig å svare på. Han forteller at kongen blir sett på som en kontroversiell figur i dag, ikke for hans gjerninger i hans egen tid, men fordi han er blitt et symbol for nynazisme, ytre høyre og hypernasjonalister. Han legger til at dette er rart siden kongen var nokså multikulturell. Bandet fikk også reaksjoner fra flere hold da de fortalte at de ville lage et album om kongen, og ble frarådet det av flere personer som fortalte dem at de kom til å bli sett på som nynazister. Til dette hadde svarte de at de kom til å gjøre det «fordi vi er Sabaton og vi synger om historisk fakta, og dette er om en konge fra 1700-tallet». ²⁸¹ Sundström sier videre at fordi at de hadde laget en svensk versjon hjalp det heller ikke saken deres, og at de fikk flere negative reaksjoner fra lyttere som nektet å høre på dem mer.

Selv om den engelske låtteksten også fremstiller kongen som en autokratisk skikkelse med all makt, og som ikke aksepterer ulydighet fra sine undersåtter, kan den virke mildere enn den svenske. Hvis man ser på Sabatons nettsider for låttekstene deres, kan man i tillegg til låtteksten lese et lite avsnitt som forklarer hva låten handler om. Dette blir kalt «historic facts»:

«However, he could also appear harsh and callous. A macho culture predominated in his circles, where showing feelings like grief and pain were out of the question. The Swedish army's

²⁷⁹ <https://www.sabaton.net/discography/carolus-rex/carolus-rex-english-version/>

²⁸⁰ Sabaton History, «Carolus Rex - Charles XII of Sweden - Sabaton History 084 [Official]», 10.09.2020, 11:00-12:40.

²⁸¹ Ibid, 12:40-13:00

treatment of both the civilian population and prisoners of war in Poland and Russia was sometimes extremely cruel. With the King's consent, there were merciless reprisals – including the torture of children – and mass executions».²⁸²

Teksten er ikke kildesitert, så det er vanskelig å vite hvor de har funnet informasjonen. På låttekstsidene er teksten kreditert Gregory Sandoz.²⁸³ Et nettsøk av navnet leder meg til en som har jobbet med Sabaton tidligere og som driver en fanside på Facebook.

I et intervju med Magnus Byström fra den svenske nettsiden *Rocknytt* diskuterer han albumet med bandet. Her kommer det frem hva Brodén tenker om de to kongene som albumet handler om: «Min personlige åsikt i denna fråga så är det «Gustav den Andre Adolf» som är den stora strategen och erövraren. «Karl den Tolfte» i min värld är mer än galning och inte så lite heller.»²⁸⁴ Byström følger opp og spør om man kan trekke paralleller med Hitler: «Exakt. Och det var med blandade känslor som jag sjöng den låten, «Carolus Rex» där jag sjunger ur första persons perspektivet, vilket gjorde att man kände än mer att han var en äkta galning.»²⁸⁵

Dette viser at intensjonen bak låten var å fremstille Karl XII som en Hitler-aktig «galning». Det er også et klart politisk standpunkt fra bandets side, for å motbevise dem som tror Sabaton appellerer til svenske ny-nazister og høyreekstreme.

4.1.3 Resepsjon

For denne undersøkelsen har jeg sett på tre ulike videoer og kommentarfelt. Det første jeg har undersøkt er Sabaton History sitt kommentarfelt.²⁸⁶ Mesteparten av kommentarene diskuterer hvordan det gikk da en journalist «med en agenda» skulle intervju Brodén, og viser forakt mot det de mener er politisk korrekthet. Enkelte kommenterer hvordan synet er på Karl XII i dagens Sverige og hans assosiasjoner til nynazismen. Flere uttrykker forvirring til dette og synes det er trist. En bruker forteller om sitt politiske ståsted på venstresiden og at *Carolus Rex* er et av hans favorittalbum, og skriver videre at «historie er historie og er ikke politisk i seg selv». Videre skriver hen at grunnen til at hen ikke ser noe politisk med Karl XII er fordi hen ikke er svensk, og at låter som dette bør høres på uten kulturelle begrensinger.

En annen kommentar forteller at hen fikk tre ting ut av å høre på albumet: historien om det svenske imperiet, historien om kongene Gustav II Adolf og Karl XII, og en introduksjon til det svenske språket. Videre uttrykker brukeren at hen ikke har funnet en eneste sang som

²⁸² <https://www.sabaton.net/discography/carolus-rex/carolus-rex-english-version/>

²⁸³ <https://www.sabaton.net/discography/coat-of-arms/the-final-solution/>

²⁸⁴ Byström, «Sabaton talar ut», *Rocknytt*, 10.04.2012.

²⁸⁵ Byström, 10.04.2012.

²⁸⁶ Sabaton History, «Carolus Rex - Charles XII of Sweden - Sabaton History 084 [Official]», 10.09.2020. Kommentarer sett 24.05.2021.

knytter kongen eller bandet til fascisme. Videre gir personen kontekst til koblingen, og nevner at svenske nazister på 1930-tallet begynte å bruke kongen som symbol. Noen kommenterer de ulike forskjellene mellom de to versjonene. En skriver at den engelske versjonen viser Karl XII som hvordan fiendene så ham, som en «hensynsløs og arrogant krigshisser», imens den svenske gir et mer personlig og hederlig bilde av kongen.

Den andre videoen er Piscators video om låten.²⁸⁷ Fischer har laget to videoer med de to ulike versjonene av den. Jeg vil se på kommentarfeltet til den svenske versjonen, som inkluderer låttekst på svensk og engelsk. Mange av kommentarene uttrykker at de synes den svenske versjonen er bedre på ulike måter. Disse brukerne er både svenske og fra andre land. En bruker teoretiserer at den engelske er «skumlere» fordi den representerer hvordan utlendingene anså Karl XII: som en «avskyelig maktsyk galning». Hen mener den svenske versjonen er mer «hellig og gudommelig». En til kommenterer at det virker som den engelske versjonen prøver å fremstille Karl XII som en galning. Noen kommentarer diskuterer om han var så arrogant som han blir fremstilt i låten.

Den tredje videoen og kommentarfeltet jeg vil undersøke er en uoffisiell musikkvideo av den engelske versjonen.²⁸⁸ Videoen inkluderer klipp fra ulike dokumentarer, malerier, statuer og filmer som fremstiller Karl XII, redigert for å passe historien til låtteksten. Mesteparten av kommentarene er ikke basert på hvilken versjon de synes er best, men uttrykk av hvor «kul» og «badass» Karl XII var. Andre kommenterer at låten gjør dem stolt av å være svensk selv om de ikke er det. En del av kommentarene handler om dagens Sverige, svensk politikk, innvandring og «svake» svenske menn. Enkelte kommenterer at karolinerne sikkert snur seg i graven, og at Sverige bør «våkne opp før det er for sent». Skaperen av videoen svarer også på disse kommentarene. I en av de mener hen at vesten er blitt styrt av «globalistene» siden andre verdenskrig og beskriver dem som å ikke være «for europeere», og at europeere betaler skatt for å bli kolonisert av den tredje verden. I en annen kommentar svarer hen at «Sverige har ingen obligasjoner til å gjeste hele verdens arabere og svarte mennesker».

Kommentarene jeg har undersøkt viser en konflikt mellom budskapet i låten og Brodén's intensjoner med låten, og hvordan lytterne oppfatter dette. I motsetning til å oppfatte Karl XII som en «galning» med assosiasjoner med Hitler, idealiserer mange av lytterne kongen som en positiv og maskulin helteskikkelse. Hvor mye av dette som er seriøst er derimot vanskelig å

²⁸⁷ Piscator, «Sabaton - Carolus Rex SV (Lyrics Svenska & English)», 29.04.2021. Kommentarer sett 24.05.2021.

²⁸⁸ Birka Viking, «Sabaton - Carolus Rex (English version)», 12.04.2021. Kommentarer sett 24.05.2021.

tyde. Noen få oppfatter riktignok budskapet og forsøker å analysere fremstillingen i låtteksten på ulike måter. Noen av disse mener at låten har et negativt budskap kun i den engelske versjonen, imens den svenske er positiv til kongen. Som sett i min analyse stemmer ikke dette, men det er interessant hvordan lytterne tolker de forskjellige versjonene av låten på ulike måter. Det kan tenkes at mange av de som både glorifiserer kongen uten å forstå er utenlandske, da de ikke har den svenske kulturforståelsen for hvorfor hen oppfattes som kontroversiell i nåtiden. Av kommentarene som glorifiserer kongen og forherliger fascistisk tankegods, er dette noe som kun blir funnet i kommentarfeltet under den siste videoen. Det kan tenkes at et kommentarfelt som blir moderert av noen som fremstår som høyreekstrem tiltrekker seg slike kommentarer. For lytterne har låten generelt en underholdende funksjon. For lytterne som diskuterer Karl XIIIs fremstilling har låten også en eksplorativ-forskende funksjon, der de prøver å diskutere om hva slags person han var gjennom beskrivelser av ham.

4.2 «Ett Slag Färgat Rött» – Slaget ved Fraustadt 1706

Den andre låten, «Ett Slag Färgat Rött», omhandler kampen om Fraustadt i Polen mellom det svenske imperiet og Saksen-Polen i 1706. Under den store nordiske krigen utspilte det seg en borgerkrig i Polen mellom svenskstøttete Stanislaw I og russiskstøttede August II. Guvernøren av Skåne, Carl Gustaf Rehnskiöld ledet den svenske hæren mot en kombinert russisk-saksisk armé ledet av Johann Matthias von der Schulenburg. Slaget endte i en overveldende svensk seier, men det var fremgangsmåten til de svenske soldatene og generalens ordre i kampens etterspill som gjorde hendelsen kjent. Ifølge enkelte kilder skal den svenske generalen ha gitt ordre om å henrette russiske soldater som prøvde å unnsnippe ved å late som om de var saksiske styrker.²⁸⁹

4.2.1 Analyse av låttekst

Fruset land / En köldhärjad här / Föds som demoner ur krutrök / Rehnskiölds män / Stormar dess flank / Fruktat hans namn är i strid / En för en, flyr Sachsens män hem / Död väntar dem / **Refreng: Gjuter blod / Möter döden vid Fraustadt / Syndaflod / Genom fiendens led / Gjuter blod / Ingen nåd kommer givas, där** / (Står på led(/ Öga mot öga / (Visar mod) / Stridsformation / (Domedag) / Fruktar ej döden / Karoliner till strid / Ned på knä, det ges ingen nåd / De ber för sitt liv / **Refreng** / Se hur ryssen ger sig, ber om nåd / Bryter svensken krigets kod / Karoliner tar sin hämnd / Slaktar sina fångar / Se hur ryssen ger sig, ber om nåd / Massmord, inte hjältedåd / Karoliner tar sin hämnd / Hedern är förlorad / En för en, flyr Sachsens män hem / Död väntar dem / **Refreng [x2]** /²⁹⁰

Slaget ved Fraustadt hadde en svensk seier, men låtteksten fokuserer ikke på seieren, men heller på svenskenes fryktinngytende fremgang i slaget. Snarere enn religiøse soldater, som de

²⁸⁹ Sjöström, *Fraustadt 1706: Ett fält färgat rött*, 2008. (Muligens inspirasjonen til navnet på låten).

²⁹⁰ <https://www.sabatton.net/discography/carolus-rex/ett-slag-fargat-rott/>

er blitt fremstilt som tidligere i albumet (spesifikt i låten «Karolinens Bön»²⁹¹), er de her fremstilt som nådeløse demoner som bryter en form for krigskode. Låtteksten slår fast at heller enn heltegjerning, var dette et massebord. Budskapet i låten kan man finne i selve fremstillingen av de svenske soldatene. Ved å fremstille dem som massebordere som slakter soldater som ber om nåde på sine knær, kan budskapet tolkes som at karolinerne ikke var de hederlige soldatene mange anser de for å være.

Låtteksten refererer spesifikt til henrettelsene som ble gjort etter slaget, hvor russiske hjelpesoldater ble angivelig henrettet. De skal ha omkledd seg ved å ha på seg soldatjakkene på vrangen for å prøve å utgi seg for å være saksere²⁹², men da feltmarskalk Carl Gustaf Rehnskiöld oppdaget hvem de var, skal han ha gitt ordren til de svenske soldatene om å ta dem med til fronten og få de henrettet via hodeskudd.²⁹³

Et ord som går igjen i refrenget er «syndafloed». Dette referer til det som polakkene og litauere kaller «den svenske syndefloden», en betegnelse på svenskenes invasjoner og okkuperinger av områder rundt det baltiske hav og sør gjennom Polen i det 16. og tidlig 17. århundre.²⁹⁴

Under er låtteksten til den engelske versjonen av låten, kalt «Killing Ground»:

Frozen ground / Ride with the wind / Emerge from the gunsmoke like demons / Rehnskiöld's men / Charging their flanks / The enemy trembles with fear / One by one the Saxons disband / Or die where they stand / **Refreng: Killing ground / Even though you surrender / Turn around / You will never survive / Killing ground / As the battle of Fraustadt turns / (Fall in line) / Battle formations / (Show no fear) / Riding them down / (Break their will) / Show them no mercy / Caroleans attack / Round them up, look into their eyes / They beg for their lives / Refreng / See the Caroleans standing tall / All for one and one for all / Enemies fall at their feet / Begging for their mercy / See the Caroleans standing tall / Conquer lands and slaughter all / Enemies fall at their feet / Victory and great defeat / One by one the Saxons disband / Or die where they stand / Refreng [x2]**²⁹⁵

I motsetning til den svenske versjonen tar ikke den engelske et normativt standpunkt til handlingene til de karolinske soldatene på samme måte. Det blir riktignok beskrevet at de viser ingen nåde til fiendene som trygler dem om nåde. Det blir derimot ikke spesifikt henvist til massebord eller slaktning av fanger som ikke gjør motstand. Den svenske versjonen sår ingen tvil om låtens budskap med setningene «massbord, inte hjältedåd» og «hedern är förlorad», imens det i den engelske er mer vagt.

²⁹¹ <https://www.sabatton.net/discography/carolus-rex/karolinens-bon/>

²⁹² Referer til begrepet «turncoat».

²⁹³ Sjöström, 2008, s. 145-146.

²⁹⁴ Frost, *After the Deluge*, 2004.

²⁹⁵ <https://www.sabatton.net/discography/carolus-rex/killing-ground-english-version/>

At det er spesifikt russiske soldater som blir massakrert kommer heller ikke frem i den engelske versjonen, som kun nevner de saksiske fiendene. Det kan hende at bandet ikke ville fremstille en stor del av lytterbasen, som er russiske, som ofre for svensk masse mord i en internasjonal versjon, eller at det kan virke ydmykende for de russiske lytterne. Budskapet i låten virker å være fremstillingen av svenskene som nådeløse i krig, men ikke som en positiv egenskap.

4.2.2 Intensjon

I Sabaton History sin video om låten spør Neidell hvordan slaget ved Fraustadt ble sett på i ettertiden. Brodén svarer at alle nasjoner har historier man er stolt over og historier man skammer seg over, og at slaget ved Fraustadt burde være en historie som svensker bør skamme seg over.²⁹⁶ Brodén valgte bevisst dette emnet fordi Karl XII og det svenske imperiet var og er et politisk minefelt i nåtiden, og at han bestemt ikke kun vil vise glansbilder av fortiden: «We were at least trying to avoid falling into the trap of glorifying Sweden's role in these times».²⁹⁷ Slike uttalelser viser at bandet gjorde et bevisst valg med hvordan de fremstiller den svenske stormaktstiden under Karl XII. Låtens historie lager en «ripe» i det som blir ansett av mange som Sveriges militaristiske gullalder. Ved å presentere denne kritikken kan det få noen av lytterne til å tenke seg om, og de kan bruke det som bevis på at de ikke glorifiserer stormaktstiden.

4.2.3 Resepsjon

I denne analysen har jeg undersøkt kommentarfeltene til fire videoer som fremstiller låtene. Det første er kommentarfeltet til Sabaton History.²⁹⁸ Mesteparten av kommentarene er vitser og humor om låten og episoden. En bruker forteller at det fins to teorier over hvorfor massakren skjedde. En var at det var hevn for noe russerne gjorde i Latvia. Den andre teorien var at russerne hadde reversert trøyene sine (turncoat) og at de ble henrettet for å prøve seg på dette. En annen bruker skriver her at den svenske versjonen er utrolig fordi det føles ut som at man opplever en dommedag. En russisk bruker skriver at dette var en hendelse hvor svenskene oppførte seg grusomt overfor de ubevæpnede russiske soldatene.

Den andre videoen er en uoffisiell lyrikkvideo av den svenske versjonen, med både engelske og svenske tekster.²⁹⁹ En bruker skriver at den svenske versjonen er mye mørkere enn den

²⁹⁶ Sabaton History, «Killing Ground - The Battle of Fraustadt - Sabaton History 082 [Official]», 27.08.2020, 10:46-12:00

²⁹⁷ Ibid, 12:12-12:21.

²⁹⁸ Ibid. Kommentarer sett 25.05.2021.

²⁹⁹ Duke of Txtspeak, «Sabaton - Ett slag färgat rött (Lyrics English & Svenska)», 18.05.2019. Kommentarer sett 25.05.2021.

engelske, imens en annen skriver at den engelske versjonen får karolinerne til å fremstå som «badasses» imens den svenske versjonen får de til å fremstå som psykopater.

For de to siste videoene er det samme bruker som har lastet opp begge versjonene av låtene til kanalen sin. Først vil jeg se på den engelske.³⁰⁰ En populær kommentar skriver det samme om at låten er mørkere på svensk og hvordan svenske fremstår på ulik måte i de to tekstene. En skriver også at stemningen i den svenske og engelske låtteksten er helt ulik hverandre. En bruker er nysgjerrig på hvorfor Sabaton fremstiller de svenske soldatene som kule i den engelske og forferdelige i den svenske. Noen diskuterer også moraliteten bak det å drepe ubevæpnede fanger.

I kommentarfeltet på den svenske versjonen kommenterer en bruker at hen liker at den svenske versjonen ikke skyer unna at karolinerne utførte en krigsforbrytelse.³⁰¹ En annen svarer at begrepet krigsforbrytelser ikke eksisterte på dette tidspunktet, da filosofiske ideer fra opplysningstiden fortsatt var i sin barndom. I en annen kommentartråd er det noen som nevner at nyhetene om massakren var store nyheter i Europa på tidspunktet i tillegg til et stort tap av moralsk karakter for svenskene, da alle som kunne lese bedømte det som barbarisk.

I disse fire kommentarfeltene er det hovedsakelig vitser og humor, men mange prøver å analysere og tolke låten eller tilføyer informasjon om hendelsen i diskusjoner om moralitet og krigsforbrytelser i denne tidsalderen. De diskuterer også forskjellene mellom de to versjonene i stor grad, og det virker som de fleste foretrekker den svenske på grunn av at den ikke legger skjul på akkurat hva de svenske soldatene gjorde. Lytterne engasjerer seg i disse diskusjonene i tillegg til at de føler seg underholdt av fortellingen. I motsetning til kommentarene på andre låter, er det ikke mange som uttrykker en form for patriotisme i disse kommentarfeltene. Det frister mindre å knytte identiteten sin til personer som blir beskrevet som masse mordere uten ære. For lytterne har låten en underholdende og eksplorativ-forskende funksjon, i tillegg til en legitimerende. De er generelt underholdt av fortellingen, som de beskriver som mørk. Flere diskuterer også fremstillingen av de svenske soldatene, og diskuterer hvor historisk korrekt det er å beskrive slaktet av de russiske soldatene som en krigsforbrytelse. For enkelte er det også legitimerende: for de polske og andre sentral-europeiske lytterne viser det at et svensk band tar på alvor at landet deres utførte grusomme handlinger i fortiden.

³⁰⁰ 3temii, «Sabaton - Killing Ground (lyrics) HD», 08.05.2015. Kommentarer sett 25.05.2021.

³⁰¹ 3temii, «Sabaton - Ett Slag Färgat Rött (lyrics) HD», 17.09.2015. Kommentarer sett 25.05.2021.

4.3 «Poltava» – Slaget ved Poltava 1709

Den tredje låten handler om den skjebnesvangre kampen mellom det svenske og russiske imperiet, som mange forskere har pekt på som punktet hvor svensk påvirkning i Europa sank og russernes påvirkning økte.³⁰² Slaget var en del av Karl XIIIs invasjon av Russland og hans plan om å erobre Moskva som muligens ville stoppet den store nordiske krigen med svenskene som seierherrer. Som mange tidligere og senere hærførere ville komme til å erfare, fikk kongen og hans armé erfart den russiske vinterkulden og måtte endre retning i vente på forsterkninger fra både svenske tropper og allierte kosakker.

4.3.1 Analyse av låttekst

Tiden tårt den här som gått / Vandrat många mil / Knektar tröttna slitna var / 20 000 man / Tsaren bränt sin egna jord / Ingenting fanns kvar / Hungern rev och döden stod / Redo för ett slag / Hör upp, led väck din armé / Ge dig, och lämna min mark / **Refreng: Poltava / Genom rök och damm de red (Poltava!) / Slogs för livet led för led (Poltava!) / Tappra män til himmelen steg (Poltava!) /** Svenska härens ledarskap / Lidit nederlag / Konung kan ej strida mer / Skadad stod han bi / Rehnskiöld uti striden red / Värja sträckt för vind / Slog som våg mot härdat berg / Tvingad till reträtt / Lyssna, du Karolus Rex / Frukta, ty din tid är här / **Refreng** / Bragd om livet, eld och död / 20 000 man i nöd / Så fäkta på / Gul och blå / Karoliners sista slag / Mötte döden, ödets dag / Guds vilja ske / krigare / Hör upp, led väck din armé / Ge dig, och lämna min mark / **Refreng [x2]** /³⁰³

Låttekstens fortelling er om den svenske hærens nederlag. Den svenske armeen blir fremstilt som en demoralisert, sulten og utmattet hær, som en effekt av tsarens brente jords taktikk. Fortellingen om selve slaget blir fremstilt som en desperat men likevel heroisk kamp fra svenskens side. Døden er ikke nødvendigvis et nederlag, da de «stiger opp til himmelen». Flere steder i teksten kommer det utsagn fra den andre siden som oppfordrer svenskene å overgi seg. Det kan tenkes at personen som kommer med de kommanderende befalingene er hærføreren for russerne, Tsar Peter I. Under er låtteksten til den engelske versjonen av Poltava:

Time has worn the soldiers down / Marched for many miles / In the eastern lands so cursed / Time to make a stand / Tsar has scorched his nation's land / Nothing to be found / Hunger grasp the soldiers heart / 20 000 strong / Listen excuse for a king / Trust me, this fight you can't win / **Refreng: Poltava / Rode to certain death and pain (Poltava!) / Swedish soldiers met their bane (Poltava!) / Sacrificed their lives in vain (Poltava!) /** In the shade of morning mist / Advancing on their foe / Bullets break the silent air / Wasted battleplan / Swedish forces stand alone / King has left command / Rule is left to lesser men / Waiting for their chance / Listen, obey my command / Hear me, or die by my hand / **Refreng** / Russian armies blocked their way / 20 000 lost that day / They bled the ground / Peace they found / There's no sign of victory / King Carolus had to flee / And leave the land / Leave command / Madness, curse your feeble horde / Fear me, you'll die by my sword / **Refreng [x2]** /³⁰⁴

³⁰² Field, «Battle of Poltava, *Encyclopedia Britannica*, 01.07.2020.

³⁰³ <https://www.sabatton.net/discography/carolus-rex/poltava/>

³⁰⁴ <https://www.sabatton.net/discography/carolus-rex/poltava-english-version/>

Sammenlignet med de andre låtene i kapitlet er ikke den svenske og engelske versjonen av «Poltava» særlig ulike. En markant forskjell fra den svenske er at de svenske soldatenes død ikke glorifisert på samme måte. De red til «død og smerte» og «ofret livet sitt forgjeves» sammenlignet med å ri tappert gjennom røyk og ild og stige til himmelen om de dør. Den svenske versjonen kommuniserer bedre at grunnen til at Karl XII ikke leder hæren i slaget var fordi han var skadet, imens den engelske ikke henviser til at dette var årsaken til at han overlot kommandoen til andre «mindre verdige menn».

Om det kan tolkes et budskap ut ifra låten kan det være at dårlig lederskap førte til at tusenvis av soldater døde. Sabaton har vist tidligere at de legger sin sympati hos soldatene heller enn hærførerne, som ofte var adelen og kongelige på denne tiden.³⁰⁵

4.3.2 Intensjon

I intervjuet med Neidell kommer det frem at bandet egentlig hadde planlagt å ha med en låt som skulle ta for seg slaget ved Narva, som var en av Karl XIIIs største militære triumfer. De valgte likevel heller å ta slaget ved Poltava for å unngå å bare ha med det positive med den svenske stormaktstiden under Karl XII, og heller inkludere tap og negative syn på Sverige.³⁰⁶ De diskuterer også populariteten til de ulike versjonene. Bandet fikk ikke lov til å promotere den svenske versjonen i utlandet, men likevel har den svenske versjonen blitt mer populær over tid.³⁰⁷

Utsagnene her er av den samme sorten som de uttrykte i videoen om «Ett Slag Färgat Rött». De vil ikke promotere en svensk gullalder, og velger bevisst å presentere hendelser som var negative for Sverige. Dette gjelder spesielt konfliktene som skjer under Karl XIIIs eneveldige monarki.

4.3.3 Resepsjon

I denne analysen har jeg sett på tre ulike videoer med tilhørende kommentarfelt. Det første kommentarfeltet jeg har undersøkt er på Sabaton History sin video om låten.³⁰⁸ Her er det veldig mange som kommenterer på forskjellene mellom de to låtene, men det går for det meste ut på å diskutere hvilken versjon de liker mest heller enn forskjeller i hvordan fortiden blir fremstilt. Flere skriver at de bruker den engelske til å lære seg om fortiden, men den svenske for å lære seg svensk. Noen skriver at den svenske versjonen fremstiller hendelsen

³⁰⁵ Grant, 2017, s. 168-170.

³⁰⁶ Sabaton History, «Poltava – The Great Northern War – Sabaton History 057 [Official]», 05.03.2020, 10:56-11:46.

³⁰⁷ Ibid, 12:08-13:16.

³⁰⁸ Ibid. Kommentarer sett 25.05.2021.

mer lidenskapelig. En svensk bruker skriver at hen foretrekker den svenske versjonen, da den er mer nyansert, og bruker låtteksten til «Carolus Rex» som eksempel for å vise at kongen ikke var så krigsgal som han blir fremstilt som.

Den andre videoen og kommentarfeltet jeg har sett på er en uoffisiell musikkvideo av den engelske versjonen med engelske tekster.³⁰⁹ Den fremstiller slaget ved Poltava ved å bruke klipp fra den russiske filmen *The Sovereign's Servant*³¹⁰ ifølge beskrivelsen til videoen. Det er ikke mange som kommenter på de to versjonenes ulikheter. En bruker synes det er kult at et svensk band lager musikk om at deres side tapte. Mange svarer ham med at dagens svensker har ingenting til felles med de som døde i Poltava. En del av kommentarene på videoen er skrevet av russere, sannsynligvis fordi de er en av sidene representert i konflikten. Noen kommenterer at dette var kampen som gjorde Russland til en europeisk stormakt. En av disse skriver at hen er glad for at videoskaperen behandlet begge sider med respekt med videoen, og skriver videre at det er ubehagelig hvordan mange trekker denne konflikten inn i politiske uenigheter.

Den siste videoen og kommentarfeltet har undersøkt er en uoffisiell lyrikkvideo av den svenske versjonen.³¹¹ En bruker uttrykker at hen er forvirret av at det fins to forskjellige versjoner. En annen prøver å forklare prosessen bak dette, og skriver at den engelske har et mer verdensomspennende aspekt imens den svenske er mer jordnær og personlig. En del kommentarer diskuterer også hvordan Karl XII kunne ha vunnet mot russerne, enten ved å gjøre andre taktikker under slaget, eller ved at han heller burde ha angrepet St. Petersburg og ikke prøvd å erobre Moskva. Enkelte andre uttrykker et ønske om at de også vil ha slaget ved Narva som en sang.

Det virker som at lytterne bruker de ulike versjonene til ulike formål. Utenom subjektive preferanser for musikken for underholdningens verdi, er det interessant at de bruker den på en eksplorativ-forskende måte ved å lære seg det svenske språket eller at de lærer seg om svensk historie. For mange internasjonale lyttere virker det som at Sabatons album er deres første møte med dette temaet.

³⁰⁹ hatec01, «Sabaton - Poltava music video [EN subtitles]», 08.06.2012. Kommentarer sett 25.05.2021.

³¹⁰ <https://www.imdb.com/title/tt0476695/>

³¹¹ 3temii, «Sabaton - Poltava (Swedish) (lyrics) HD», 23.09.2015. Kommentarer sett 25.05.2021.

4.4 «Konungens Likfärd» – Slaget ved Fredriksten Festning 1718

Den fjerde låten er «Könungens Likfärd», som omhandler Karl XIIIs død ved Fredriksten Festning og hans gravferd hjem til Sverige. Låtteksten berører også drapsgåten, hvor det er spekulert i at det kan ha vært en svensk soldat og ikke en norsk som drepte kongen. Karl XII er kjent som den siste europeiske kongen som døde i kamp.

4.4.1 Analyse av låttekst

Döden stod för dörren, denna kalla vinternatt / Bragd om livet, stod det skrivet, när hans öde hann ifatt / Vem skall oss nu leda, i en tid som runnit ut / Mist vår kung, vår sorg är tung, när hans styre tagit slut / *Bro: Kom skottet från hans egen här, tanken tär / Trehundra år och ingen vet, hans döds hemlighet /* **Refreng: Död vid rikets rand, drömmen rann ut i sand, leve Carolus / Buren hem för hand, åter till Svealand, leve Carolus Rex** / Marschen går mot Sverige, inga sånger i vårt led / Bär vår konung hemåt än över berg och över hed / Hur skall vi då minnas, var han hjälte eller ej / Därskap eller hjältemod, ja det skall du fråga dig / *Bro* / **Refreng** / Sista färden / Ny tid nalkas / Skall det äntligen bli fred / Men vi blir aldrig det vi en gång var / **Refreng [x2]** ^{/312}

Låtteksten er en fortelling om soldatene som bærer Karl XIIIs lik hjem over fjellene imens de funderer på hva som skal skje videre. Perspektivet i låten er sannsynligvis satt til de svenske soldatene som bar kroppen hans hjem til Sverige. Låten bærer preg av fortvilelse og håpløshet: svenskene har mistet sin heltkonge og drømmen om et stort svensk imperium brast. Samtidig blir soldatene fremstilt som at de er i tvil om hvordan de helst bør minnes kongen – var egenskapene hans heltmot eller dumskap? Var han en god eller dårlig konge for Sverige? Dette er et av budskapene i låtteksten, spørsmålet om hvordan Sverige skal huske Karl XII i moderne tid. Et annet budskap kan leses ut ifra den siste delen før de to siste refrengene: det skal endelig bli fred, men de (svenskene) blir aldri det de var. Under følger låtteksten til den engelske versjonen av låten, «Long Live the King»:

Dreams are seldom shattered, by a bullet in the dark / Rulers come and rulers go, will our kingdom fall apart? / Who shall we now turn to, when our leaders lost their heart? / Lives are lost but at what cost, will the grand dream fall apart? / *Bro: Killed by his own or by his foes, turned the tide / Three hundred years still no one knows, the secret remains* / **Refreng: Broken dreams so grand, sing of his final stand, long live Carolus / Brought by soldiers hand, back to the fatherland, long live Carolus Rex** / Brought him back to Sweden, where we put him in a chest / Years of war and agony, now the king can finally rest / What will be uncovered, from that cold November night / Fredrikshald, what happened there, will it ever come to light? / *Bro* / **Refreng** / For their honor / For their glory / For the men who fought and bled / A soldier from Sweden remembers the dead / **Refreng [x2]** ^{/313}

Begge låttekstene benytter seg av døds mysteriet ved å spørre hvem som egentlig drepte kongen: hans egne eller fienden? Den engelske skiller seg på to måter fra den svenske låtteksten. Den første forskjellen er at den svenske versjonen setter tvil ved Karl XIIIs kvaliteter som konge, mens den engelske ikke gjør det. Den andre er avslutningen før de to

³¹² <https://www.sabaton.net/discography/carolus-rex/konungens-likfard/>

³¹³ <https://www.sabaton.net/discography/carolus-rex/long-live-the-king-english-version/>

siste refrengene som i den engelske versjonen i stedet for å reflektere over Sveriges fremtid, er en hyllest til de svenske soldatene som slåss for kongen.

4.4.2 Intensjon

I Sabaton History sin video om låten fra juli 2019 forteller Brodén om hvordan de startet prosessen med å lage et album om den svenske stormaktstiden. Han forklarer at denne låten, som var den første de skrev, var inspirert av maleriet til Gustaf Cederström fra 1878.³¹⁴ Maleriet viser hvordan karolinerne bærer Karl XIIIs lik over et fjellandskap, imens noen jegere tar av seg luen for den kongelige prosesjonen.³¹⁵ Låtteksten referer også til et fjellandskap, hvordan han blir båret over «berg och över hed». Det er vanskelig å tyde noen intensjon ut ifra disse utsagnene, og det har heller ikke lyktes med å finne utsagn fra andre intervju, i sammenheng med denne låten.

4.4.3 Resepsjon

For denne låtanalysen har jeg sett på tre ulike videoer og kommentarfelt. Det første er kommentarfeltet under Sabaton History sin video om låten.³¹⁶ En person skriver at hen ikke er svensk, men at albumet *Carolus Rex* får deg til å føle deg svensk. En annen skriver at kun Sabaton kan få en egypter som bor i Australia til å føle seg patriotisk for Sverige. Flere lyttere skriver at albumet gjorde dem interessert i svensk historie på en måte ulikt noe annet. Noen siterer Karl XIIIs angivelig siste ord: «vær ikke redd».

Den andre videoen jeg har undersøkt er Piscator sin lyrikkvideo av den engelske versjonen, med tekster på engelsk og tysk.³¹⁷ Mesteparten av kommentarene er humoristiske refleksjoner over at man kan føle sorg over en konge som døde for over 300 år siden. Noen spekulerer i hvem som kan ha drept kongen. En britisk person skriver at hen? brukte å le av konseptet «det svenske imperiet» men innså senere at dette var noe de virkelig hadde kjempet for å oppnå. En av de mer populære kommentarene er skrevet av en som lurer på hvorfor noen tror Sabaton er nazister. Flere kommentarer forsøker å besvare dette. En mener at det er fordi man i Sverige blir kalt rasist hvis man er nasjonalist. En annen mener at bandet er fantastisk, men at det er fansen som har skylden for stemplingen. Som svar til dette, kommenterer en annen at

³¹⁴ Sabaton History, «Long Live the King – Swedish King Karl XII – Sabaton History 024 [Official]», 18.07.2019, 10:33-11:45.

³¹⁵ Visit Østfold, «Karl XIIIs likferd - et majestetisk maleri med kunstneriske krumspring».

³¹⁶ Sabaton History, «Long Live the King – Swedish King Karl XII – Sabaton History 024 [Official]», 18.07.2019. Kommentarer sett 25.05.2021.

³¹⁷ Piscator, «Sabaton - Long Live The King (Lyrics English & Deutsch)», 12.07.2012. Kommentarer sett 25.05.2021.

Sabatons fans er folk som ikke vil at de blir erstattet av innvandrere. Andre kommentarer i tråden diskuterer om nazistene bidro med noe positivt til verden iht. forskningsfremskritt.

Den siste videoen jeg har undersøkt er en uoffisiell lyrikkvideo av den svenske versjonen.³¹⁸ I kommentarene foregår det diskusjoner om hvordan den svenske versjonen fremstår som annerledes den engelske, hvor mange er enige i at den svenske er mer «utislyrt» og «usensurert». Noen forsøker å oversette de svenske tekstene til engelsk. En av kommentarene forsøker å tolke forskjellene i at den svenske gjenspeiler håpløsheten til det svenske folket imens den engelske fremstår som at man må vise et sterkt fjes utad og ikke betvile kongen. Andre kommentarer diskuterer identiteten til morderen imens andre minner kongens dødsdag og dermed slutten på Sverige som stormakt. Enkelte er uenig med dette og mener slutten skjedde ved importen av kongehuset Bernadotte og byttehandelen av Finland mot Norge. I en diskusjonstråd er det en som mener at «venstreekstemistene» prøver å fjerne Sverige og stormaktstidens historie, og følger opp med å reklamere for Alternativ for Sverige. Kommentaren blir utfordret av en annen svensk kommentar.

I likhet med kommentarene på den forrige videoen er det flere internasjonale lyttere som uttrykker at albumet har skapt en sterk interesse for svensk historie. Igjen blir den svenske versjonen beskrevet av lytterne som mer «ekte» og «usensurert» enn den engelske, og lytterne virker interessert i å tolke forskjellene. Samtidig er lytterne underholdt av låten, og bruker for det meste tiden til å vitse og samhandle med andre som skriver i kommentarfeltet. Låten appellerer tydeligvis også til patriotismen hos noen lyttere, og viser medfølelse med de svenske soldatenes sorg over Karl XIIIs død.

4.5 «Ruina Imperii» – Det svenske imperiets kollaps

Den siste låten som vil være med i denne analysen er «Ruina Imperii».³¹⁹ Låten omhandler slutten på Sverige som en europeisk stormakt og viser spesifikt til karolinernes dødsmarsj. Da Karl XII ble skutt ved Fredriksten Festning var det flere tusener svenske soldater ledet av General Carl Gustaf Armfeldt som befant seg i Trøndelag på denne tiden. Generalen ga ordre om retrett tilbake til Sverige, noe som fikk dødelige konsekvenser for mange av soldatene som frøs i hjel på strekningen tilbake.³²⁰ I motsetning til låtene undersøkt tidligere er det kun én versjon av denne låten, som er på svensk.

³¹⁸ Shytzedaka's ALT, «Sabaton-Konungens Likfärd (Swedish Lyrics)», 05.03.2018. Kommentarer sett 25.05.2021.

³¹⁹ Latinsk for «imperiets kollaps»

³²⁰ Hegvold, «300-årsmarkering av karolinernes felttog», *Adresseavisen*, 18.08.2017.

4.5.1 Analyse av låttekst

Budet kom på en kall vinternatt / Carolus finns ej mer / Hemåt fränder / Över fjäll, genom bitande köld
går marschen / De går med sänkta huvuden / Återvänder / Död, vänter Armfeldt och män / Död,
kungens män, vänder hemåt igjen / **Refreng: Fränder, bröder, vår stormaktstid är över / Vårt rike
blöder, fanan står i brand / Aldrig, aldrig, aldrig återvända / Svea stormaktstid till ända /**
Ambition och en strikt religion / Drev svensken uti krig / Hårda tider / För sitt land, tog han vapen i
hand / Ett liv för rikets väl / Karoliner / Krig, givit allt vi förmår / Krig, dödens år, satt sitt spår, vi
består / **Refreng x2** / De togs förgivet / Bragda om livet / Vem lät det hända / Stormaktstid till ända

³²¹

Låtteksten bygger videre på historien som blir fortalt i den forrige låten «Konungens likfärd», og tar perspektivet til de svenske soldatene som returnerer hjem til Sverige fra Karl XIIIs tokt i Norge. Dette er altså ikke den samme gruppen som bar liket hans hjem. I første vers er det klare referanser til karolinernes dødsmarsj, men det virker som dette kun er brukt som et bakteppe for den større historien om at Sverige ikke lenger var en stormakt.

Om det kan tolkes et budskap fra låtteksten er det at den svenske stormaktstiden aldri vil skje igjen. Dette kan igjen tolkes på ulike måter: er dette noe som bør gjøre en trist? På mange måter kan låten fremstå som en sorglåt om at fordums guldager er over og at dette er trist. Denne lesningen står derimot i konflikt med uttalte budskap Sabaton kom med i videoene om «Carolus Rex», «Poltava» og «Killing Ground».

Man kan også forstå låtteksten som en fortelling om at Sveriges periode med kriger endelig er over. Det andre verset fremstiller livet til svenskene på denne tiden, hvor de ble drevet ut i krig gjennom ambisjoner og streng religion, og livet deres ble tatt for gitt. Dette kan tolkes som at bandet mener dette er negative egenskaper man ikke lenger bør hige etter. Med andre ord: higer man etter et gjensyn med den svenske stormaktstiden så higer man etter en tid fylt av krig og død.

4.5.2 Intensjon

På Sabaton History sin video om låten diskuteres ikke karolinernes dødsmarsj i like stor grad som det svenske imperiets undergang. Sundström sier at valget av å kun ha en svensk versjon var bevisst: «If you want to understand the full meaning, you gotta learn swedish».³²²

Diskusjonen går heller inn på at dette var den siste låten som ble skrevet på albumet. Bandet hadde hatt interne problemer som førte til at tre tidligere medlemmer forlot bandet. Dette førte til at Brodén og Sundström måtte fullføre albumet på egen hånd, og «Ruina Imperii» var den

³²¹ <https://www.sabaton.net/discography/carolus-rex/ruina-imperii/>

³²² Sabaton History, «Ruina Imperii – End of an Empire – Sabaton History 088 [Official]», 08.10.2020, 12:24-12:42.

siste låten av disse. Bandet kan da ha trukket paralleller mellom en mulig oppløsning bandet og oppløsningen av den svenske stormaktstiden, og spilt på dette.

4.5.3 Resepsjon

I denne analysen har jeg sett på tre ulike videoer med tilhørende kommentarfelt. Det første er Sabaton History sitt kommentarfelt.³²³ Flesteparten av kommentarene beskriver hvor lettet de er over at bandet ikke ble oppløst. En kommenterer at man ikke trenger en engelsk versjon og skriver videre at låtens alvorlighet blir forsterket av at låten kun er tilgjengelig på svensk. En person skriver at låtteksten fremstiller melankolien rundt det falne imperiet. Flere skriver at de har satt seg mer inn i svensk historie eller lærte seg svensk på grunn av albumet. Enkelte kommenterer den historiske konteksten som låten handler om. Noen uttrykker at låten er trist, imens andre er skuffet over at Neidell kun tok for seg imperiets slutt og ikke diskuterte karolinernes dødsmarsj hjem fra Norge.

Den neste videoen jeg har undersøkt er Piscators lyrikkvideo av låten og kommentarfeltet under.³²⁴ Mesteparten av kommentarene er Ikea-vitser og kommentarer som uttrykker at låten er trist. Flere kommentarer henviser til hvordan det føles å tape i strategispill. Noen argumenterer for at det svenske imperiets oppløsning ikke var så trist som det fremstilles. En svarer med å vise til de svenske soldatenes marsj er det som er trist og ikke imperiets fall. En person skriver at hen gråter på svensk, men er fra Bosnia. En polsk bruker skriver: «denne låten kunne like gjerne vært om mitt land ... dagene av herlighet og storhet er nå vekke og vil aldri komme tilbake. Stolte Polen har gått til grunne».

Den siste videoen jeg har sett på er en uoffisiell musikkvideo.³²⁵ Den bruker klipp fra flere ulike kilder, blant annet svenske spenningsserier og dokumentarer. Låtteksten og oversettelser av denne på både polsk og engelsk er brukt i videoen. Mesteparten av kommentarene viser støtte og er kompliment til skaperen, som mange mener har laget en god musikkvideo. Noen som kommenterer, er forbauset over at svenskene blir fremstilt som krigerske. Noen forsøker å kontekstualisere med å forklare rollen til Armfelt, som blir nevnt i låtteksten.

Som med de forrige låtene viser lytterne interesse i den svenske historien og det svenske språket, og er enige med bandet om at låten ikke trengte en engelsk versjon. Flere skriver igjen at de lærer seg språket eller Sveriges historie på grunn av låten og/eller albumet. Mange

³²³ Sabaton History, «Ruina Imperii – End of an Empire – Sabaton History 088 [Official]», 08.10.2020. Kommentarer sett 25.05.2021.

³²⁴ Piscator, «Sabaton - Ruina Imperii (Lyrics Svenska & English)», 03.12.2012. Kommentarer sett 25.05.2021.

³²⁵ GhostDog780430, «Sabaton - Ruina Imperii PL, EN, SWE lyrics», 26.03.2013. Kommentarer sett 25.05.2021.

vitser og spøker med hverandre, imens noen uttrykker medfølelse med det svenske imperiets kollaps. Hvor seriøse disse kommentarene faktisk er, er vanskelig å fastslå.

4.6 Diskusjon - Karl XII på svensk og engelsk

Sabatons har gjennom andre halvdel av albumet *Carolus Rex* karakterisert Karl XII gjennom hovedpersonens egne øyne i den første låten «Carolus Rex», og gjennom de ulike slagene han var ansvarlig for. Den første låten, «Carolus Rex», fremstiller kongen som en religiøs diktator. De to versjonene er relativt like, bortsett fra ulik vektlegging av kongens religiøsitet. Den neste låten «Ett Slag Fargat Rött» fremstiller soldatene som tjener under Karl XII som blodtørstige masse mordere, uten heder og ære i behold etter de henretter ubevæpnede russiske soldater. Låtens engelske motpart «Killing Ground» skiller seg fra den svenske ved å unngå å nevne at det var russiske soldater som ble henrettet, og ved å unngå begreper som masse mord, brudd på heder og ære, og at det ikke var en heltegjerning. De ulike versjonene av «Poltava» skiller seg fra hverandre på noen måter. I den svenske versjonen er soldatene tapre og modige, imens i den engelske dør de forgjeves. Den engelske låtens budskap framstår sterkere enn den svenske, ved at den presiserer at de mistet livet forgjeves.

«Konungens likfärd» stiller spørsmål til Karl XIIIs ettermæle, og hvordan det svenske folket skal huske kongen. Var han god eller dårlig, en helt eller skurk? Det andre budskapet, at det «aldri blir slik det engang var», er et budskap som derimot appellerer sterkt til nasjonalister, noe man kan se i kommentarfeltene. Den engelske versjonen «Long Live the King» reiser ingen tvil om hans egenskaper som konge. Dette kan være fordi informasjonen de internasjonale lytterne har om Karl XII for det meste er den som de får fra Sabatons låter, og de vil dermed ikke ha samme forståelse av hvordan kongen har blitt brukt i Sverige som svenske lyttere. En hyllest til soldatene er derimot noe de fleste internasjonale Sabaton-lyttere forstår seg på. Den siste låten bygger mye på den forrige låtens budskap, men er mer fremtidsrettet. Soldatene undrer seg om hva som kommer til å skje i fremtiden med landet, og at de sannsynligvis aldri blir de samme igjen. Det kan igjen tolkes i to retninger: enten er det fordi soldatene er traumatisert av lange perioder med krig eller så handler det om stoltheten deres som en stormakt.

Man kan skimte ulikheter i hvordan de ulike kongene blir fremstilt. Imens Gustav Adolf II er fremstilt som krigersk, er det på en mer heroisk måte. Der Gustav Adolf II blir beskrevet av andre som hyller ham som en helt, en gyllen løve som skal bekjempe en ond ørn (tyske stater) fra sør, er det Karl XII som selv fremhever sine egne «positive» egenskaper i «Carolus Rex». Med dette fremstilles han ikke bare som en diktator, men som en arrogant og selvopptatt en.

Gustav Adolf II blir heller aldri ilagt skylden for konfliktene på «hans halvdel» av albumet, imens det virker som Karl XII får direkte skylden for å ha ledet svenskene til sin undergang.

En annen måte å se albumets fortelling på er som en tragedie-fortelling. I albumet så starter det med en heroisk gyllen konge som leder Sverige inn i en tidsperiode hvor de hadde betydelig mer militær og politisk makt sammenlignet med resten av Europa enn de har i dag, og avslutter med en tyrann som er for stolt til å slutte krigføringen sin, og leder landet ut av denne «storhetstiden».

Bandets egne intensjoner med de ulike fremstillingene av kongen og de ulike konfliktene kan vi se på deres uttalelser i intervju med både Neidell og *Rocknytt*. Ifølge dem selv har de ikke brydd seg om at Karl XII er en kontroversiell figur, men samtidig har de bevisst unngått å fremstille hans kongeperiode med positive hendelser: fra måten kongen fremstiller seg selv på i låtteksten, til hendelsene de fremstiller etterpå hvor soldatene hans er fremstilt som masse mordere, og til hans største nederlag – hans død og effekten av det. Brodén selv mener Karl XII var en galning, og forsøkte å portrettere dette gjennom å innta hans rolle i «*Carolus Rex*». Han mener svensker bør føle skam over slaget ved Fraustadt som fremstilt i «Ett slag fargat rött».

De unngikk å fremstille Narva, Karl XIIIs største militære seier, for å bevisst unngå å fremstille stormaktstiden hans med «positive» hendelser, noe som ville appellert sterkere til svenske nasjonalister. Brodén er videre kritisk til stormaktstiden i et annet intervju med Neidell som tok for seg *Carolus Rex* i tre ulike deler. Her diskuterer Neidell og Brodén reaksjonen de fikk på albumet. Brodén er kritisk til at SVT nærmest ønsket å fremstille bandet som nazister.³²⁶ Han uttaler at de blir kalt «warmongers, glorifiers of war» og er enig når Neidell avbryter ham og sier at de jo gjør det motsatte.³²⁷ Han følte at siden de synger om det svenske imperiet så insinuerte media av de måtte være nasjonalister. Neidell legger til at de jo også synger om det svenske imperiets forfall. Brodén sier seg veldig enig og legger til at stormaktstidens Sverige var noen «fucking cunts».³²⁸

Hvis dette utsagnet kan tolkes som budskapet til albumet, så virker det ikke som at det har gått inn på mesteparten av lytterne. De fleste som kommenterer «*Carolus Rex*» er generelt utenforstående til hvorfor Karl XII blir brukt av ny-nazistene, og bruker mer tid på å ergre seg

³²⁶ Sabaton History, « A Swedish Trilogy Pt. 3 - Return of the... King – Sabaton History 094», 19.11.2020, 15:10-15:35.

³²⁷ Ibid, 16:45-17:00.

³²⁸ Ibid, 17:40-17:55.

over journalister som er kritisk til Sabatons fremstilling av kongen. Ifølge Neidell er Sabaton som oftest det første møtet internasjonale lyttere utenfor Skandinavia har med svensk historie.³²⁹ Noen får med seg at låten prøver å fremstille Karl XII som en gal diktator, men mener det kun er den engelske som kommer med det budskapet. De fleste andre kommentarer på en av videoene hyller kongen som en «badass» og sammenligner ham med hvordan dagens svensker blir sett på av ytre høyre. Enten så oppfatter lytterne ikke budskapet i låten eller så ignorerer de den i favør av det de ønsker å høre om: en stor og mektig kristen konge.

Det er flere som merker budskapet i «Ett slag fargat rött», hvor mange kommenterer forskjellene mellom den svenske og engelske låtteksten. Mange skriver at de foretrekker den svenske fordi den ikke legger skjul på hva som skjedde. I kommentarfeltene om «Poltava» er det mange russiske kommentarer, som viser at hendelsen er av stor interesse for dem også. Grunnen kan være det som en kommentar skrev: at Sveriges tap ved Poltava varslet Russlands kommende rolle som en europeisk stormakt.

I kommentarfeltene på «Konungens likfärd» og «Long Live the King» er det også de som skriver at disse låtene gjør at de føler seg svensk, eller patriotisk for Sverige selv om de ikke er derfra. Dette er altså en type kommentar som går igjen. Flere uttrykker også sorg over kongens død og imperiets kollaps, denne typen kommentar går også igjen på «Ruina Imperii». Dette bidrar til å tiltrekke brukere som skriver kommentarer fylt med ord og meninger ofte assosiert med ytre høyre nasjonalister: at dagens Sverige er «svakt» og ødelagt av «globalisering».

På en måte så appellerer bandet både til de som vil huske fortidens gulldager gjennom låtene «Lejonet Från Norden», «Gott Mitt Uns», «Carolus Rex» (uintendent) og «Konungens Likfärd» og «Ruina Imperii», og de som mener at dette var en forferdelig periode med krig og død gjennom «En livstid i krig» og «Ett slag fargat rött». Samtidig som de fremstiller Karl XII som en tyrann og i flere utsagn hevder at de vektlegger imperiets kollaps som albumets hovedfortelling, så fremstiller de døden hans som en trist, melankolsk affære og knytter det direkte til imperiets kollaps. I mitt intervju med Neidell gjentar han hva han mener er albumets fortelling: «The thing is if you go through all the songs in the album, it ends. It fails. It's a colossal failure you know. But it was co-opted by the ultra-nationalists you know, zealots in Sweden, which is unfortunate because Sabaton is completely against that».³³⁰

³²⁹ Personlig kommunikasjon med Indy Neidell over Zoom. 26.01.2021.

³³⁰ Ibid.

Selv om det svenske imperiet mislykkes som Neidell sa, er dette kun fortellingen. Som vi har sett, varierer budskap fra låt til låt. For selv om det ikke er bandets intensjoner å skape en lengsel etter fortiden, er det likevel det som skjer, når mesteparten av lytterne reagerer på albumets avslutning med hvor trist det svenske imperiets kollaps var. Budskapet i låtene passer dermed ikke med utsagnene til bandmedlemmene om at dette var en forferdelig tid.

Generelt er forskjellen mellom den svenske og engelske versjonen at den svenske er mer kritisk og stiller mer spørsmål til hvor bra stormaktstiden faktisk var for landet. De internasjonale lytterne tolker dette til at den svenske er mer personlig, men jeg vil argumentere for at den svenske også stiller høyere krav til lytternes historiekunnskap. Grunnen til dette kan være at et slik undrende narrativ ikke gir mening for de internasjonale lytterne, imens svenskene som har vokst opp med denne fortellingen på skolen har en annen forståelse, og vil dermed potensielt reflektere mer over hvordan man fremstiller denne perioden.

5. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg undersøkt hvordan metallbandet Sabaton fremstiller fortiden, hvordan de begrunner denne fremstillingen og hvordan lytterne reagerer på denne fremstillingen gjennom tre separate tematiske utvalg.

Fremstillingen av de ulike nasjonalfortellingene er generelt fortellinger om ulike hendelser, konflikter, personer og grupper som vekker følelser av patriotisme hos lytterne, uavhengig av nasjonal tilhørighet. Dette er ikke intensjonen til bandet, men et biprodukt av låtens tematikk og sjangeren de spiller i. Dette fører til at lytterne som tilhører nasjonen som fremstilles av Sabaton føler seg sterkere knyttet til sin egen historie og nasjonale identitet. Denne identiteten er ikke knyttet til en etnisk en av bandet selv, men gjøres av et fåtall som bruker disse historiene til å promotere ultranasjonalisme. Det er to element med Sabatons låtekster som har endret seg over tid. Det ene er hvordan bandet beskriver «fienden» i låtene. Moderne låter unngår å komme med nedlatende beskrivelser. Det andre er hvilke hendelser som blir fremstilt. Bandet vil ikke lenger fremstille moderne konflikter da de er redd dette blir oppfattet som propaganda.

Hvordan mesteparten av lytterne bruker disse fortellingene minner om hvordan man heier på sitt nasjonale fotballag eller pynter pavlovaen med røde og blå bær for å gjenskape det norske flagget: en form for «hverdagsnasjonalisme».³³¹ Den er ikke direkte truende, og det nasjonale blir bakgrunnsstoff for å forsterke hovedmaterialet: musikken. I motsetning til hvordan Billig definerer «banal nasjonalisme», er derimot Sabatons bruk av det nasjonale mye mer synlig. For lyttere som ikke er fra disse landene, skaper det interesse i det andre landets kultur og historie, og det kan virke forenende for lytterne.

I fremstillingen av Tyskland under andre verdenskrig er låtene preget av ulike tema. Det tyske militærets teknologi blir fremstilt på en måte som kan virke beundrende, og låtene viser en viss sympati for, og nyansering, av de tyske soldatenes moralitet. Maktpersonene i det tyske militæret blir enten sympatisert med og hyllet (Walther Wenck), fremstilt verken positivt eller negativt (Erwin Rommel), eller fremstilt som direkte ondskapsfull (Adolf Hitler). Det virker som at budskapet i låtene «The Final Solution» og «Rise of Evil» legger all skyld for propagandaen og endringen av det tyske samfunnet på Hitler, og fremstiller dermed en ganske forenklet versjon av hvorfor nazistene kunne komme til makten. Om dette er blitt gjort for å

³³¹ Billig, *Banal Nationalism*, 1995.

passer formen til musikken bedre eller for å unngå å støte fra seg tyske lyttere har ikke vært mulig å finne ut.

Bandet fremstiller den svenske stormaktstiden som verre under Karl XII, enn under hans forgjengere, men likevel noe som bør minnes. Som en samlet historie er albumet en fortelling om hvordan de gikk fra å være en stormakt i Nord-Europa, til å miste mesteparten av sin status. Den andre halvdel er mer fokusert på de negative aspektene ved stormaktstiden. Både i låtenes budskap og i utsagn fra bandet blir den svenske stormaktstiden under Karl XII kritisert, og dette er mer tydelig i de svenske låtversjonene. Samtidig avsluttes albumet med det tvetydige og melankolske budskapet om at «ting blir aldri slik det var».

Felles for de tre tematiske utvalgene er at bandet fremstiller fortiden gjennom ulike fortellinger hvor formålet er at de er underholdende for lytteren. I flere utsagn har bandet sagt at de er imot krig, og ikke glorifiserer dette. Om det ikke er glorifisering, så fremstiller de i alle fall mange krigshendelser på en måte som skal være engasjerende og underholdende for lytteren. Låtene forteller om blant annet spennende, utrolige og dødelige situasjoner som mennesker har opplevd, heltmodige øyeblikk og handlinger fra enestående personer, kul krigsteknologi og krigens forferdeligheter.

Budskapene i låttekstene varierer fra låt til låt. Det er derimot noen fellestrekk i budskap. Som påpekt av Grant og Olsson, har bandet sympati til soldater, ofte bakkesoldater eller av de lav rang. Disse soldatene er en slags ansiktsløs og anonym gruppe med eneste forenende fellesnevner at de har kjempet i kriger og konflikter. Om soldatene som fremstilles gis navn og en identitet, er dette ofte enten «glemte» helter eller høyt dekorerte helter med et godt renommé hos den generelle befolkningen. I enkelte tilfeller, som i «Hearts of Iron», går Sabaton imot dette prinsippet med vilje, men selv i dette tilfellet er personen som fremstilles en som mange ser på som «god», i hvert fall ifølge lytternes respons på låten. Måten soldatene fremstilles og budskapet om at de bør minnes har et klart militærmaskulint trekk, noe som har vært populært innenfor populærkulturelle fremstillinger av kriger og konflikter. Om bandet glorifiserer noe, så er det rollen og statusen til «den vanlige» og navnløse soldaten. De som «ofret alt» må minnes og huskes.

Bandets begrunnelser for hvorfor de har fremstilt fortiden på måten de har gjort endrer seg avhengig av situasjonen, når de ble spurt og hvilke låter eller «kontroverser» de blir spurt om. De ønsker å komme med standpunkt med musikken sin, og bryr seg ikke om noen blir fornærmet av det de fremstiller, så lenge det ikke leder til anklager om politisk tilhold til

ekstremisme. Hvis de blir anklaget for å være nazi-sympatisører, så har de simpelthen ingen beskjed med musikken sin.³³² Kopanski er i tvil om utsagnene til bandet i det hele tatt kan regnes som pålitelige:

«Ultimately it can be posited that it is completely irrelevant for the band as to why people buy their albums – the crucial point is that they buy them, even if that means using morally questionable practices such as the treatment of the Holocaust in a sing-along chorus».³³³

Det er et begrep utviklet av metallforskeren Keith Kahn-Harris som kan hjelpe i å forklare denne motvilligheten til å assosiere materialet og musikken sin som politisk. Det han kaller «reflexive anti-reflexivity»³³⁴ er evnen til å vite at man bør reflektere over utsagn eller handlinger, men velge å ikke gjøre det.³³⁵ Sannsynligvis vet bandet at det å fremstille temaer som Adolf Hitler, konflikt mellom nasjoner, Holocaust og Karl XII, er ekstremt politisk, og å benekte dette kan få dem til å fremstå som naive for mange. Ved å kalle seg og verkene sine apolitiske tillater det dem derimot å unngå kontroverser innad i deres eget miljø. Om de hadde kalt låten «Stalingrad» for en politisk kritikk av hvordan Sovjetunionen «kastet bort» soldatene sine, et narrativ inspirert av boken til Anthony Beevor, en historiker som er sterkt kritisert i Russland, hadde de nok hatt problemer med å spille konserter der.³³⁶ Denne evnen til å fremstå som uvitende tillater dem å bryte grenser og lage musikk om kontroversielle hendelser og unngå problemer knyttet til det. Dette har derimot fått konsekvenser: ved å spille på en festival arrangert av «Putins Hells Angels» på Krim-halvøya, ble samarbeidet deres med det svenske forsvaret hvor de komponerte en låt som feiret 500-års jubileet til det svenske Livgardet avbrutt.³³⁷ De ga likevel ut låten og Brodén's uttalelse viser igjen til hvordan de forholder seg til politikk: «We don't give a shit so we did it anyway».³³⁸

Disse utsagnene er tett knyttet opp mot en form for subkulturell kapital brukt innenfor metallsjangeren som er «transgressiv», hvor grensebryting av moraler eller regler gir bandet respekt av både sine egne lyttere, men også av andre band og de som tilhører «metallverdenen».³³⁹

³³² Sabaton History, « Rise of Evil – Adolf Hitler and the Nazi Party – Sabaton History 020 [Official]», 15:55-16:06.

³³³ Kopanski, 2020, s. 351.

³³⁴ Reflekterende anti-reflektering, egen oversettelse.

³³⁵ Kahn-Harris, 2007, s. 145.

³³⁶ Spiro, «Russia bans books on Nazi defeat by British historians», *The Times*, 2015.

³³⁷ Forsling, «Sabatons samarbeide med forsvaret stoppades – av arméledningen», *Aftonbladet*, 2021.

³³⁸ Sabaton, «Sabaton's Pär & Joakim talk about the story & inspiration behind Livgardet + The Royal Guard (pt. 2)», 27.03.2021, 01:05-01:48.

³³⁹ Kahn-Harris, 2007, s. 121, 127, 138-139.

Denne bruken av «refleksiv anti-refleksivitet» er ikke unik for Sabaton. En slik tradisjon om å fornekte det politiske budskapet i musikken har blitt gjort av flere artister, blant annet Bob Dylan på 60-tallet.³⁴⁰ Mange flere artister har hevdet at de er totalt apolitiske og slike uttalelser bør sees i lys av sjangeren og miljøet de er en del av.³⁴¹ Heller enn å forstå utsagnene deres til å bety at de ikke mener noe politisk med låter som for eksempel «The Final Solution», «Counterstrike» og «Carolus Rex», bør utsagnene tolkes som at de ikke vil relatere den historiske konteksten de synger om med nåtidens politikk, som for eksempel Holocaust-fornektere, nynazister, konflikten mellom Israel og Palestina eller Brexit. De vet at disse temaene er kontroversielle, og ved å ta et standpunkt vil de muligens skremme vekk potensielle kunder og tilhengere.

I de fleste av de tidlige utsagnene som jeg har undersøkt virker det som at bandet har brukt den historiske konteksten som et bakteppe for å krydre musikken deres, og vært mer opptatt av å fremstå først og fremst som musikere. Bandet opererer innenfor et kommersielt historiebruksområde, som kommer til uttrykk gjennom ulike historiebruksformer som musikken, låttekstene, albumkunsten, sceneshow og «band-merch». Gjennom bandets karriere er det hovedsakelig en underholdende funksjon som har kjennetegnet Sabatons musikk. Historietematikken var med andre ord kun en hobby, en hobby som gir dem en egen nisje innenfor metallmiljøet. I et intervju med *Metal Blast* forteller Sundström at dette har endret seg:

«The more you read about history the more interested you get. Now, for the first time in our 20-year history, in 15 years of singing about this topic, people can actually learn about history with us, thanks to our Sabaton History Channel, because it is proper education... Until February we were just a metal band, and then we also became educators. I'm very proud of this».³⁴²

Man kan se på dette som en intensjon fra bandets side om at de nå aktivt er interessert i rollen som historielærere, selv om det kommer til uttrykk gjennom underholdning. Med Sabaton History-kanalen har Sabatons musikk nå fått en enda større eksplorativ-forskende funksjon. Med et stort publikum, kan historien de forteller formidles til mange flere mennesker enn historien som blir undervist i academia. I mitt intervju med Neidell belyser han hvor viktig Sabaton og YouTube har vært som verktøy i å undervise om historie, og at denne historieinteressen er veldig viktig for å utvikle en dypere forståelse av historie:

«The best thing that Sabaton does is, when people listen to a Sabaton song like «Ballad of Bull» or «Smoking Snakes» or whatever, and they go «this is a really interesting story, I'd like to learn more

³⁴⁰ Kahn-Harris, 2007. 165.

³⁴¹ Scott, «Heavy metal and the deafening threat of the apolitical», s. 237-238.

³⁴² Salmeron, «Learning about War: An Interview with Pär Sundström of Sabaton», *Metal Blast*, 23.08.2019.

about that story» ... It inspires them to learn more about their and our history and that can only be a good thing».³⁴³

I mitt intervju med Fischer påpekte han hvor viktig det er å ha et kommentarfelt hvor lytterne kan samhandle. Selv med mengden hets han har fått i kommentarfeltet på videoen hans om «Winged Hussars», har han ikke fjernet kommentarfeltet. Det viser at et slags ideal om anti-sensur gjennomsyrrer Sabatons fanbase. Om det er fordi de tolker at dette er et av bandets idealer eller at bandet fremstår slik på grunn av tilhengernes forventninger er ikke lett å fastslå, men korrelasjonen mellom dette har blitt påpekt av Forsström.³⁴⁴ Og selv om det er mulig å tolke Brodén's uttalelse i «Rise of Evil»-videoen til Sabaton History som anti-sensur og «jeg-gjør-hva-jeg-vil», er det mulig å tolke utsagnet i en annen retning om man sammenligner kommentarfelt i Sabaton og Sabaton History-videoer med uoffisielle.³⁴⁵ Med tilgang på moderatorer, noe for eksempel Fischer ikke har, kan de moderere kommentarfeltet og fjerne meninger som fremmer hat. Det at Brodén ikke har noe imot at lytterne har slike meninger er derimot ikke det samme som om man skriver det i kommentarfeltene deres: det er muligens det han oppfatter som å vise frem «kjønnsorganane» i offentligheten. Dette er den samme tankegangen Neidell og dermed TimeGhost og Sabaton History opererer med: de er nødt til å være intolerant mot intoleranse, ellers vil kommentarfeltene bli overfylt av hat.

De aller fleste av lytterne bruker Sabatons låter og fortellinger til å bli underholdt. De vitser og har det kjekt med de andre lytterne, og lager humor ut av fortidens hendelser. For mange er ikke det Sabaton presenterer seriøst, med unntak av de låtene som blir sett på som «seriøse»: «The Final Solution», «In Flanders Field» og «Ruina Imperii» for å nevne noen. Disse påkaller andre følelser enn humor, men er fortsatt en form for underholdning for lytterne. Dette er i tråd med bandets intensjoner, men for lytterne oppfyller Sabatons musikk i tillegg til denne underholdningsfunksjonen, andre historiebruksfunksjoner: de diskuterer den historiske konteksten med andre lyttere, legger til egne fortellinger fra slekt og familie og kritiserer fremstillingen eller dens historiske korrekthet. Mange bruker også musikken til å lære seg mer om historie, språk eller å diskutere dette med andre lyttere. For disse har Sabatons musikk funksjonen om å være eksplorativ-forskende.

Andre lyttere er opptatt av at låtens legitimerende funksjon, og argumenterer for at dens fremstilling viser «hvem som hadde rett» i kriger og konflikter mellom nasjoner. For mange

³⁴³ Personlig kommunikasjon med Indy Neidell, 26.01.2021.

³⁴⁴ Forsström, 2015, s. 67-70.

³⁴⁵ Sabaton History, «Rise of Evil – Adolf Hitler and the Nazi Party – Sabaton History 020 [Official]», 20.06.2019, 14:45-15:03.

har låtene også en identitetsskapende funksjon. Lytterne som tilhører landet som blir sunget om ytrer at mange av låtene gjør dem stolt av landet og historien til landet sitt, imens lytterne som tilhører andre land også føler denne formen for patriotisme, ved å leve seg inn i rollen som de fra kulturen eller landet det handler om.

Denne funksjonen tar lytterne med tilbake til fortiden gjennom innlevelse og rollespill og får lytterne til å føle seg «som om de var der». I forskningen på hvordan videospill fremstiller fortiden er det blitt utviklet noen begrep noe som også er aktuelt med Sabatons historiebruk. Chapman beskriver hvordan enkelte videospill lar spillerne bedrive «virtuell re-enactment», ved å leve seg inn i soldatenes perspektiv ved å benytte seg av rollespill.³⁴⁶ Et annet begrep som blir brukt er «immersion». Det blir definert av Salvi og Bullinger, som siterer Janet Horowitz Murray, som «følelsen av å være omgitt av en helt annen virkelighet, så forskjellig som vann er fra luft og som tar over all vår oppmerksomhet, eller hele det perseptuelle apparatet vårt».³⁴⁷

Denne funksjonen er unikt for bandet som driver med musikk, da denne funksjonen som oftest fremtrer i videospill. Funksjonen fremtrer i musikken deres ved at bandet fremstiller fortiden i låtene sine, med bruk av presens og ved å spille på følelser som involverer lytterne. Dette tydeliggjøres gjennom deres samarbeid med spill som *Hearts of Iron*, *World of Warships* og *World of Tanks*. Disse spillene er riktignok ikke fra førstepersons perspektiv, slik «immersive» videospill ofte er, men spillerne lever seg her inn i rollen som leder for ulike nasjoner under andre verdenskrig, som styrmenn for krigsskip eller som tankskommandører. Ofte hører de også på musikken til bandet for å hjelpe dem å leve seg inn i disse rollene.

Det må nevnes at denne oppgaven, som kun er tekstlig, ikke kan vise helt tydelig hvordan den innlevende historiebruken fungerer.³⁴⁸ Det er totaleffekten av alt kombinert: musikken, den historiske fortellingen, musikkvideoer, bruken av presens i låtteksten. Alt dette kommer spesielt til uttrykk under konserter eller ved å høre på musikken med noen hodetelefoner imens man leser låtteksten. Opplevelsen av musikken er naturlig nok også veldig subjektiv. Sabatons musikk har ikke en slik innlevende funksjon for alle som hører på dem.

I denne undersøkelsen har jeg vist hvordan mange lyttere samhandler med hverandre i kommentarfeltene. Selv om noe av det jeg har undersøkt har vist hvordan et fåtall bruker

³⁴⁶ Chapman, *Digital Games as History*, 2018, s. 172-174, 180-181.

³⁴⁷ Salvati og Bullinger, «Selective Authenticity and the Playable Past», *Playing with the Past*, s. 156-157.

³⁴⁸ For å få den fulle opplevelsen anbefaler jeg å høre på låtene imens du leser analysen.

musikken til bandet til å komme med ekstremistiske meninger, har disse kommentarfeltene likevel en viktig og positiv funksjon for mesteparten av lytterne. Det som gjør at Sabatons musikk kan fungere på måten den gjør, er denne interaktiviteten mellom lytterne, som Neidell påpekte i mitt intervju med ham.

Sabaton er som Neidell har kalt dem, en «gateway drug» eller inngangsportal for mange til å oppsøke en dypere og bredere historieforståelse.³⁴⁹ Som vi har sett i denne oppgaven, oppfyller Sabatons musikk et mangfold av flere funksjoner enn kun underholdende historiebruk for mange av lytterne. Selv om mange andre band bruker historie i musikken sin, er det kun Sabaton som har tatt det så seriøst som de gjør: det at de forsøker å formidle det korrekt og at de nå tar på seg rollen som «educators» gjennom å samarbeide med historikere viser hvor mye de tar dette på alvor. Selv om de viser en slags non-chalant «jeg-gjør-hva-jeg-vil» holdning til media, politikk og enkelte folks reaksjoner på hvordan de fremstiller ting, bryr de seg.

5.1 Videre forskning

En annen innfallsvinkel som jeg kunne tatt i denne oppgaven, hadde vært å fokusere på kun ett utvalg. En oppgave som går mer i dybden på Sabatons fremstilling av ulike nasjoner i musikken sin kunne sammenlignet dette med hvordan de ulike fanklubbene til bandet oppfatter musikken som omhandler nasjonen deres.³⁵⁰ Peter Grants bok undersøkte hvordan første verdenskrig blir fremstilt i popmusikken, og analyserte «Cliffs of Gallipoli», «The Price of a Mile» og «Angels Calling». I 2019 kom bandet med et konseptalbum som kun omhandlet første verdenskrig, og dette kan nå bli brukt til en ny oppgave om deres fremstilling av krigen.

Sabaton er langt ifra det eneste metallbandet som bruker historiske hendelser i en stor grad. Man kan for eksempel, undersøke hvordan romertiden blir fremstilt i metallmusikken ved å se på band som det kanadiske Ex Deo eller italienske ADE. Man kan undersøke hvordan den amerikanske borgerkrigen blir fremstilt i musikken ved å sammenligne musikken til det svenske bandet Civil War med albumet *The Glorious Burden* til det amerikanske bandet Iced Earth. I min oppgave har jeg ikke undersøkt kjønnsperspektivet til Sabaton, som har sin egen kvinnelige fangruppe, «Sabaton Witches», oppkalt etter låten «Night Witches». Her kunne man undersøkt hvordan kvinnelige lyttere forholder seg til musikk som fremstiller kvinner i

³⁴⁹ Personlig kommunikasjon med Indy Neidell over Zoom den 26.01.2021.

³⁵⁰ Som sagt tidligere så har Sabaton ulike fanklubber for mange ulike land.

fortiden, spesielt innenfor en sjanger som har et veldig maskulint fokus på fortiden. Det er gjort mye arbeid om kjønn i metallmiljøet som vil være gode referanser for en slik oppgave.

6. Kilder, referanser og litteraturliste

6.1 Kilder

Låttekster hentet fra Sabatons nettsider: <https://www.sabaton.net/discography/>. Jeg har gjort egne endringer der jeg har oppdaget skrive- og formateringsfeil.

6.1.1 Videoer og kommentarfelt presentert i rekkefølgen de blir analysert:

Sabaton History. «Counterstrike – The Six-Day War – Sabaton History 014 [Official]».

Video. 09.05.2019. <https://youtu.be/IEPJbqIHlv0> Hentet: 27.05.2021.

Piscator. «Sabaton - Counterstrike (Lyrics English & Deutsch)» Video. 24.07.2011. Hentet 27.05.2021. https://youtu.be/w_N7PSkwUmA

Tamir Brenner. «Sabaton - Counterstrike (Unofficial Video)». Video.

20.03.2010. <https://youtu.be/Rix1VZOYfsU>. Hentet: 27.05.2021

Sabaton History. «Back in Control – The Falklands War – Sabaton History 055 [Official]».

Video. 20.02.2020. <https://youtu.be/rNDCh6Kbf5Y>. Hentet 27.05.2021.

GhostDog780430. Sabaton – «Back In Control + Lyrics». Video. Opplastet 17.07.2010.

<https://youtu.be/MVd-DGMuHfM>. Hentet 27.05.2021.

3595550100. «Sabaton - Back in Control Sub Español (Versión Argentina)». Video.

15.06.2018.. <https://youtu.be/vhrxvbR24X8>. Hentet 27.05.2021.

Sabaton History. «40:1 – The Battle of Wizna – Sabaton History 001 [Official]». Video.

07.02.2019. <https://youtu.be/Qpb8gTSMUbo>. Hentet 07.06.2021.

Sabaton. «SABATON - 40:1 (Official Fan Made Video)». Video. 28.04.2009. Hentet

<https://youtu.be/ivgCD3liKyg>. 27.05.2021.

Piscator. «Sabaton - 40 : 1 (Lyrics English & Deutsch)». Video. 10.09.2010.

<https://youtu.be/XnFSb8xcmN4>. Hentet 27.05.2021.

Sabaton. «SABATON - Uprising (Official Music Video)». Video. 04.08.2010..

<https://youtu.be/lzeNBRbWXpI>. Hentet 27.05.2021.

Sabaton History. «Uprising – The 1944 Warsaw Uprising – Sabaton History 076 [Official]».

Video. 16.07.2020. https://youtu.be/VB_E-gjnZ7A. Hentet 27.05.2021.

Piscator. «Sabaton - Uprising (Lyrics English & Deutsch)». Video. 05.01.2011.
<https://youtu.be/qJnVwAH-5K0>. Hentet 27.05.2021.

Sabaton History. «Winged Hussars – Polish Cavalry – Sabaton History 053 [Official]». Video. 06.02.2020. https://youtu.be/K_L5acJht3g. Hentet 27.05.2021.

Hardigun. «Sabaton - Winged Hussars (Subtitles)». Video. 07.09.2019.
<https://youtu.be/CxlRJsQ7p2k>. Hentet 27.05.2021.

Piscator. «Sabaton - Winged Hussars (Lyrics English & Deutsch)». Video. 10.09.2016.
https://youtu.be/75zmIj_4LFQ. Hentet 27.05.2021.

Sabaton. «SABATON - Coat of Arms (Official Music Video)». Video. 13.09.2012.
<https://youtu.be/wtax3Fl-UZo>. Hentet 27.05.2021.

Harry Huhtanen. «Sabaton - Coat of Arms (Animated)». Video. 07.02.2012.
<https://youtu.be/4PeHeGZrqO4>. Hentet 27.05.2021.

Sabaton History. «Coat Of Arms – The Greco-Italian War – Sabaton History 078 [Official]». Video. 30.07.2020. <https://youtu.be/VPXxWT0-Tis>. Hentet 27.05.2021.

GhostDog780430. «Sabaton - Coat of Arms + Lyrics». Video. 03.08.2010.
<https://youtu.be/eglKhZ4ycGU>. Hentet 27.05.2021.

Nuclear Blast Records. «SABATON - Sparta (OFFICIAL LYRIC VIDEO)». Video. 16.09.2016. Hentet 27.05.2021. <https://youtu.be/p1SIBIB5pzU>

Sabaton History. «Sparta – The Battle of Thermopylae – Sabaton History 041 [Official]». Video. 14.11.2019. https://youtu.be/Y_hBHlPkeoU. Hentet 27.05.2021.

Moonumental. «Sabaton-Sparta (Lyrics) (Music video)». Video. Opplaget 18.08.2016.
<https://youtu.be/36OiRIxup3w>. Hentet 27.05.2021.

Sabaton History. «Far From The Fame – Karel Janoušek – Sabaton History 022 [Official]». Video. 04.07.2019. <https://youtu.be/sYIX65Wp1pw>. Hentet 27.05.2021.

makanabik. «Sabaton - Far From The Fame (Masters of Rock 2012 DVD)®». Video. 14.12.2012. <https://youtu.be/LrMyAIuCxGI>. Hentet 27.05.2021.

Lucas Hrom. «Sabaton - Far from the Fame (Daleko od slávy) CZ text». Video. 21.10.2013.
<https://youtu.be/uThFNsluSww>. Hentet 27.05.2021.

Nuclear Blast Records. «SABATON - Blood of Bannockburn (OFFICIAL LYRIC VIDEO)». Video. 15.07.2016. <https://youtu.be/Oi7xBe5-M8k>. Hentet 27.05.2021.

Sabaton History. «Blood of Bannockburn – War of Scottish Independence – Sabaton History 002 [Official]». Video. 14.02.2019. https://youtu.be/pT7rteGNM_A. Hentet 27.05.2021.

mediamicke71. «Sabaton - Blood of Bannockburn / Braveheart mashup». Video. 20.08.2016. <https://youtu.be/KHtzFofvRI4>. Hentet 27.05.2021.

Sabaton History. «Ghost Division – Rommel's 7th Panzer Division – Sabaton History 073 [Official]». Video. 25.05.2020. <https://youtu.be/uGd1h6pchzM>. Hentet 09.05.2021.

Piscator. «Sabaton - Ghost Division (Lyrics English & Deutsch)». Video. 13.09.2010. <https://youtu.be/keXfiffBzFw>. Hentet 09.05.2021.

злодейский Ломбардо. «Sabaton - Ghost Division (Music Video)». Video. 18.05.2017. <https://youtu.be/Xosp-rJ0ySI>. Hentet 09.05.2021.

Sabaton History. «Wehrmacht – The German Army 1935-1945 – Sabaton History 052 [Official]». Video. 30.01.2020. <https://youtu.be/Nrc5BT30UOs>. Hentet 09.05.2021.

Piscator. «Sabaton - Wehrmacht (Lyrics English & Deutsch) - no pics». Video. 30.04.2011. <https://youtu.be/ioHQMB2NqF4>. Hentet 09.05.2021.

3temii. «Sabaton - Wehrmacht (lyrics) HD». Video. 26.02.2015. <https://youtu.be/CHwKUCIcVig>. Hentet 09.05.2021.

Druggaar. «Sabaton - Wehrmacht | Lyrics | Generation War». 16.03.2017. <https://youtu.be/iwJbkA1AcBk>. Hentet 27.05.2021.

Sabaton History. «Hearts of Iron – The Battle of Berlin – Sabaton History 017 [Official]». 30.05.2019. <https://youtu.be/3ZcKKvKUPqk>. Hentet 09.05.2021.

Piscator. «Sabaton - Hearts of Iron (Lyrics English & Deutsch)». Video. 27.11.2014. https://youtu.be/_uk2NeKBG5A. Hentet 09.05.2021.

SteffywithaStify. «Sabaton - Hearts of Iron (Cinematic GMV) [Lyrics]». Video. 20.08.2019. <https://youtu.be/s9AcSns9fj0>. Hentet 09.05.2021.

Sabaton, «SABATON - Bismarck (Official Music Video)», Video. 22.04.2019. <https://youtu.be/oVWEb-At8yc>. Hentet 09.05.2021.

Sabatón History. «Bismarck – Battle of the Atlantic – Sabatón History 012 [Official]». Video. 25.04.2019. <https://youtu.be/r5D3wSqdIG4>. Hentet 09.05.2021.

Piscator. «Sabatón - Bismarck (Lyrics English & Deutsch)». Video. 18.05.2019. <https://youtu.be/rbd3kAuAR70>. Hentet 09.05.2021.

Sabatón. «SABATON - The Final Solution (Official Lyric Video)». Video. 09.11.2020. <https://youtu.be/O3awC4mv4Q>. Hentet 09.05.2021.

Sabatón History. «The Final Solution - The Holocaust – Sabatón History 083 [Official]». Video. 03.09.2020. <https://youtu.be/tZsaFcGzkeM>. Hentet 09.05.2021.

Piscator. «Sabatón - The Final Solution (Lyrics English & Deutsch)». Video. 16.02.2011. <https://youtu.be/96HtY9XJSMA>. Hentet 09.05.2021.

Kain Sama. «Sabatón - The Final Solution - Schindler's List - Hebrew Translated». Video. 17.03.2018. <https://youtu.be/571QLFc0O2w>. Hentet 27.05.2021.

MachineProRipper. «Sabatón-Final solution Live@Trix Antwerp 18/12/11». Video. Lastet opp 21.03.2013. <https://youtu.be/rGZQSNuBCbM>. Hentet 01.06.2021.

Martin Dybala 2. «Sabatón - The Final Solution (accoustic) - Praha Prague 2017». Video. Lastet opp 05.03.2017. <https://youtu.be/u2S-sO21LR4>. Hentet 01.06.2021.

Sabatón History. «Rise of Evil – Adolf Hitler and the Nazi Party – Sabatón History 020 [Official]». Video. 20.06.2019. <https://youtu.be/mzQJwRIcUQ0>. Hentet 09.05.2021.

Piscator. «Sabatón - Rise Of Evil (Lyrics English & Deutsch)». Video. 12.11.2009. <https://youtu.be/JTUSkI-v2LU>. Hentet 09.05.2021.

Chris Asgard. «Sabatón - Rise of Evil Unofficial Video HQ + Lyrics». Video. 07.06.2012. <https://youtu.be/-q120sJeisY>. Hentet 09.05.2021.

Sabatón History. «Carolus Rex - Charles XII of Sweden - Sabatón History 084 [Official]». Video. 10.09.2020. <https://youtu.be/TtsBlajdsYA>. Hentet 09.05.2021.

Piscator. «Sabatón - Carolus Rex SV (Lyrics Svenska & English)». Video. 29.04.2012. <https://youtu.be/VHeRnaWMtDk>. Hentet 09.05.2021.

BirkaViking. «Sabatón - Carolus Rex (English version)». Video. 12.04.2012. <https://youtu.be/WnAvNdVyJB0>. Hentet 09.05.2021.

- Sabaton History. «Killing Ground - The Battle of Fraustadt - Sabaton History 082 [Official]». Video. 27.08.2020. https://youtu.be/VCGOO3_f03c. Hentet 09.05.2021.
- Duke of Txtspeak. «Sabaton - Ett slag färgat rött (Lyrics English & Svenska)». Video. 18.05.2019. <https://youtu.be/BQndCA8i6MQ>. Hentet 09.05.2021.
- 3temii. «Sabaton - Killing Ground (lyrics) HD». Video. 09.05.2015. <https://youtu.be/7Jg76Iyy8bM>. Hentet 09.05.2021.
- 3temii. «Sabaton - Ett Slag Färgat Rött (lyrics) HD». Video. 17.09.2015. <https://youtu.be/MEfyq3MWf6U>. Hentet 27.05.2021.
- Sabaton History. «Poltava – The Great Northern War – Sabaton History 057 [Official]». Video. 05.03.2020. <https://youtu.be/FJIRGO5epaI>. Hentet 09.05.2021.
- hatec01. «Sabaton - Poltava music video [EN subtitles]». Video. 08.06.2012. <https://youtu.be/M65mswPjN80>. Hentet 09.05.2021.
- 3temii. «Sabaton - Poltava (Swedish) (lyrics) HD». Video. 23.09.2015. <https://youtu.be/vvulg3CGQjs>. Hentet 27.05.2021.
- Sabaton History. «Long Live the King – Swedish King Karl XII – Sabaton History 024 [Official]». Video. 18.07.2019. <https://youtu.be/eKnHrXtsvkc>. Hentet 09.05.2021.
- Piscator. «Sabaton - Long Live The King (Lyrics English & Deutsch)». Video. 12.07.2012. <https://youtu.be/2GKCYbvDepY>. Hentet 09.05.2021.
- GhostDog780430. «Sabaton - Long Live The King (polskie napisy)». Video. 13.06.2012. <https://youtu.be/SI-Ug3B2pjs>. Hentet 09.05.2021.
- Shytzedaka's ALT. «Sabaton-Konungens Likfärd (Swedish Lyrics)». Video. 05.03.2018. <https://youtu.be/LY-2evk3UQA>. Hentet 27.05.2021.
- Sabaton History. «Ruina Imperii – End of an Empire – Sabaton History 088 [Official]». Video. 08.10.2020. <https://youtu.be/bL9CnKWxPDI>. Hentet 09.05.2021.
- Piscator. «Sabaton - Ruina Imperii (Lyrics Svenska & English)». Video. 03.12.2012. <https://youtu.be/vDKB4kT3o1w>. Hentet 09.05.2021.
- GhostDog780430. «Sabaton - Ruina Imperii PL, EN, SWE lyrics». Video. 26.03.2013. <https://youtu.be/4oKEIor2oIA>. Hentet 09.05.2021.

6.1.2 Øvrige videoer:

Nuclear Blast Records. «SABATON - Talk 'Rorke's Drift' and 'The Blood Of Bannockburn' (OFFICIAL INTERVIEW)». Video. 22.08.2016. <https://youtu.be/4fHm8Jqtqpg>. Hentet 27.05.2021.

Sabatons History, «Into The Fire – The Vietnam War – Sabatons History 061 [Official]». Video. 03.04.2020. https://youtu.be/jk6WvY7d_gI. Hentet 07.06.2021.

Sabatons History, «En Livstid i Krig – The Thirty Years War». Video. 26.09.2019. <https://youtu.be/RT2FLNvzoPQ>. Hentet 08.06.2021.

Piscator. Slettet video om «Wehrmacht». <https://www.youtube.com/watch?v=a0pIGmiqarc>

MachineProRipper. «Sabaton-Final solution Live@Trix Antwerp 18/12/11». Video. 21.03.2013. <https://youtu.be/rGZQSNuBCbM>. Hentet 27.05.2021.

Sabatons. «SABATON - Primo Victoria (Official Music Video)». Video. 06.06.2018. https://youtu.be/qVHyl0P_P-M. Hentet 29.05.2021.

flolo81. «Sabaton - The Final Solution Live @ Markthalle Hamburg 26.09.2010». Video. 28.09.2010. <https://youtu.be/mPvQuevRFoQ>. Hentet 01.06.2021.

6.2 Litteratur og referanser

6.2.1 Litteratur

Aronsson, Peter. *Historiebruk: att använda det förflutna*. Lund: Studentlitteratur AB, 2005.

Beevor, Anthony. *Berlin: The Downfall 1945*. London: Viking, 2002.

Benigno, Franco. «Il Mediterraneo dopo Braudel», i *La frontiera mediterranea: tradizioni culturali e sviluppo locale*, redigert av Pietro Barcellona og Fabio Ciaramelli. Bari: Edizioni Dedalo, 2006.

Bjerke, Alf Edon. *Nordens løve – Karl 12. i Norge. Felttogene i 1716 og 1718*. Oslo: Aschehoug, 1992.

Bøe, Jan Bjarne. *Å lese fortiden. Historiebruk og historiedidaktikk*. Kristiansand: HøyskoleForlaget, 2006.

Chapman, Adam. *Digital Games as History: How Videogames Represent the Past and Offer Access to Historical Practice*. New York: Routledge, 2016.

- Folkenborg, Håkon Rune. *Én fortid - mange fortellinger - introduksjon til historiebruk*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2018.
- Frost, Robert I. *After the Deluge: Poland–Lithuania and the Second Northern War*. Cambridge University Press, 1993.
- Grant, Peter. *National Myth and the First World War in Modern Popular Music*. 1. Utgave i serien «Palgrave Studies in the History of Subcultures and Popular Music». London: Palgrave Macmillan UK, 2017.
- Goldhagen, Daniel Jonah. *Hitler's Willing Executioners: Ordinary Germans and the Holocaust*. New York: Alfred A. Knopf, 1996.
- Harris, Keith-Kahn. *Extreme Metal: Music and Culture on the Edge*. Oxford: Berg, 2007.
- Hutcheon, Linda. *Irony's Edge: The Theory and Politics of Irony*. London/New York: Routledge, 1994.
- Johnson, Paul. *A History of the Jews*. Harper Perennial, 1988.
- Karlsson, Klas-Göran og Ulf Zander. *Historien är nu – En introduktion till historiedidaktiken*. Lund: Studentlitteratur AB, 2008.
- Oren, Michael B. *Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East*. USA: Oxford University Press, 2002.
- Popper, Karl. *The Open Society and Its Enemies*. Routledge, 2012 [1945].
- Prażmowska, Anita. *Britain and Poland 1939-1943: The Betrayed Ally*. Cambridge University Press, 1995.
- Ryymän, Teemu. «Å arbeide med tekstanalyse», i *Historikerens arbeidsmåter*, redigert av Leidulf Melve og Teemu Ryymän. Oslo: Universitetsforlaget, 2018.
- Ryymän, Teemu. «Innledning. Historie i politikkutforming» i *Historie og politikk. Historiebruk i norsk politikk-utforming etter 1945*, redigert av Teemu Ryymän. Oslo: Universitetsforlaget, 2017.
- Salvati, Andrew J. og Jonathan M. Bullinger. «Selective Authenticity and the Playable Past», i *Playing with the Past: Digital Games and the Simulation of History*, redigert av Matthew Wilhelm Kapell og Andrew B. R. Elliott. New York: Bloomsbury Academic & Professional, 2013.

- Sjöström, Oskar. *Fraustadt 1706: ett fält färgat rött*. Lund: Historiska Media, 2008.
- Smelser, Ronald og Edward J. Davies. *The Myth of the Eastern Front: The Nazi–Soviet War in American Popular Culture*. New York: Cambridge University Press, 2008.
- Stugu, Ola Svein. *Historie i bruk*. Oslo: Det Norske Samlaget, 2010.
- Thompson, Christopher. *Norges Våpen: Cultural Memory and Uses of History in Norwegian Black Metal*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis, 2018.
- Zaloga, Steven J. *Poland 1939 — The birth of Blitzkrieg*. Oxford: Osprey Publishing, 2002.
- 6.2.2 Artikler og nettressurser
- Abrahamson, Kjell Albin. «Sabaton väcker polska känslor», *Sveriges Radio*. 24.06.2008.
Hentet 27.05.2021. <https://sverigesradio.se/artikel/2152323>
- Anti-Defamation League, «14 Words». <https://www.adl.org/education/references/hate-symbols/14-words>. Hentet 07.06.2021.
- Banik, Vibeke Kieding. «Holocaust», *Store Norske Leksikon*. 14.12.2020.
<https://snl.no/Holocaust>. Hentet 09.06.2021.
- BBC News, «Poles mark 1944 Warsaw uprising». 01.08.2004.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3943265.stm>. Hentet 07.06.2021.
- Beethoman. «The Final Solution by Sabaton – The Musical Gesture of Train». 28.09.2020.
Hentet 31.05.2021. <https://www.beethoman.com/the-final-solution-the-musical-gesture-of-train/>
- Bell, Bethany. «Is there an Austrian link to New Zealand mosque attacks?», *BBC*. 31.03.2019.
<https://www.bbc.com/news/world-europe-47735412>. Hentet 07.06.2021.
- Brändlin, Anne-Sophie. «German war drama stirs up controversy abroad», *Deutsche Welle*. 06.02.2014. Hentet 29.05.2021. <https://www.dw.com/en/german-war-drama-stirs-up-controversy-abroad/a-17412435>
- Brinn, David. «Swedish band shows regard for IDF at Ammunition Hill», *The Jerusalem Post*. 31.08.2012. <https://www.jpost.com/Arts-and-Culture/Music/Swedish-band-shows-regard-for-IDF-at-Ammunition-Hill>. Hentet 07.06.2021.
- Dash, Mike. «The Blazing Career and Mysterious Death of “The Swedish Meteor”» i *Smithsonian Magazine*. 17.09.2012. <https://www.smithsonianmag.com/history/the->

- [blazing-career-and-mysterious-death-of-the-swedish-meteor-39695356/](#). Hentet 08.06.2021.
- Die Welt, «Sprengstoffanschlag auf Wehrmacht-Ausstellung». 10.03.1999.
<https://www.welt.de/print-welt/article567825/Sprengstoffanschlag-auf-Wehrmacht-Ausstellung.html>. Hentet 04.06.2021.
- Djurslev, Christian Thru. «The Metal King: Alexander the Great in heavy metal music». *Metal Music Studies* 1:1 (2014), s. 127-141, https://doi.org/10.1386/mms.1.1.127_1. Hentet 13.06.2021.
- Editors of Encyclopaedia Britannica. «Merzifonlu Kara Mustafa Paşa». *Encyclopedia Britannica*. 01.01.2021. <https://www.britannica.com/biography/Merzifonlu-Kara-Mustafa-Pasa>. Hentet 08.06.2021.
- Editors of Encyclopaedia Britannica. «Warsaw Uprising». *Encyclopedia Britannica*. 25.07.2020. <https://www.britannica.com/event/Warsaw-Uprising>. Hentet 08.06.2021.
- Editors of Encyclopaedia Britannica. «July Plot». *Encyclopedia Britannica*. 13.07.2020. <https://www.britannica.com/event/July-Plot>. Hentet 08.06.2021.
- Editors of Encyclopaedia Britannica. "Bismarck." *Encyclopedia Britannica*. 16.05.2019. <https://www.britannica.com/topic/Bismarck-German-ship>. Hentet 08.06.2021.
- Editors of Encyclopaedia Britannica. «What Is the Origin of the Term Holocaust?». *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/story/what-is-the-origin-of-the-term-holocaust>. Hentet 08.06.2021.
- Eriksson, Magnus. «Sverigedemokraterna – historien om et rasistparti», *Radikal Portal*. 21.08.2014. <https://radikalportal.no/2014/08/21/sverigedemokraterna-historien-om-et-rasistparti/>. Hentet 08.06.2021.
- Everley, Dave. «Sabaton: One tank, 20,000 people and a f***load of ammo», *Metal Hammer*. Hentet 29.05.2021. <https://www.loudersound.com/features/sabaton-one-tank-20000-people-and-a-fload-of-ammo>
- Expo. «Karl XII-firandet».03.12.2018. Hentet 27.05.2021. <https://expo.se/fakta/wiki/karl-xii-firandet>

- Field, Jacob F. «Battle of Poltava». *Encyclopedia Britannica*, 01.07.2020.
<https://www.britannica.com/event/Battle-of-Poltava>. Hentet 08.06.2021.
- Gallagher, Ian. «Radio DJ - an unlikely hero of the Falklands invasion», *Daily Mail*.
18.03.2007. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-442909/Radio-DJ--unlikely-hero-Falklands-invasion.html>. Hentet: 01.06.2020.
- Gjersøe, Jørn. «Svensk metalband anklages for nazisme», *NRK P3*. 15.08.2013. Hentet
27.05.2021. <https://p3.no/musikk/svensk-metalband-anklages-for-nazisme/>
- Hall, Charlie. «Battlefield 5's new story mission is a resounding denouncement of fascism»,
Polygon. 05.12.2018. <https://www.polygon.com/2018/12/5/18127550/battlefield-5-the-last-tiger-review-overture-impressions>. Hentet 04.06.2021.
- Hegvold, Ola. «300-årsmarkering av karolinernes felttog», *Adresseavisen*. 18.09.2017.
<https://www.adressa.no/nyheter/trondheim/2017/09/18/300-%C3%A5rsmarkering-av-karolinernes-felttog-15307890.ece>. Hentet 08.06.2021.
- Herbjørnsrud, Dag. «Muslimene «reddet» Europa», *Dagsavisen*. 31.08.2016.
<https://www.dagsavisen.no/debatt/2016/08/31/muslimene-reddet-europa/>. Hentet
07.06.2021.
- Kopanski, Reinhard. «‘Auschwitz awaits’: Different readings on Sabaton’s ‘The Final Solution’ (2010) and the question of irony». *Metal Music Studies*, 6:3 (2020), s. 337-351 (21). https://doi.org/10.1386/mms_00022_1. Hentet 13.06.2021.
- Know Your Meme, «Wehraboo». 23.07.2018. <https://knowyourmeme.com/memes/wehraboo>.
Hentet 03.06.2021.
- Krajewski, Andrzej. «Polskie Termopile, czyli cud pod Wizną», *Polska Times*.
<https://polskatimes.pl/polskie-termopile-czyli-cud-pod-wizna/ar/158850>. Hentet
07.06.2021.
- La Rocca, Francesco. «The Viking raids of England in metal music: From ideology to parody». *Metal Music Studies*, 3:2 (2017), s. 219-229 (11).
https://doi.org/10.1386/mms.3.2.219_1. Hentet 13.06.2021.
- Lewis, Robert. «Battle for Castle Itter». *Encyclopedia Britannica*. 28.04.2021.
<https://www.britannica.com/event/Battle-for-Castle-Itter>. Hentet 09.06.2021.

- Lohnes, Kate og Donald Sommerville. «Battle of Thermopylae». *Encyclopedia Britannica*. 05.07.2019. <https://www.britannica.com/event/Battle-of-Thermopylae-Greek-history-480-BC>. Hentet 13.06.2021.
- Manning, Scott. «Battle of Bannockburn». *Encyclopedia Britannica*, 16.06.2020.. <https://www.britannica.com/event/Battle-of-Bannockburn>. Hentet 08.06.2021.
- McKay, John P, Bennett D. Hill, John Buckler, Patricia Buckley Ebrey, Roger B. Beck, Clare Haru Crowston, Merry E. Wiesner-Hanks, Jerry Dávila. *A History of World Societies*. 10. utgave. Boston: Bedford/St.Martin's, 2015.
- Medievalists. «What Braveheart did for Scottish Independence». Bannockburn: Skotsk nasjonalisme og Braveheart: <https://www.medievalists.net/2014/08/braveheart-scottish-independence/>
- Major, Patrick. «'Our Friend Rommel': The Wehrmacht as 'Worthy Enemy' in Postwar British Popular Culture», *German History*, Vol. 26, 4. utgave. Oktober 2008, 520-535. DOI: <https://doi.org/10.1093/gerhis/ghn049>
- Musicradar. «In pictures: Sabaton's two ton tank drum kit riser». Hentet 29.05.2021. <https://www.musicradar.com/news/drums/in-pictures-sabatons-two-ton-tank-drum-kit-riser-613291>
- Nuclear Blast, «SABATON - Sabaton History Channel has launched with their song '40:1!», 07.02.2019. <https://www.nuclearblast.de/en/label/music/band/news/details/5814432.71102.sabaton-history-channel-has-launched.html>. Hentet 06.06.2021.
- Reddit. «I got accused of being a neo-Nazi purely because I listen to Sabaton...WTF?». 06.04.2018. Hentet 27.05.2021. https://www.reddit.com/r/sabaton/comments/8adxz5/i_get_accused_of_being_a_neonazi_purely_because_i/
- Reddit. «74 years ago, Soviet troops liberated Auschwitz». 27.01.2019. https://www.reddit.com/r/sabaton/comments/aka11f/74_years_ago_soviet_troops_liberated_auschwitz/. Hentet 01.06.2021.

- Reddit. «Thank you Sabaton for humanizing Germans». 07.12.2019.
https://old.reddit.com/r/sabaton/comments/e7ek8b/thank_you_sabaton_for_humanizing_germans/. Hentet 03.06.2021.
- Reddit. «Had to explain a disciplinary board that Sabaton is an awesome band». 26.01.2015.
Hentet 27.05.2021.
https://www.reddit.com/r/sabaton/comments/2tqgwo/had_to_explain_a_disciplinary_board_that_sabaton/
- Reddit. «The Final Solution». 23.09.2020.
https://www.reddit.com/r/sabaton/comments/iy3w28/the_final_solution/. Hentet 01.06.2021.
- Sabaton. «Hearts of Iron IV: Sabaton Soundtrack», *Sabaton.net*. 06.06.2016.
<https://www.sabaton.net/news/music/hearts-of-iron-iv-sabaton-soundtrack/>. Hentet 03.06.2021.
- Sabaton. «Wargaming and World of Tanks», *Sabaton.net*.
<https://www.sabaton.net/wargaming-and-world-of-tanks/>. Hentet 03.06.2021.
- Sankowski, Robert. «Sławią Powstanie i Wehrmacht», *Gazeta Wyborcza*. 30.07.2010.
https://wyborcza.pl/1,75410,8194717,Slawia_Powstanie_i_Wehrmacht.html. Hentet 03.06.2021.
- Scott, Niall. «Heavy metal and the deafening threat of the apolitical», *Popular Music History*, 6:1 (2012). DOI: 10.1558/pomh.v6i1.224. Hentet 13.06.2021.
- Sjöström, «Så blev Karl XII extremhögerns kelgris», *Svenska Dagbladet*. 30.11.2018.
<https://www.svd.se/sa-blev-karl-xii-extremhogerns-kelgris>. Hentet 08.06.2021.
- Showalter, Dennis. «A True Warrior-King: Gustavus II Adolphus», *History.net* [Januar 2013, *Military History*]. <https://www.historynet.com/true-warrior-king-gustavus-ii-adolphus.htm>. Hentet 08.06.2021.
- Solomon, Will. «A portrait of the fascist as a young gamer», *Honi Soit*. 26.08.2020.
<https://honisoit.com/2020/08/a-portrait-of-the-fascist-as-a-young-gamer/>. Hentet 03.06.2021.

- Staude, Tone, Mikkel Bay Vold og Morten Ruud. «Polens president omkom i flystyrt», *NRK Urix*. <https://www.nrk.no/urix/polens-president-omkom-i-flystyrt-1.7074032>. Hentet 07.06.2021.
- Stephens, Philip. «Scotland's Braveheart nationalism shows its dark side», *Financial Times*. 12.06.2014. <https://www.ft.com/content/15cf3896-f099-11e3-8f3d-00144feabdc0>
- Steinwig, Sigurd. «Frontkjempere» på NRK er en mislykket dokumentar», *Aftenposten*. 12.04.2021. <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/R97bjx/frontkjempere-paa-nrk-er-en-mislykket-dokumentar>
- Store norske leksikon, «Erwin Rommel». https://snl.no/Erwin_Rommel. Hentet 03.06.2021.
- Store norske leksikon, «Krønike». <https://snl.no/krønike>. Hentet 09.06.2021.
- Sæther, Vegard og Knut Flovik Thoresen. «På tide å svare om «Frontkjempere», *Aftenposten*. 21.04.2021. <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/WOzxRK/paa-tide-aa-svare-om-frontkjempere>
- Sørli, Sigurd, Terje Emberland, Lars Borgersrud, Arnfinn Moland. «Frontkjemperne var ikke «soldater som alle andre», *VG*. 05.04.2012. <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/PRJx7J/frontkjemperne-var-ikke-soldater-som-alle-andre>
- Theodorsen, Cathrine. «Blut und Boden». *Store Norske Leksikon*. 29.02.2020. https://snl.no/Blut_und_Boden. Hentet 13.06.2021.
- Theodorsen, Cathrine. «Blut und Eisen» *Store Norske Leksikon*. 14.05.2020. https://snl.no/Blut_und_Eisen. Hentet 03.06.2021.
- Theodorsen, Cathrine. «Gott mit uns» *Store Norske Leksikon*. 10.05.2021. https://snl.no/Gott_mit_uns. Hentet 06.06.2021.
- Visit Østfold, «Karl XII's likferd - et majestetisk maleri med kunstneriske krumspring». <https://www.visitoestfold.com/no/halden/Fredriksten-festning/Karl-XII/Gustav-Cederstrom-og-Karl-XII's-likferd/>. Hentet 08.06.2021.
- Wilde, Robert. «How the Treaty of Versailles Contributed to Hitler's Rise», *Thought.Co*, 29.01.2020. <https://www.thoughtco.com/treaty-of-versailles-hitlers-rise-power-1221351>. Hentet 01.06.2021.

Zander, Ulf. «Karl XII har dyrkats av skolpojkar och nazister», *Svenska Dagbladet*. 18.07.2017. Hentet 27.05.2021. <https://www.svd.se/karl-xii-har-dyrkats-av-skolpojkar-och-nazister>

World of Warships. «Sabaton Pays Tribute to Bismarck». 22.04.2019. Hentet 31.05.2021. <https://worldofwarships.com/en/news/general-news/sabaton-bismarck-music-video/>

6.2.3 Eksamensarbeid

Bergström, Pontus. «En tung historia: En undersökning om metalbandet Sabatons historiebruk». Linnéuniversitetet, 2015.

Fordham, Joseph. «Leaving in the Past: The Role History Plays in Video Games». Southern University, 2012.

Forström, Milena. «Success story-creating songs about history! : sabaton, branding and storytelling in heavy metal music». University of the Arts Helsinki, 2015.

Olsson, Moa. «Krig och blod, eller okända lotsar? Stormaktstidens Sverige hos Sabaton och Stefan Andersson». Högskolan i Halmstad, 2019.

Rydberg, Julianne Joakimsen. «Historiebevissthet i Den Kulturelle Skolesekken. På hvilken måte oppnår DKS sine målsetninger om å utvikle demokratiske holdninger hos ungdomsskoleelever, gjennom sin historieundervisning?». Universitet i Oslo, 2017.

6.2.4 Intervju

Ahlig, Enrico. «Sabaton: Interview mit Joakim Brodén», *Powermetal.de*. 20.05.2010. http://powermetal.de/content/artikel/show-SABATON_Interview_mit_Joakim_Brod_n,6836-1.html Hentet 27.05.2021.

American Veterans Radio WAVR 97.0, «American Veterans Radio Interviews Indy Neidell February 9, 2015». Video. 14.02.2015. <https://youtu.be/u0egJFjojf8>. Hentet 06.06.2021.

Anthalerero. «Sabaton - Joakim Brodén», *Stormbringer.at*. 05.05.2014. <https://www.stormbringer.at/interviews/1511/interview-sabaton.html>. Hentet 03.06.2021.

Basma, Chante. «SABATON (15/05/19)», *Rock Ur Life*. 16.07.2019. <https://www.rockur.life.net/interviews-english/sabaton-15-05-19-2/>. Hentet 01.06.2021.

- Bystrom, Magnus. «SABATON talar ut», *Rocknytt*. 10.04.2012.
<https://www.rocknytt.net/intervjuer/5485-sabaton-talar-ut>. Hentet 27.05.2021.
- Carsten, Chad Thomas. «A LAST STAND HISTORY LESSON: AN INTERVIEW WITH PÄR SUNDSTRÖM», *Vandala*. 18.07.2017.
<https://vandalamagazine.com/2017/07/18/a-last-stand-history-lesson-an-interview-with-par-sundstrom/>. Hentet den 27.05.2021.
- Divita, Joe. «Sabaton's Par Sundstrom: History Is a Passion, But Metal Still Comes First [Exclusive Interview]», *Loudwire*. 26.04.2017. Hentet 27.05.2021.
<https://loudwire.com/sabaton-par-sundstrom-history-passion-metal-first-exclusive-interview/>
- Dunaj, Łukasz. «Par Sundstrom - wywiad dla T-mobile Music», *Polish Panzer Battalion*. 30.08.2011. <https://www.sabaton.pl/zespol/wywiady/293-30-08-2011-par-sundstrom-wywiad-dla-t-mobile-music.html>. Hentet 10.06.2021.
- Hensoldt, Roland, «The loudest historian - an interview with Joakim Brodén from the Sabaton group», *Zazyj Kultury.pl*. 14.06.2019. <https://zazyjkultury.pl/najglosniejszy-z-historykow-wywiad-z-joakimem-broden-z-grupy-sabaton/>. Hentet 07.06.2021.
- Knowles, John. «An Interview with Joakim Brodén of Sabaton», *Metal Exiles*.
<http://metalexiles.com/sabaton1.html>. Hentet 31.05.2021
- Mality, Abner. «SABATON "Coat Of Honor"». Ukjent dato.
<http://www.wormwoodchronicles.net/interviews/sabaton>. Hentet 31.05.2021.
- Metal Covenant. «Sabaton special - SRF 2005». 10.05.2005.
http://www.metalcovenant.com/pages/livereviews/sabaton_special_srf_2005.htm.
Hentet 07.06.2021.
- Mosh. «Interview: Pär Sundström of Sabaton», *The Moshville Times*. 23.01.2017.
<https://www.moshville.co.uk/interview/2017/01/interview-par-sundstrom-of-sabaton/>.
Hentet 10.06.2021.
- OverKillExposure. «Sabaton Frontman: Under Any Circumstance, If Possible, The Show Must Go On», *Metal Underground*. 24.09.2011.
<http://www.metalunderground.com/interviews/details.cfm?newsid=72013>. Hentet 29.05.2021.

- Personlig kommunikasjon med Tobias Fischer over e-post. 15.01.2021.
- Personlig kommunikasjon med Indy Neidell over Zoom. 26.01.2021.
- Petkanas, Zisis. «SABATON interview @ Rock Overdose», *Rock Overdose*. 26.05.2012.
<https://rockoverdose.gr/sabaton-interview-rock-overdose/> Hentet 27.05.2021.
- Rizk, Anwar. «Interviews: Sabaton – “We have been labelled as communists to nazi sympathizers” (An interview with Pär Sundström)», *Metal Obsession*. 20.12.2012.
<http://www.metalobsession.net/2012/12/20/sabaton-we-have-been-labelled-as-communists-to-nazi-sympathizers-an-interview-with-par-sundstrom/> Hentet den 27.05.2021.
- Rutger. «Sabaton interview with Joakim Brodén», *Metal Utopia*. 28.06.2019..
<https://www.metalutopia.com/sabaton-interview-with-joakim-broden/> Hentet 29.05.2021
- Salmeron, J. «Learning about War: An Interview with Pär Sundström of Sabaton», *Metal Blast*. 23.08.2019. <https://www.metalblast.net/interviews/learning-about-war-an-interview-with-par-sundstrom-of-sabaton/> Hentet 10.06.2021.
- The Metalist. «An Interview With: Joakim Broden & Par Sundstrom (Sabaton)». 15.08.2016.
Hentet 27.05.2021. <http://themetalist.net/an-interview-with-joakim-broden-par-sundstrom-sabaton/>
- Tseka, Lilliana. «Interview With Sabaton», *Metal Invader*. 15.09.2016..
<https://metalinvader.net/interview-with-sabaton/> Hentet 27.05.2021.
- Valdova, Veronika. «Karel Janousek», *Free Czechoslovak Air Force*. 08.05.2012..
<https://fcfa.com/2012/05/08/karel-janousek/> Hentet 27.05.2021
- Wall of Sound. «Joakim Brodén – Sabaton ‘A lesson in Military History Heavy Metal’». 22.12.2017. <https://wallofsoundau.com/2017/12/22/joakim-broden-sabaton-a-lesson-in-military-history-heavy-metal/>. Hentet 07.06.2021.